Proletari din toate țările, uniți-vă !

CRONICA

32
(497)

Săptămînal politic-social-cultural editat de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Iași, anul X nr. 32 (497), vineri, 8.VIII.1975, 10 pagini, 1 leu

Helsinki 1975

Un apel la rațiune, o chemare la acțiune

Cu deosebită satisfacție poporul nostru a salutat rezultatele fazei la cel mai înalt nivel a Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa. În superba sală de marmură a Palatului Finlandia cu ferestre înalte, luminate de reflexele albastre ale unui lac, factorii de cea mai mare răspundere politică din cele 35 de state participante au adus adeziunea țărilor și popoarelor respective, angajîndu-se, prin semnarea „Actului final" al Conferinței, să asigure înfăptuirea practică a principiilor cuprinse în document, să depună eforturile necesare în vederea transformării Europei într-un continent al păcii și cooperării. Helsinki 1975 a devenit un simbol, cu semnificație istorică, în lupta pentru întărirea păcii și securității în Europa și în lume, un apel la rațiune, o chemare la acțiune, un angajament în fața popoarelor.

Importanța pe care România a acordat-o Conferinței general-europene, atașamentul țării noastre față de ideea securității și cooperării în Europa, au fost în mod strălucit oglindite de cuvîntarea rostită de președintele **Nicolae Ceaușescu** la înalta tribună a reuniunii de la Helsinki. După cum se știe, Republica Socialistă România a participat activ, împreună cu celelalte state, la eforturile pentru convocarea și pregătirea Conferinței general-europene, la lucrările pentru elaborarea documentelor, aducîndu-și contribuția activă la succesul Conferinței. În acest context, este de înțeles interesul cu care opinia publică internațională a așteptat cuvîntul rostit de șeful statului român. Năzuințele poporului român de a trăi în condiții de libertate, pace și progres, hotărîrea sa de a-și aduce întreaga contribuție, în continuare, la făurirea unei lumi a păcii și cooperării, viziunea largă și concretă asupra modului de rezolvare a acesteia, și-au găsit o fundamentală, convingătoare și bogată expresie în cuvîntarea președintelui Nicolae Ceausescu.

„Desfășurarea cu rezultate pozitive a Conferinței general-europene, a subliniat conducătorul României socialiste în cuvîntarea rostită de la înalta tribună a forumului european, **a fost posibilă datorită mari-**

> **„Punînd semnătura pe documentele consacrate securității și cooperării în Europa, consider că ar fi deosebit de util să ne luăm angajamentul solemn de a asigura continuarea fermă a cursului destinderii, excluderea definitivă a războiului din viața Europei și a planetei noastre, din viața tuturor popoarelor. Să nu precupețim nimic pentru ca pacea, prietenia și colaborarea între popoare să triumfe pe întregul glob pămîntesc !".**
>
> Din cuvîntarea președintelui **Nicolae Ceaușescu** la tribuna Conferinței general-europene.

lor schimbări petrecute în viața internațională contemporană. Impetuoasa revoluție tehnico-științifică, profundele transformări revoluționare naționale și sociale au dat un puternic impuls luptei împotriva vechii politici de inegalitate, de forță și dictat a politicii imperialiste, colonialiste și neocolonialiste, afirmării voinței popoarelor de a fi deplin stăpîne pe destinele lor, de a-și făuri viitorul așa cum doresc, fără nici un amestec din afară. Toate acestea au schimbat în mod radical raportul de forțe pe plan internațional, au deschis minunate perspective pentru înfăptuirea unei politici noi — bazată pe egalitate și respect reciproc între națiuni — pentru soluționarea problemelor corespunzător intereselor de pace și bunăstare ale tuturor popoarelor". În „Actul final" al Conferinței își găsesc consacrarea principiile fundamentale ale unor relații noi, de egalitate și respect reciproc, menite să ofere fiecărei națiuni chezășia de a se dezvolta liber și suveran, la adăpost de orice act de forță, de orice imixtiune sau presiuni, de a colabora rodnic cu celelalte națiuni și a se bucura de binefacerile progresului și civilizației.

„Se poate spune, aprecia tovarășul Nicolae Ceausescu, că prin semnarea acestor documente se încheie cu succes prima Conferință general-europeană. Totodată, trebuie spus că aceasta nu este decît cea dintîi etapă, importantă desigur, a luptei pentru securitate și pace. Nu trebuie să se creeze iluzia că putem sta liniștiți și în siguranță ; dimpotrivă, trebuie să fim conștienți că urmează o etapă nouă, hotărîtoare pentru viața popoarelor europene, aceea a realizării în fapt a păcii, bunăstării și libertății".

Consolidarea destinderii, realizarea unei reale securități și păci pe continentul european nu pot fi concepute fără adoptarea unor măsuri hotărîte de destindere militară. Această idee a fost expusă cu o deosebită forță, sinceritate și putere de convingere în cuvîntarea președintelui Nicolae Ceaușescu — care „prin conținutul său substanțial, prin bogăția de idei și prin caracterul ei principial" reafirmă, — așa cum se arată și în telegrama omagială adresată Secretarului general al partidului de către Comitetul județean Iași al P.C.R. — „atît pozițiile constructive ale României socialiste, cît și direcțiile în care trebuie să se acționeze, în continuare, în vederea transformării Europei într-un continent al păcii, cooperării rodnice și libere, înfloririi tuturor națiunilor".

Pornind de la necesitatea înfăptuirii unei Europe unite, România consideră necesară crearea unui organism permanent care să asigure continuarea consultărilor în problemele majore ale relațiilor statelor europene. Stă în puterea popoarelor să transforme premisele create într-o victorie definitivă a cauzei securității, cu ample consecințe pozitive asupra climatului politic mondial. **„Republica Socialistă România** — a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu — **este ferm hotărîtă să acționeze cu toate forțele pentru a-și aduce contribuția la înfăptuirea securității, cooperării și păcii în Europa, la crearea noii ordini economice internaționale, la instaurarea unei păci trainice între toate popoarele planetei".**

CRONICA

LITERATURĂ ȘI AUTENTICITATE

Niciodată nu a fost spiritul creației literare mai aproape de actualitatea vieții, de evenimentele generatoare de aspirații sau entuziaste prospecțiuni de viitor. În noțiunea de „actual" — care implică „actul" împlinirii spre deosebire de „virtual", care e numai posibil fără rigoarea necesității, omul contemporan își descopere unul din sensurile fundamentale ale existenței sale, activitatea creatoare. Artistul, în genere, simte datoria integrării în actualitate, în lumea caleidoscopică a faptelor, a căror dinamică dezvoltare o urmărește cu certitudinea cunoașterii lor grație intuiției sensibile și propriei lui viziuni. Între „real" și „posibil", opțiunea noastră se îndreaptă în primul rînd către concretul eficient. Trecutul devine actual prin „semnificațiile" pe care i le acordă prezentul în virtutea procesului dialectic ce asigură relația : trecut—prezent—viitor (cele trei ipostaze ale timpului), contribuind totodată la creșterea și întărirea conștiinței în progresul omenirii.

Constatarea caracterului „actualității" în literatură e un punct de plecare în orientarea creației, fără a fi însă un criteriu de valorificare în sine, căci opera nu e o simplă reflectare a realității, ci presupune un complex de condiții, în care numai fuziunea intimă a elementelor subiectivității artistului cu reflexul datelor lumii externe poate atinge valoarea artistică. Dificultatea se accentuează în clipa în care se constată că realitatea „actuală" nu este o masă de date concrete, compactă și omogenă, ci implică ea însăși o serie de diferențieri inerente, de inegale prestații funcționale în activitatea umană, ce impun un act de selecție și un necontestat simț de evaluare. Aici e rolul personalității scriitorului de a impune criteriul valorii, al importanței și semnificației (Taine formulase altădată două criterii similare) în raport cu existența concretă.

Faptul nu ne apare simplu și reductibil asemenea rezolvării într-o ecuație directă. Căci actualitatea în opera literară implică o mare „necunoscută". Aceasta e interpretarea, adesea încărcată de emoții, simboluri sau implicații subiective, în măsură a schimba uneori echilibrul în valorificarea evenimentelor ce se succed sub ochii noștri sau sînt ușor depășite în timp. Incontestabil însă, „contemporaneitatea" constituie pentru scriitor atmosfera indispensabilă a creației, aerul respirației largi, ce îi asigură integrarea gîndirii proprii în problematica vremii, în frenetica pulsație a vieții, care — transpusă în operă — devine imagine artistică veridică, dublînd și adesea înfrumusețînd contururile realității concrete.

A face abstracție de ritmul accentuat al activității ambiante e de fapt, practic, o imposibilitate. A ignora însă aspectele definitorii, elementele caracteristice momentului actual e un „non-sens" și o eroare de

Mircea MANCAȘ

(continuare în pag. 7)

Științele sociale și confruntarea ideologică

Activitatea teoretică și ideologică constituie unul din atributele fundamentale ale partidului revoluționar al clasei muncitoare, cu deosebire în condițiile cînd acesta se află la putere. Gîndirea teoretică și investigarea științifică a fenomenelor și realităților sociale au menirea de a fundamenta științific măsurile și deciziile politice, de a contribui la ridicarea nivelului conștiinței politice a maselor. Pe deplin conștient de acest rol al activității ideologice, Partidul Comunist Român asigură conducerea și îndrumarea directă a acestui domeniu, socotindu-l una din pîrghiile și sferele de exercitare a însuși rolului său politic conducător în societatea socialistă. „Problemele diferitelor științe sociale, se arată în Programul Partidului Comunist Român adoptat de Congresul al XI-lea, nu sînt doar probleme de strictă specialitate ; ele sînt probleme ale teoriei și ideologiei comuniste, și de aceea activitatea în acest domeniu cere însușirea și aplicarea ideologiei, a concepției comuniste despre lume. Mai mult ca în oricare alt domeniu, în activitatea ideologică și de educație politică este necesar să asigurăm o concepție clară, o îndrumare unitară și, în același timp, o susținută activitate practică, de zi cu zi".

Științele sociale constituie astăzi terenul unei ascuțite confruntări ideologice pe plan mondial, în care punctele de vedere promovate sînt strîns legate de interesele, năzuințele și pozițiile diferitelor clase și grupuri sociale. Totodată lupta dintre nou și vechi, lege a dezvoltării societății omenești în ansamblu, îmbracă o formă acută în domeniul ideologic, ca reflex al confruntării unor opoziții de clasă uneori ireductibile. În științele sociale latura **gnoseologică** și cea **axiologică** formează o unitate, ele constituie nu numai sfera **cunoașterii**, ci și a **exprimării opțiunilor și atitudinilor** și prin aceasta ele constituie terenul luptei ideologice, reflectarea în forma ideilor a luptelor și confruntărilor de clasă. Desigur, și pe planul ideilor lupta dintre nou și vechi nu trebuie identificată total cu lupta de clasă, cu lupta ideologică, depășind mult cadrul acesteia. În condițiile societății noastre, cînd nu mai există clase și forțe sociale cu interese opuse, se afirmă ca o forță motrice a progresului — unitatea socialistă a întregului popor. Societatea în ansamblul ei, unită prin interese comune, este de partea noului, acționează sub conducerea partidului pentru victoria acestuia, împotriva vechiului, a tot ce frînează progresul multilateral. Lupta dintre nou și vechi este generată în socialism atît de existența în conștiință și uneori în modul de viață și în relațiile dintre oameni, a rămășițelor vechilor mentalități și con-

Ion FLOREA

(continuare în pag. 3)

Interviul „Cronicii"

Cu academicianul IORGU IORDAN

Un telefon și dincolo un glas molcom, sfătos mi-a spus că dacă mă așteaptă. Din cele două ore pe care mi le-a acordat, am ales pentru dumneavoastră aceste rînduri pe care le-am considerat reprezentative pentru distinsa personalitate care este academicianul Iorgu Iordan.

— Astăzi dimineață, cînd am dat telefon, am auzit la receptor bătîndu-se la mașină. La ce lucrați ?

— Lucrarea mea de căpetenie din momentul de față, și nu numai în momentul de față, ci și în multe momente anterioare, și va fi nevoie să continui și în multe momente ulterioare, este **Antroponimia românească**, adică studiul numelor de persoane ale românilor.

— Ca unul care ați studiat o viață întreagă forța de expresie a limbii române, corelațiile ei, găsiți o legătură între aceste nume și sufletul poporului nostru ?

(continuare în pag. 4—5)

În celelalte pagini :

Cronica literară de Liviu Leonte • **Cronica limbii** de G. Ivănescu • **Teme sadoveniene** de Z. Sângeorzan • **Bătălia pentru lumină**, reportaj de Magda Ursache • **Considerații incomode** de Ștefan Oprea.

Z. ORNEA
JUNIMEA ȘI JUNIMISMUL

O MONOGRAFIE A JUNIMII

Liviu LEONTE

Z. Ornea face parte dintre acei cercetători care și-au descoperit de la început vocația, urmărind-o apoi cu perseverență și, mai ales, găsindu-i obiectul adecvat. În acest caz este vorba de curente din istoria culturii românești la care chiar dacă a existat o dominantă estetică, ea a coabitat cu valori de alt ordin, acestea necesitînd a fi cunoscute cel puțin în egală măsură. Unele din curentele abordate, sămănătorismul, poporanismul sau țărănismul sau nu au avut o literatură pe măsura intențiilor sau nu au avut o literatură pur și simplu. Nu-i cazul, desigur, al junimismului, expresie a celei mai strălucite epoci din literatura română, dar, și pentru acest curent, privirea ideologică, sociologică, politică, se dovedește la fel de îndreptățită. Dacă cercetările semnate de Paul Cornea, D. Păcurariu sau Mircea Anghelescu, dedicate romantismului, clasicismului sau preromantismului românesc sînt prioritar de istorie literară, studiile lui Z. Ornea sînt, în egală măsură, de sociologie, politologie și estetică, mai puțin de istorie literară.

Față de junimism are însă autorul monografiei o mai veche datorie. El ne previne în **Preliminarii** că a mai scris o carte cu aceeași temă, apărută în 1966, o „foarte juvenilă" tentativă și că, de astă dată, recitind totul, completînd informația, a scris **altă carte.** Nu cunosc prima versiune a lucrării dar presupun, mai ales dacă a fost elaborată între 1959—1962, cum se face mențiunea în aceleași **Preliminarii,** că, în afară de juvenilitate, ea suferă și de o optică simplificatoare ce a însoțit în acea perioadă istoria Junimii.

Așa cum se prezintă acum, documentat pînă la ultimul amănunt, aș zice cu intenții exhaustive, studiul lui Z. Ornea operează cîteva secțiuni în prezența istorică a junimismului : ideologie, politică, doctrină estetică și ecou în viața literară, polemici. Desigur că astăzi, prin studii de ansamblu sau cercetări parțiale, Junimea și Maiorescu au beneficiat de temeinice reconsiderări echivalînd cu mai mult decît meritate repuneri în drepturi. A veni cu puncte de vedere noi este hazardat pînă la risc și punerea în ordine, sistematizarea, perspectiva istorică a multiplelor direcții ale junimismului constituie neîndoielnice calități ale unui studiu de o largă amploare. Dacă am apreciat însă în mod special un capitol al lucrării, am avut în vedere pe cel consacrat ideologiei unde autorul monografiei, bun cunoscător al doctrinelor-surse și al evoluției culturii românești, reușește să disocieze nuanțat și să situeze Junimea în gîndirea europeană și în istoria gîndirii românești. Fixată în descendența ideologiei Restaurației, a școlii istorice a dreptului, a evoluționismului spencerian și a evoluționismului istorist al lui H. Th. Buckle, Junimea nu poate fi înțeleasă fără raportarea la pașoptism de care s-a diferențiat mai net sau mai nuanțat, puncte comune putînd fi găsite în teoria specificului național, problemele de cultivare a limbii sau atitudinea față de literatura populară. Lupta împotriva formelor fără fond nu poate fi înțeleasă decît din această dublă perspectivă și dacă junimiștii s-au raportat direct numai la înaintașii autohtoni, trimiterea la doctrina evoluționistă explică direcțiile și slăbiciunile ideologiei pe care au formulat-o. În mod justificat, Z. Ornea subliniază că teoria criticistă a Junimii depășește sfera culturalului vizînd și elemente din cadrul socio-economic și tot în mod justificat, în obiecțiile aduse, apelează la Zeletin, Ibrăileanu, Lovinescu sau Xenopol, acesta încă din 1869 demonstrînd necesitatea și legitimitatea procesului de adaptare a modelului suprastructural. Istoria a demonstrat că e absurd să inventezi alte „alcătuiri normative" și junimismul, în afara unor critici vehemente nu propunea aproape nimic, în orice caz nimic realizabil într-un stat care era obligat să pășească pe calea modernizării. Z. Ornea, demonstrînd subrezenia opticii junimiste, urmărește procesul de trecere al reprezentanților săi. Maiorescu în primul rînd, de la ostilitate la intenția de asanare și apoi la apărare a formelor noi, demonstrînd rolul totuși util și la început de factor cenzurativ al exceselor. Cît îl privește pe Maiorescu ,el este separat de tradiționaliștii care s-au revendicat mai tîrziu de la el de pe poziții antirationaliste și regresiv sociale, în timp ce mentorul Junimii era raționalist și pentru evoluție, fie ea într-un ritm mai lent.

Despre direcția estetică maioresciană, cea care a adus prestigiul Junimii și a impus-o în conștiința publică, autorul monografiei referă pe larg, expunînd amănunțit punctele doctrinei, izvoarele ei, succesiunea în cultura noastră. Fructificînd mai vechi interpretări, pe cea a lui Lovinescu în primul rînd, ordonînd și cîștigurile exegezei recente care se cuvenea însă mai frecvent citată, Z. Ornea înfățișează un tablou foarte exact în direcțiile mari și în jocul detaliilor, cu o exemplară probitate care nu urmărește decît adevărul, departe de apologetismul la fel de inutil ca și denigrarea. A aprecia ca elementară estetica lui Maiorescu nu înseamnă a face o judecată de valoare și atribuindu-i mentorului Junimii funcția unui „Boileau didactic, lucid", reprezintă o situare dreaptă în epocă din perspectiva posterității. Nu e cazul și nici locul de a ne opri aici la multitudinea aspectelor ce se cuvin relevate, discutate sau, eventual, puse sub semnul întrebării. Am reținut doar din acest foarte bogat capitol contribuția din unghiul actualității la rezolvarea antinomiei (din concepția maioresciană) dintre autonomia artei și condiționarea ei istorică și socială. Autorul monografiei explică optica maioresciană prin articulațiile doctrinei, dar și prin faptul că aceasta a avut, ca punct de plecare necesitatea de a condamna o literatură slabă în care abundau prelucrările pe teme politice. Invocarea lui Lukács care a statuat de pe poziții marxiste locul autonom al artei între formele conștiinței sociale ni s-a părut, în această ordine, firească, după cum tot firească apare și apropierea între punctul de vedere maiorescian privind compozițiile ocazionale și opinia lui Lukács despre arta utilitară, pragmatică, subordonată rudimentar unor scopuri imediate. Concluziile criticului, după expunerea controverselor artă-istorie și artă-morală, se cuvin integral acceptate, ele marcînd cu acuitate, alături de generalitate, caracterul temporal-istoric al operei de artă : „Desi se ridică deasupra practicismului utilitar cotidian si-si realizează esențial condiția generalității universului creat, opera de artă (esteticul) păstrează un nestirbit caracter temporal-istoric în calitatea sa de conștiință de sine a omenirii ci, prin aceasta, își dezvăluie raporturile de convergență cu etica. Artistul nu apare din neant, ci om al epocii sale, e format într-un anumit climat spiritual care îl modelează corespunzător. Nu pot fi ignorate niciodată optiunile ideologice ale artistului, aspirațiile sale morale (sociale) pentru că ele se reflectă în plămada purificată a artei sale. Forța etică, conștiința morală sînt fundamentale pentru arta adevărată. Și e un punct de vedere la care a ajuns, finalmente, și un teoretician al autonomismului ca B. Croce" (p. 380).

Ar merita o discuție și referirile la polemicile Junimii, la prezența junimismului în viața politică, cu personalitățile sale dintre care iese în evidență P. Carp, la criticii care au urmat situați (și sub influența tezelor lovinesciene) într-o arie de epigonism pînă la cea de a doua generație, deși unii ar fi putut beneficia de un tratament mai generos (lui Duică nu i se recunosc nici măcar calitățile de comparatist). Observații se mai pot face și una din cele care sper să nu se interpreteze ca o șicană dăscălească, privește absența unui capitol concluziv capabil să extragă din carte elementele definitorii pentru întregul curent integrat în istoria culturii românești. Oricum meritele de cercetător ale lui Z. Ornea pot primi cele mai bune aprecieri atît sub raportul documentării cît și sub acela, mai dificil, al capacității interpretative.

STELELE CARDINALE

În contextul bogatei și atît de prestigioasei exegeze eminesciene, eseul lui Șt. Cazimir se distinge printr-o mare densitate a ideilor și în aceeași măsură prin ancorarea în miezul creației marelui poet. Într-o viziune modernă și discret polemică, autorul reliefează cîteva din coordonatele majore ale poeziei eminesciene și anume pe acelea care, prin frecvență și profunzime a semnificațiilor, îi asigură unitatea, acea „coeziune suverană" ca marcă a genialității. Pentru Șt. Cazimir, Eminescu e același în oricare din momentele afirmării sale, cu condiția ca opera lui să fie privită din unghiul motivelor dominante, constituite ca elemente fundamentale ale metaforelor-cheie.

„Stelele cardinale" ale lirismului eminescian sînt, în viziunea autorului eseului, în număr de patru : *gîndirea, visul, cîntecul* și *plînsul.* Comentariul critic urmărește, rînd pe rînd prezența acestora în poezia și proza eminesciană. Procedeul utilizat de critic nu e acela al însumărilor cantitative. În mod discret se formulează chiar unele rezerve față de maniera pur statistică a demonstrației, considerată nerevelatorie. *Gîndirea* și *visul* constituie germenii creației eminesciene nu în sensul că acestea ar sta sub semnul raționalismului rece ori al onirismului necontrolat, ci în acela că, înțelese ca atribute fundamentale ale spiritualității poetului, ele îi permit proiecții de mare profunzime și de uriașă desfășurare în spațiu și timp. Cele mai frecvente și mai substanțiale referiri au în vedere erotica eminesciană. Trecută prin filtrul adînc al cugetului, iubirea se înnobilează, e scoasă din zona trăirilor efemere și metamorfozată în aspirație eternă, dobîndind în același timp o puternică încărcătură melancolică. Lirica erotică eminesciană e „...o necurmată țesere și destrămare de visuri. Ea devine, de la un timp încolo, o elegie a visului defunct, pătrunsă de gustul amar al trezirii". Prin disocieri de o remarcabilă finețe și profunzime, Șt. Cazimir evidențiază cîteva din întrupările gînditorului eminescian. Acesta e identificat în demonul răzvrătit dar învins în cele din urmă, în monarhul ce se vrea un spirit ordonator al universului dar sfîrșind ca un „filosof al declinului", ori în magul înțelept ce se detașează de lume prin cunoaștere. Deasupra tuturor tronează, în viziunea lui Eminescu, poetul — sinteză a adîncimii de cuget, a extraordinarei capacități de visare și a harului de a preface toate acestea în cîntec. Poetul are „...o viziune simfonică a lumii". Prin cîntece, deci prin poezie, gîndul comunică cu visul, omul cu natura. Ajuns în acest punct al comentariului său, autorul eseului formulează cîteva considerații interesante asupra cîtorva dintre cele mai frecvente motive „muzicale" din poezia lui Eminescu : lira, harfa, buciumul, cornul.

Asupra celei de a patra dintre „stelele cardinale" ale lirismului eminescian, *plînsul,* criticul operează cîteva disocieri, subliniind saltul realizat de poet față de sentimentalismul minor al înaintașilor, prin așezarea la temeliile elegiilor sale a imaginii unui univers cu o existență dramatică, în care aspirația neîmplinită și singurătatea rămîn izvoare de eternă tînguire.

Partea finală a acestui interesant eseu reafirmă unitatea poeziei eminesciene, evidențiind acele zone în care așa numitele „stele cardinale" se întîlnesc în viziuni complementare ori în raporturi antitetice, constituind, după opinia lui Șt. Cazimir, însuși nucleul ei.

Gr. TUGUI

menţiuni critice

MODERATO CANTABILE

Veronica Galiș * trage un fir de poezie dintr-o „carte sfîntă cu pagini de ninsoare", palimpsest în care poeta întrevede semnele perene ale ființării, cărora, cu o răbdare de arheolog și o peniță de caligraf le redă conturul, înscriind totodată emblema propriei sale mărturii („Ceea ce vreau să spun / Este ca o înlăcrimare / A văzduhului de parfum / Tînjind pe coline de sare"). Ea slujește „o lege dulce și tristă", aceea a înnobilării prin poezie : „sub cerul poeziei încă-i loc / să vii cu fluturii cei albi în hamuri" și că „Mai poți urca din cînd în cînd un deal / bătut de lună să te culci pe spate / Mai poți iubi o apă, un amurg / Un cimitir uitat mai poți străbate". Așadar — o invitație directă „înapoi la natură". Dacă aici programul este expus (poate că nici nu era nevoie), în multe alte versuri el transpare din subtext, natura există ca stare de spirit, ca punct de referință și de statornicie. Poeta imaginează o veritabilă rezervație de fluturi, un eden în care păsări și animale circulă în deplina și inconștienta lor libertate, se complace în dulci reverii, pînă la invocarea „zăpezilor de odinioară" („Dar unde-s trubadurii să moară în zăpezi / Cînd umbra de femeie se rupe trist din baluri ?"). Este, acesta, cadrul ideal al eternului roman de dragoste (altfel zis, romanț) în care poeta își asumă „destin de lebădă bolnavă" — fără a scrie însă un cîntec de lebădă !, dimpotrivă, la vîrsta fetelor în floare fiind, ea re-spune, cu o notă mai jos, lamentațiile Salomeei („Să-ți faci încălțări din crinii amurgului / Și să întrebi în drum pe fiecare : / — Nu l-ați văzut pe mirele meu ? / Are luntrea cioplită din soare". / / Cina se servește pe tave din flori / Cîmpii de luceferi rodesc între sate. / — „Nu l-ați văzut pe mirele meu ? / Sufletul lui e ca odăile luminate"). Versurile de dragoste „duc greul" acestei cărți de debut și dau măsura talentului autoarei, de care ea însăși se arată conștiință și o mărturisește cu acea nonșalanță a juventuții („Și poate eu cobor într-o cîmpie / Ca o Domniță grea de poezie").

Registrul liric al Veronicăi Galiș nu impune prin amplitudine, ci prin tensionarea stării de grație, prin reluarea obsedantă a motivelor cărora le adaugă noi nuanțe, precum un cîntăreț de lied-uri. Pericolul acestei poezii, scrisă în impecabil metru clasic, este romanțiozitatea — de care poeta se salvează apăsînd pedala gravității ori a jubilației pînă la deplina lor revelare, sau prin punerea unui accent ironic ce subminează sentimentalismul și dă textului un aer parodic („Parcă un cîntec, o gură ne soarbe / După nuntă mireasa în alb se destramă / Și satele cu timpul se mută sub pămînt / Și Dumnezeu se-nchide într-o cramă" ; sau : „Sorii cei morți să-i ducem la groapă-n univers / Prea puri de limpezime să ne ciocnim în vers").

Vagi influențe din poeți actuali la modă (influențați la rîndul lor de poeți care au fost la modă) — a se vedea în acest sens poema Iubitul meu pe lume-i parfum ca o durere —, precum și un număr de versuri scrise, parcă, dintr-o prematură rutină atestă că poezia Veronicăi Galiș se află în plină decantare.

*

În aceeași tonalitate cu Veronica Galiș, dar cu un alt mod de a aborda poezia este **Dionisie Duma,** care debutează la vîrsta maturității cu o carte * probabil îndelung pregătită. Dacă pentru tînăra poetă a Somnului de prisos poezia e tărîm al făgăduinței, efectul stării de exultanță chiar și în suferință, Dionisie Duma se înfățișează „bolnav de poezie", el așteaptă să vină „vîrsta posibilă / De-a ne răstigni în poeme" și, în genere, resimte greutatea obositoare a destinului liric. O oarecare dezabuzare deci, efect al presiunii vîrstei, al sentimentului că s-a născut prea devreme („Obosim, doamna mea, obosim de Timp / De semințele clipelor aruncate prea devreme"). Dionisie Duma este un cîntăreț al crepuscularului în maniera Demostene Botez, deși trimiterile sale (în orice caz, lecturile) sînt mult mai ambițioase. Se dedică poezii lui E. A. Poe și Miguel Hernandez, se scrie după A. Camus, e un (excelent) poem despre Hemingway, iar întreaga plachetă stă sub tutela lui Boileau : „Et mon vers, bien ou mal, dit toujours quelque chose". Lait-motivul multor poezii este arderea, dar persistă impresia că fenomenul rămîne adeseori simplu decor („Arde fîntîna cu stele la gură" ; „Foc viu, foc viu de vreascuri / în care nici pădurea nu-și mai cunoaște urma / Și nici măcar un semn" ; „Cîmpia arde în lumina verde" ; „Mă ard în trup nervurile de stea"). Ceea ce dăunează cel mai mult poeziei lui Dionisie Duma este această ambiție de a uni într-o singură sintagmă spații pe care logica poetică le refuză. O probă tipică în acest sens este poezia Își ard merii unde, cu o singură excepție („Sunetele pun atîtea întrebări vorbelor nerostite") asocierile de termeni sînt hazardate. Dionisie Duma are, cu toate acestea, capacitatea fotografierii unui moment, el reușind în poemele-blitz să spună în cuvinte puține — esențialul, ca în Nu învăța să plîngi. („Nu învăța să plîngi / aceste două silabe / ale numelui tău / așezate-ntr-o ordine simetrică. / Ninge peste întuneric. / Prinde-mi aripile / în umerii tăi / pentru somn. / Urmele noastre în aer / au rămas curcubeu / în decembrie").

Interferarea realului cu aparența găsește o adecvată expresie într-o contemplativă Marină : „Cînd tu cu valul îmi rupeai lumina // Și îmi certai auzul cu vocale / Eu dintr-un ochi plîngeam cum se cuvine / Din celălalt vărsam pe timp petale". Jocul contrastelor, trecerea anotimpurilor, nostalgia rodului sînt temele cele mai fertile ale lui Dionisie Duma care în poezii precum Fruct de oră, Invocație, Joc de iarbă, Gîtul lebedei negre, Portret de cîine demonstrează virtuți lirice nepuse suficient în lumină în această carte de debut.

*

Dacă la Dionisie Duma spiritele tutelare sînt invocate mai mult din nevoia unei autorități livrești care să dea un gir simbolic demersului poetic, fără a-l subjuga, la **Nicolae Tudor** *, modelul transpare din text. Cred că acest model nu trebuie căutat prea departe, la origini, influența fiind mediată. Cînd atît de rafinatul și generosul poet Horia Zilieru, scrie în „Invitația sentimentală" ce precede poeziile lui N. Tudor că „O nostalgie luminoasă vine de undeva" (în poezia luí N. Tudor), trebuie adăugat că această nostalgie își are sorgintea și în autorul „Cărții de copilărire". Întrucît afirmația este ușor demonstrabilă prin parcurgerea textului, să vedem totuși dacă Poemele verii sînt întrtotul tributare altora, și cu nimic lui N. Tudor.

Pictural pînă la satietate și mimeur cum s-a văzut și s-a spus, N. Tudor se ridică în cîteva rînduri deasupra acestei condiții. Un Însemn, o Rugăminte, „petale" dintr-o Floare tîrzie a verii, o Așteptare și aceste File de istorie ni-l arată pe N. Tudor nu numai „bănuind cîntecul" ci și capabil să-l exprime : „Cînd au venit fetele din Nord / Aciia șezum și plînsem / Și mi-au adus cîntece vechi, cu tîlc, / Rugîndu-mă să le transpun în graiul meu / Eu frămîntam pe-atunci Palia / Și cum tatăl meu tipărea de zor, / Înfierbîntat la poalele Tîmpei — / I le-am dat peste umăr. / / Astăzi, vine pînă la noi un zvon de lucruri / Și ne uimim de poezia acelor bărbați / Frumoși ca niște medalii de bronz. / E un foșnet duios al consoanelor, / Un dor repezit în vocale, / Precum strigătul soldatului de la Dunăre : / „Torna, torna fratre . . .".

Nicolae TURTUREANU

* Veronica Galiș, Somnul de prisos, Ed. Cartea românească.
Dionisie Duma, Ardere, Ed. Litera.
Nicolae Tudor, Poemele verii, Ed. Litera.

(urmare din pag. 1)

cepţii, a unor deprinderi înapoiate, cît şi de schimbările rapide ce au loc în societate, de învechirea unor laturi ale vieţii sociale. Partidul nostru nu scapă în acelaşi timp din vedere că în lume există încă imperialism, fascism, clase şi forţe reacţionare, generatoare de concepţii anticomuniste, care folosesc toate mijloacele, inclusiv cele de propagandă şi de informare, în lupta împotriva socialismului, a ideologiei marxist-leniniste. Anticomunismul este în fond o ideologie şi în acelaşi timp o practică susţinută cu mijloace materiale şi financiare de burghezia monopolistă, slujind şi promovînd politica acesteia de dominaţie a altor popoare.

De aceea concepţiile şi manifestările sale trebuie combătute cu toată fermitatea. Partidul Comunist Român consideră critica ideologiei anticomuniste ca o sarcină permanentă şi prioritară, ca pe un obiectiv central al întregii activităţi politico-educative şi ideologice. Concentrînd lupta împotriva tuturor manifestărilor ideologiei burgheze anticomuniste, nu trebuie puse sub eticheta anticomunismului o serie de concepţii progresiste, democratice nemarxiste. În dezvoltarea ei, gîndirea revoluţionară marxist-leninistă nu se poate izola de mişcarea internaţională a ideilor, de dialogul cu concepţiile şi ideile progresiste, şi mai ales de cuceririle noi ale ştiinţei şi culturii universale. Cu atît mai mult nu trebuie să cădem în greşeala de a considera părerile diferite în interpretarea unor probleme contemporane — mai ales

Ştiinţele sociale şi confruntarea ideologică

a diversităţii căilor şi metodelor, a formelor de trecere spre socialism — drept tendinţe duşmănoase şi de a le eticheta ca antimarxiste sau anticomuniste. Existenţa unor păreri diferite într-o problemă sau alta este un lucru normal, rezultînd din multitudinea condiţiilor în care se găsesc şi acţionează diferite forţe revoluţionare şi partide ale clasei muncitoare. A nu ţine seama de acest lucru înseamnă a aduce daune cauzei progresului şi întăririi unităţii mişcării comuniste şi muncitoreşti, forţelor antiimperialiste, a aduce servicii adevăratului anticomunism. Dialogul şi schimbul liber de idei se impune cu atît mai mult între gînditorii marxişti, fiind, după opinia partidului nostru, singura cale de clarificare a problemelor, de reliefare a adevărului, de afirmare a poziţiilor şi ideilor avansate. Desigur dialogul în diferite domenii ale ştiinţelor sociale nu poate însemna împăcarea cu concepţiile şi filozofiile străine. Politica activă de destindere şi coexistenţă paşnică dusă de ţările socialiste nu înseamnă coexistenţa cu ideologiile adverse, acceptarea teoriilor sau concepţiilor burgheze într-un domeniu sau altul, tocirea în vreun fel a fermităţii partinice şi a spiritului revoluţionar şi combativ al ideologiei noastre, lipsa de principialitate în raportarea la alte filozofii şi teorii social-politice. Lupta de idei a fost şi rămîne forţa motrice a dezvoltării gîndirii marxist-leniniste şi de la acest adevăr demonstrat de întreaga istorie a ideologiei clasei muncitoare pleacă partidul nostru în bogata activitate teoretică ce o desfăşoară şi în îndrumarea acesteia în domeniul ştiinţelor sociale. În formarea şi educarea cercetătorilor în ştiinţele sociale, a tuturor activiştilor din domeniul ideologic, ca şi în educarea celorlalţi activişti de partid şi de stat, ai organizaţiilor de masă, a comuniştilor şi a celorlalţi oameni ai muncii, Partidul Comunist Român urmăreşte să determine o atitudine ideologică marxist-leninistă conştientă, situarea deschisă pe poziţiile clasei muncitoare, a poporului, dezvoltarea gîndirii politice vii a maselor, a sentimentelor de solidaritate cu popoarele ţărilor socialiste, cu mişcarea comunistă şi muncitorească internaţională, cu oamenii muncii de pretutindeni, cu mişcările de eliberare naţională şi popoarele în curs de dezvoltare, cu forţele antiimperialiste şi progresiste de pretutindeni.

Bătălia pentru lumină

Desigur, mă gîndeam, un reportaj despre hidrocentrala de la Stejaru nu mai poate fi un reportaj de senzaţie, ci unul absolut obişnuit. Prima hidrocentrală românească a intrat printre lucrurile noastre de toate zilele, această cucerire a tehnicii care ne uluia altă dată reprezentînd astăzi un moment de istorie. Parcă dîndu-mi dreptate, un panou aflat la intrare anunţa că de 2.000 de zile nu a survenit nici o avarie. Să fie Stejaru un loc unde nu se întîmplă nimic? Am urcat la etajul IV al clădirii albe semănînd a institut de cercetări, întrebîndu-mă ce s-a întîmplat cu oamenii care, în urmă cu ani, au prăbuşit un munte pentru a ridica altul, au înfruntat avalanşe de piatră şi explozii.

Am pus această întrebare maistrului Ion Cehan. Spre surprinderea mea, răspunsul a fost: „unii dintre ei au rămas aici, în cabina de telecomandă". Într-adevăr, i-am văzut la pupitru, citind pe ecrane mersul apelor. Foarte stăpîni pe comenzi. Veghind atent şi cu încordare mişcarea uriaşă a apelor, dominînd o impresionantă masă de energie. De acolo se transmitea celor 12 hidrocentrale în subordine cota apelor. Comenzile lor scurte şi precise sunau ca un comunicat de front. Îi priveam urmărind pe panourile de telecomandă drumul luminii, dirijînd ei — numai trei oameni — procesele complicate ale acestui drum. Şi mi s-a părut că zecile de becuri care pîlpîiau mărunt şi intens pe pereţii cabinei sînt o prelungire a sistemului cerebral omenesc. Pot spune că m-am simţit în siguranţă şi pace înţelegînd cît de mare şi binefăcătoare e puterea pe care o transmit operatorii, putere cu care stăpînesc apele, le reglează mersul.

Revin la întrebările mele. Le reiau ca să-i înţeleg mai bine pe aceşti oameni care au renunţat la o biografie spectaculoasă, aceea de a se înfrăţi cu destinul apelor, de a muta munţii, şi cîte metafore n-au curs din peniţele reporterilor veniţi la Bicaz în anii construcţiei?

— N-a existat nici un dor de ducă, Ion Ştefan? Vă împăcaţi cu liniştea, Paul Caliţcu?

— S-a întîmplat o dată, mi-a mărturisit Matei Constantin. Am fost plecat la Galaţi şase ani. Bicazul m-a chemat înapoi pentru că nu m-am putut desprinde de tot ce-am durat aici.

— De altfel, nu aveţi dreptate, intervine Ion Cehan. Există şi acum acel neprevăzut pe care îl căutaţi şi cu care noi ne-am obişnuit de multă vreme. De cînd au venit ploile, centrala funcţionează din plin pentru a putea consuma şi evacua întreaga cantitate de apă. Vi se pare că e linişte, dar să ştiţi că noi dăm acum, în aceste zile, un foarte serios examen. Şi nu avem voie să greşim.

Într-adevăr, în sala imensă a turbinelor, temperatura e foarte ridicată. Doi oameni par a mînui instalaţiile de pe o planetă a giganţilor. Pe palete se învîrteşte fără oprire, nu apă, ci lumină. Toată această zbatere a valurilor, se transmite sus, în culoare, pe panourile de telecomandă. În această precizie de microni descopăr, în sfîrşit, că statornicia bărbaţilor de la Stejaru înseamnă un punct strategic în bătălia pentru lumină.

Afară, urmărind valurile ce se izbesc cu vuiet de pereţii bazinului de liniştire, maistrul Ion Cehan ne vorbeşte despre hidrocentrală cu mîndrie. A fost printre cei care au asigurat începutul. Acum am rămas „mai mici", ne spune. Ne-au luat-o înainte, crescînd pe urmele noastre, cei de la Argeş, de la Lotru, de la Porţile de Fier. Dar nu ne lăsăm nici noi. De altfel, combustibilul, pentru că la noi apa înseamnă combustibil, ne este asigurat. La cîţiva kilometri de aici, pe şantierul Taşca—Izvorul Muntelui se forează un tunel pentru deversarea Bicazului în lacul de acumulare.

Cu gîndul la aceşti primi mesageri ai luminii, am ajuns pe firul apei la „statul major" al şantierului. Aici drumul luminii abia începuse.

— Nu-i deloc uşor, îmi spune inginerul Banu. Veniţi să vedeţi cum se lucrează într-o galerie de aducţiune şi o să vă daţi seama. Am pătruns în tunel după ce „responsabilul cu aerul" ne-a dat cale liberă. În timp ce străbatem un munte prin interiorul său, maistrul Ion Beşu îmi vorbeşte despre lupta cu roca fragilă, cu alunecările de teren, cu distanţele, dar mai ales cu timpul. Cele cîteva luni care au trecut de la deschiderea şantierului au fost cele mai grele: luni de acomodare, luni de sudură.

— Începutul e totdeauna cel mai greu. Rezistenţa muntelui a fost învinsă întîi cu lopata. Acum, vedeţi şi dv., avem mecanisme moderne, dintre cele mai moderne.

Maistrul Ion Beşu arată mai tînăr decît spune că este. Biografia sa de miner a început în urmă cu ani. Îmi mărturiseşte că i-a plăcut să bată el primul ţăruş pe fiecare şantier pe unde a trecut. Destinul său, strîns împletit cu al hidrocentralei de pe Bistriţa, de pe Argeş, de pe Lotru se transformă astfel într-o secvenţă de istorie contemporană.

— De fiecare dată mi s-a părut o adevărată bătălie. Şi poate cea mai grea a fost cea dată pentru a-i cîştiga pe oameni. Nici aici n-a fost altfel. Dar acum, cei 500 de tineri se cunosc şi treaba merge.

L-am întrebat pe Ion Beşu dacă nu s-a simţit legat de una din hidrocentralele construite, astfel încît să rămînă acolo.

— Nu, niciodată. Pentru că vreau să rămîn toată viaţa legat de munca de miner. Mi-ar lipsi vuietul perforatorului pneumatic, mi-ar lipsi echipa care m-a urmat pretutindeni, de la Cheile Dornei pînă la Lotru. Nu, n-am avut nici o nostalgie pentru locurile părăsite. Pentru că mă aştepta organizarea unei noi lupte cu un alt munte, desfăşurarea unei noi artilerii.

Echipa maistrului Beşu şi-a propus să ajungă prima la întîlnirea cu cealaltă, care va străbate muntele din capătul opus. La frontul de lucru excavatorul umple vagoane de rocă. În raportul tehnic pe care îl ascult fără voie se amestecă şi cîteva mărturisiri sentimentale: un copil, rămas la Bucureşti, vrea să-şi petreacă vacanţa la Izvorul Muntelui; o tînără soţie nu se împacă prea bine cu viaţa de pe şantier; cineva visează la o zi liberă în care să pescuiască păstrăvi. Între timp s-au mai cîştigat cîţiva metri în lupta cu piatra. Nu peste multă vreme şi rîul Bicaz va furniza lumină.

La capătul celălalt al tunelului, echipa lui Vasile Duţă îşi propune, desigur, s-o ia înaintea celor de la Izvorul Muntelui. Zgomotul exploziilor de dinamită, amplificate de ecoul văilor, răsună ca o veritabilă provocare la întrecere.

— De cînd n-aţi mai fost pe acasă, tovarăşe inginer Duţă?

— Nici nu mai ştiu bine. De vreun an. Aici mereu se întîmplă cîte ceva, nu ştii cînd trec zilele şi lunile.

— Vă simţiţi vreodată singur?

— Nu. Ca să te simţi singur, e nevoie de timp. Şi apoi, dacă ai în jur oameni cu care te înţelegi, totul merge bine. Ştiţi, eu am fost întîi miner, dar după ce-am terminat facultatea, am cerut să mă întorc aici, printre tovarăşii mei pe care-i cunosc şi de care nu m-am putut despărţi. Şi n-o să ne despărţim curînd. După ce terminăm treaba aici, mergem împreună pe şantierul de la Şiriu. Este un vechi obicei al echipei noastre.

Inginerul Duţă a tăcut o clipă. Cred că avea în minte imaginea apelor călătorind prin tunel pînă la lacul de acumulare. Vedea Bicazul supus metamorfozei turbinelor de la Stejaru, vedea lumina inundînd în valuri succesive, din ferestrele blocurilor, din vitrinele magazinelor, din străzile oraşelor. Iată visul care îi uneşte pe toţi cei angrenaţi în bătălia, cu neprevăzut şi încleştare, pentru lumină, chiar dacă muşcă din munte cu ciocanele ca să facă loc apelor, chiar dacă dirijează Bicazul prin conducte metalice, desprinzîndu-l din albia sa de veacuri, sau supraveghează din sala de comandă naşterea energiei electrice din valuri. Cu toţii, minerii, mecanicii, inginerii, operatorii pe care i-am întîlnit mergînd pe firul apei, cunoşteau taina luminii, cea care se naşte din scăpărarea voinţei omeneşti cu piatra şi cu apa.

Şi pentru că se cuvine la sfîrşit un cuvînt de rămas bun, acesta nu poate fi, desigur, potrivit unei vechi tradiţii miniere decît „noroc bun".

Magda URSACHE

Locul şi Patria

A fost un loc însemnat unde arcul s-a tras
Şi toate depărtările ochilor, puterii, îndemînării
S-au oprit într-un loc
Şi locul acela a fost biruinţă şi a rămas loc de pomenire.

Pe pămîntul nostru s-a oprit
Arcul mioriţii,
Arcul aurului din grîne şi din pămînt,
Arcul toamnelor roditoare,
Arcul zăpezilor neîntinate,
Arcul primăverilor pline de păsări călătoare,
Arcul basmelor şi al tainelor,
Al cîntecului, al omeniei, al omului.
Pe pămîntul nostru s-a oprit
Ce nu s-a oprit nicăieri „Luceafărul"
Şi-i spunem Patriei noastre „Luceafăr".

Neamului meu

Mîna cui
Şi ce daltă meşteşugită
A săpat în tine apele timpului,
Oglinda arterelor tale.
Ce sevă puternică
A turnat seninul în privirile tale.
Ce pană a scris pe fruntea ta
Toată istoria nescrisă.
Puterea şi mîndria ta
Stau mărturie a cioplirii în piatră,
A mersului înainte.

Adi CĂLIN

Fîntîni

Am rămas voievozi lîngă mare
Cu păsări pe umeri
Străjuind nemişcaţi
Statui de visare
Cu viaţă de-o clipă,
Zămislite în stropi
Şi pierdute apoi
Cu lungi revărsări
De lumini tăinuite.

Ecou de vînătoare

Vînătoare de iarnă
Pe drumuri de scoici
Zidite sub val de meşteri uitaţi,
Focuri culcate pe nisip îngheţat
Şi duhul de mare
Urcînd încet pe ape
Şi chemînd din adîncuri
Cinegeţi de demult
Şi căi regale moarte
Cu ecouri de larmă
În alb de zi săpate.

Eliza POPESCU

Oraşul

Oraşul răsare din abur,
din rădăcini fumurii,
din dure calcare,
din zorii zvîcniţi ca nişte coame de mînji
pe creasta de sus a colinei
şi din dibace mistrii...

Un cîntec străbate oraşul.
Un cîntec? Un zvon de răchite?
Sau vuiet de fluviu albastru
revărsat ca un cer pe coline?...

Din tot ce-a fost

Pe ruine norii înfloreau cu petale,
jocul sfîrşind abia către seară,
cînd istoviţi ne întorceam acasă
şi aşezam peceţi pe mărăcini...

Acum din toate mai păstrez amurgul
şi urmele tale într-o singură urmă,
vorbele tale într-o singură vorbă,
amintirea ta într-o singură rană,
amintirea ta, sau un cîntec străin.

Dominic STANCA

O sinteză asupra heraldicii româneşti*)

Acest studiu constituie, după cum remarcă şi Dan Berindei în prefaţă, „una dintre cele mai importante sinteze din domeniul heraldicii româneşti. Un studiu în genul acestuia n-a mai fost realizat pînă în prezent, la proporţiile şi minuţiozitatea analizei care-l caracterizează" (p. 4). Lucrarea aparţinînd celor doi cunoscuţi heraldişti, membri fondatori ai comisiei de heraldică, genealogie şi sigilografie a Institutului de istorie „N. Iorga", îşi are originea, ca şi heraldica însăşi, în necesităţi de ordin practic generate de procesul de elaborare a noilor steme ale municipiilor şi judeţelor din ţara noastră la a căror definitivare autorii înşişi au lucrat. Întinsa introducere în studiul heraldicii româneşti, de la care noile steme au preluat atîtea elemente, umple un gol demult resimţit în istoriografia noastră; dincolo, deci, de importanţa ei practică imediată, lucrarea lui Dan Cernovodeanu şi Ioan N. Mănescu va contribui la dezvoltarea cercetărilor de heraldică românească încă atît de sporadice la noi. În acest sens, sinteza de faţă va constitui un îndreptar, iar prin bogăţia de date şi ilustraţia din text un netăgăduit instrument de lucru. Versiunea franceză care o însoţeşte pe cea românească nu va rămîne, credem, fără ecou în rîndul heraldiştilor de peste hotare interesaţi uneori în chip deosebit de cercetările întreprinse la noi în această disciplină.

Interesantă şi atît de utilă pentru istoriografie, lucrarea celor doi heraldişti constituie o contribuţie ştiinţifică temeinică ce se cere a fi continuată şi dezvoltată, de autorii ei în primul rînd, în vederea întocmirii unui atît de necesar tratat de heraldică românească.

I. CAPROŞU

* DAN CERNOVODEANU, IOAN N. MĂNESCU, Noile steme ale judeţelor şi municipiilor din Republica Socialistă România.

Patria doar

Grădinile cresc într-o sferă de ceață
pe deasupra cetății trecînd
patria cît o presimt e această
liniște lin picurată în gînd

într-o sămînță de aur palpită
ramurul către lumină ușor
patria doar respirînd se învață
cum pasărea află de viața-i în zbor

Constelația grîului

Aerul blînd ca o stemă
pe umărul patriei arde
grîul presimte în pleoape
vara sorbindu-l departe

ci spicul din boală se naște
de aur bolnav se apleacă
pe urma poetului — singur
el poate de boală să-l treacă

e grîul această subțire
lumină furată în spații
de parcă ar scrie pe boltă
cu spicele mari constelații

Rostirea unui fluture-n lumină

1.

Cînd din memorie vin fluturi
greu dibuind prin înalta
viltoare de parcă ar trece
dintr-o lumină în alta

știu că va-ncepe o eră
ascunsă în vechi calendare
lumile iar luneca-vor
inspre tărîmuri solare

2.

Cîteodată puternică nu e
decît clătinarea acestor conture
sub fumul subțiat care suie
din preajma grădinilor sure

și doarme lumina cu ochii deschiși
cînd trec — nu mă vede nu sunt
poate o frunză îi cade-n irișii
poate un astru mărunt

3.

Întunericul nu mai există ci doar
prins în firava coajă-a luminii
simburul fricii mereu tăinuind
să înflorească-n afară — curînd
țărmul acesta purta-va grădini
în aburitul septembre
și peste ele căzut voi părea
o scurtă fulgerare cît ar fi
rostirea unui fluture-n lumină

Emil NICOLAE

Fiu al apusului

I

simt seara care se lasă
și care este a nimănui
norii de gheață par risipiți
de umerii unor albe statui
stau pe un mal în lumină
învelit de un fluture cald
sînt pelerinul apusului rece
gura în ceață îmi scald
și mușc vîrful singurei flori
nevindecat de marea trufie
în oglinda apei să se vadă mișcînd
doar mantia-mi cenușie
dar plîng apoi îndelung
floarea pe care cu dinții o rup
încă nevrednic de a purta
sîngele amurgului în trup

II

pe malul de apă mă duc
sînt tăcut și fără iubire
din florile roșii de cîmp
îmi împletesc o haină subțire
și mă văd în apă frumos
ducînd mormîntul florilor
cu trupul gol și-nmiresmat
și ud în lacrimile lor

țin sufletul rece-n piept
și nimic nu risipesc
iubind florile roșii
din moartea cărora cresc

Tamara PINTILIE

(urmare din pag. 1)

— Răspunsul meu afirmativ se întemeiază pe o concepție care este mai puțin răspîndită în momentul de față, dar pe la începutul secolului nostru era destul de favorabil acceptată de o serie de lingviști. Anume: legătura foarte strînsă dintre spiritul limbii, — cum spuneau reprezentanții acestei concepții — și spiritul poporului care vorbește limba respectivă, mai bine zis, spiritul poporului care a format și a dezvoltat limba în discuție.

— Vă rugăm să ne dați cîteva exemple.

— Am să mă refer la numele de familie. Foarte numeroase antroponime, cum li se spune cu termenul consacrat, în cazul de față nume de familie, sînt la origine porecle, adică sînt nume care au existat, foarte multe continuă să existe și în momentul de față în limba noastră și care au un sens foarte depărtat de sensul pe care-l au sau ar putea să-l aibă numele de persoane; un defect fizic, să zicem „șchiop", „orb", sau unul moral, de pildă, „frumosul", „bunul", cu derivatul mai ales „bunea" și altele care au fost atribuite unor indivizi care au impresionat colectivitatea în care trăiau, tocmai prin particularitatea care li s-a părut membrilor colectivului respectiv cea mai caracteristică lui. Bineînțeles, predomină cînd e vorba de porecle, termenii care au o nuanță peiorativă, pentru că, se știe, românii, și nu numai ei, au această particularitate, sînt sensibili la aspectele mai puțin favorabile, la manifestările oamenilor în viața de toate zilele. Aici, s-ar putea afirma că intervine un punct de vedere moralist. Spunîndu-i cuiva că e rău, cel care i-a dat prima dată numele, s-a gîndit că în felul acesta îi trezește poate atenția asupra acestui defect și îl determină să lupte împotriva răutății.

— Din ceea ce spuneți înțeleg încă o dată că dv. credeți în valoarea educativă a limbii. De altfel, consider că toată viața și toată opera dv. au o valoare educativă. V-ați situat întotdeauna pe linia progresului, atît în domeniul lingvistic cît și pe plan social.

— Ca să mă refer la lingvistică, acum 50 de ani, cînd continuam să fiu încă profesor în învățămîntul mediu, am apărut în activitatea lingvistică din țara noastră ca un reprezentant foarte modest a cîtorva criterii noi în epoca aceea: de pildă, **geografia lingvistică**, creată de un profesor celebru, J. Gilleron, al cărui elev am fost la Paris un an de zile; după aceea, **stilistica**: un francez din Elveția, Charles Bally s-a ocupat cu studiul faptelor de limbă cu mare valoare expresivă, la baza cărora se găsește în primul rînd afectivitatea, adică se găsesc sentimentele noastre de toate felurile; și, în sfîrșit, într-o măsură ceva mai mică, **concepția lui Saussure**, elvețian de limbă franceză. În 1924 eu am publicat un articol destul de mare, de aproximativ 40 de pagini, într-o colecție de studii destinate ca un omagiu pentru un mare lingvist german, și acolo am prezentat pe scurt, însă cu atitudine din partea mea favorabilă, chiar entuziastă, aceste concepții. Pe vremea aceea toți lingviștii noștri făceau lingvistică istorică, adică studiul limbii române mai cu seamă, dacă nu exclusiv, din punct de vedere istoric. Într-o lucrare de acum doi ani, apărută în America, unde se vorbește de Saussure, se spune că prin '24—'25, în două—trei locuri din lume era cunoscut, prezentat, recomandat, ca să zicem așa, Ferdinand de Saussure, în ce privește doctrina lui. Unul din aceste locuri era și România.

— În ce privește activitatea dv. pe tărîm social?

— Am spus că democrat am fost de cînd m-am născut, dacă se poate afirma așa o părere, adică din clipa în care am început să-mi dau seama ce se petrece în jurul meu, mai întîi, în familia foarte numeroasă a părinților mei, oameni săraci, nu chiar lipiți pămîntului, însă, totuși, mai degrabă săraci decît înstăriți. Și constatam osteneală de fiecare moment și din partea tatălui și din partea mamei, iar cînd frații mei mai mari au început să poată face și ei ceva folositor din punct de vedere al intereselor familiei, i-am văzut și pe ei imitînd pe părinți. După aceea, evident, cînd am început să judec, la vîrsta de 15—16 ani, eram în cursul așa-zis superior al liceului, pe vremea aceea, la constatările acestea de ordin strict empiric s-au adăugat și argumente, ca să zicem așa, teoretice. Nu pot uita, că în 1906, cînd eram în clasa a VI-a a Liceului internat din Iași, deci în clasa antepenultimă, a apărut primul număr al revistei „Viața Românească". Redactorul șef, cum îi spunem noi astăzi,

Interviul „Cronicii"

Cu academicianul IORGU IORDAN

al acestei publicații, era Garabet Ibrăileanu, întîmplător, ca să zic așa, profesorul nostru de limbă română la Liceul Internat. Evident, că sub influența lui, trebuie să precizez, cum am precizat și în alte ocazii, noi ne-am format aproape toți; nu numai pentru că Ibrăileanu, prin calitățile lui de critic și istoric literar, conducea această revistă, ci și pentru că această revistă s-a făcut de la început, cum se știe, exponentul unor idei democratice.

Și atunci, ceput să cap ment teoretic așa, și aceast adîncit, s-a lă cea timpul și am fost stud nou norocul leanu, care a neori nu se istorici liter suplinitor la (1 aprilie 190 bine, pentru c întîi, anul u Ibrăileanu a cursuri numa mai, pentru c siunea de exa Ibrăileanu er în ciuda mu nuante și îș regularitate e lături de Ale era cel mai c privința acea

— Mai tîrzi

— Mai tîrz pe aceeași li influența „Vie prezenta punc în politica no deea că 85 la era formată cum la Iași s răneso Muncit derat imediat purtat, fiind vitreg cu țăr averescanii. C chiar mai ră din acest part der la toate n carea împotri aceea — și minant, ca să mele politice, înțeles, înfiint fascist, în 193 Antifascist, c comitet, a dura la sfîrșitul lui dizolvat. oda cii Uniunii S mînă în mînă cist și a rămas dintre foștii n Antifascist ca rosii aderenți litică de stîng creze pe măs strict personal mai înainte. D trebarea pe c venimentul ce

Mihai CĂMĂRUȚ: „Crizanteme"

Teme sadoveniene

Muntele

Povestirea *Bulboana lui Vălinaș* (1921) nu este numai o poveste nefericită de dragoste, o *Ciuleandră* în perspectivă, ci și o încercare de a crea, defini și pune în circulație o nouă temă a operei: aceea a muntelui arhaic, amenințat de progresele civilizației, de o altă formă de existență, aproape cu totul indiferentă față de datini, față de o morală inflexibilă. Înainte de a o descoperi în *Baltagul*, tema muntelui apare în această nuvelă. În spațiul natural, muntele e considerat „un rege uriaș și fantastic", care își are viața lui necunoscută pentru cei care îl invadează și vor să-l domine. Domnul Leibuca are un dispreț necruțător față de un astfel de colț de lume sălbatic, violent, expus primejdiei și căruia nu i se poate adapta, rămînîndu-i străină poezia lui.

Liniștea muntelui este tulburată de pătrunderea străinilor, a tîrgoveților care vor să pună cu brutalitate stăpînire pe existența lui. Pădurea este nemilos defrișată, îmblînzită. Obiceiurile oamenilor rămîn însă neschimbate, căci formele vechi rezistă. Ele ridică, în spațiul muntelui, bariere nevăzute între lumea nouă care vine, emigrează și lumea veche care există acolo de secole. Cei ce se stabilesc în munte sînt considerați „surtucari", „stronți". Opoziția este categorică și orice apropiere pare a fi sortită eșecului. Mădălina îl refuză pe notar căci „El cu surtucarii și cu stronții care au umplut muntele își face veacul". Raportul om al muntelui și om al tîrgului e raportul dintre civilizație și o lume elementară, dar cu o cultură orală mitică, nestinsă. Existența muntelui este tulburată în cel mai vital sentiment al lui: al iubirii, al procreării. Muntele e un spațiu al descătușării, un loc unde se trăiește altfel, mai dramatic. Viața erotică este în afara constrîngerilor, neafinităților: „Era un zvon de glasuri și de strune. Gospodarii amestecați cu femeile cînsteau rachiu, după obiceiul muntenilor; vorbeau aprins, cu sîngele lor iute fierbînd; se lăsau petrecerii cu patimă, fără frîu, ca unui zăpor nebiruit. Femeile, strînse-n catrințe, cu cămășile ca helgia-nflorite cu acul, aveau un fel de zîmbet leneș de iubire. Erau albe, gătite cu flori și hurmuzuri, rumenite cu dresuri în umerii obrajilor, cu priviri viclene ca apele. Nu erau roabe trudite și uscate ca țărancele din șesuri. Crescute în umbra cetinii și-n furtunile muntelui, trăind ușor și muncind puțin, ele înțelegeau că trec prin lume numai pentru frumusețea lor și pentru dragoste". Este un sat de munte în care „surtucarii" nu reușesc să întrețină relații normale cu oamenii, să se acomodeze mediului social, să se pătrundă cu adevărat de importanța tradiției. Nu e vorba de o opoziție sat-oraș, ci de o neputință organică de a accepta o morală, o filosofie care are un statut specific, neînțeles de un notar sau de un inginer emigrant ca Geovanni Sciagamozzi, sfătos și care ia totul în rîs. Notarul vrea să cucerească muntele prin forță. Declarațiile lui de dragoste adresate unei muntence care avea pe „... dracu-ntr-însa" sînt ridicole, caragialești. Muntele mai înseamnă și o viață explozivă a sentimentelor unde prefăcătoria, infidelitatea, disprețul, amenințarea, nu au ce căuta într-un ideal erotic păduratic, vital. Scovarză nu ține seama tocmai de aceste principii străvechi, eterne. El e un „cărturar", a terminat „gimnaziul" și privește de sus lumea plutașilor. Căsătoria lui Ilie Bădișor cu Mădălina ar fi pentru fată o nenorocire: „Apoi tu vrei să-ți prăpădești viața c-un ticălos ca Ilie Bădișor? Apoi acela, fată, n-a cunoscut decît muntele și apa Bistriței pîn' mai la vale". Ilie Bădișor este disprețuit: „un plutaș, un calic". Mateieș nu-și poate explica succesul rivalului, concurența: „Cum poate să-i steie în cale un desculț ș-un sălbatic; ce drac povățuiește anapoda pe muieri?". E o lume „sălbatică" pe care n-are cum s-o înțeleagă, cum să i se integreze domnul notar Scovarză! El nu e un om al muntelui, ci al legii care constrînge, care pedepsește. Mădălinei nu i se vorbește în limbajul dragostei, ci i se poruncește: „Tu știi cine sînt eu și ce pot, pot face și desface". Notarul apelează la puterea sa administrativă. E hotărît să-l trimită pe Ilie Bădișor în armată ca să scape de el; face pe dracu-n patru ca să cucerească fata. Cînd simte că totul e în zadar recurge la crimă: „Eu mă zbat fără odihnă. Cînd o văd, carnea pe mine-i ace. Eu am să intru într-un bucluc! (...) da' eu pe Ilie Bădișor trebuie ajuta Petrea Țarcă, un posil El organizează moartea plut bănuit că într-o noapte pr la gater. Petrea Țarcă e dează muntele, rațiunea lu oamenilor de-aici sînt ea nu le poate nimeni opri.. șească o crimă, el nu va av că legea domnului notar îl Alecu Deșcă (un nou Pîntea roc) care este și oleacă de ghează și intuiește exact p muntenilor. E un anchetator ment („Privirea lui cenușie p păreți"). Metoda lui de cerc ric psihologică. El prefigur reconstituirii instinctuale, pri ditate pe anchetatoarea Vi darmul e și el un muntean „filosof", e un taciturn, un citește atît în codrul nescris și în al oamenilor lui („Aic și fiara-s la fel... Aicea via rea cîmpului...". El prevede Bistriței, dar nu i se poate

Trăind tot timpul sub am obstacolele, cuplul se regăseș durii, a naturii excitante. Ma neratoare, hipnotizează, spores este un simbol al unui alt tă condiționate, pure. Eminescia tărîm de basm este acest p tulburătoare frumusețe veget

Alianța munte-personaj est în structura morală, în înfăț tarea lui Ilie Bădișor, în rela („ce are lumea cu noi? Îmi fac o sălbătăciune, să te iau sihlă"), în ritualul erotic, în trul afectiv. Muntele dă omul gesturi, în acțiuni, o mai decît în labirinticul oraș, îi c tere de a fi devotat, unit (nu ne mai poate despărți"), d ina. Muntele intră în sîngele nilor ca o boală de nevindeca plă a lui Ilie Bădișor prime ților; „Bădișor crescuse ca cuminte de vadană. Umbla moale. Deodată însă cunoscus ceață. Și viața și patima lui rioasă și gravă, cu vorbe lui avea ceva din taina și pî

Moartea notarului printre pl alarmează pe nimeni. Parcă f se aștepta la un astfel de c sensibile, femeile plîng, jeles această lume a muntelui, aspr o extraordinară vitalitate, bu și ne reîntorc la un alt tim

Zaharia

rienta mea a în-
un fel de funda-
ă se poate spune
nelie teoretică s-a
pe măsură ce tre-
les în vremea cînd
cînd am avut din
elevul lui Ibrăi-
numit, văd că u-
ştie nici de către
anume, profesor
ersitatea din Iaşi
asta minte foarte
m student în anul
itar 1908—1909, şi
să ţină atunci
tă luni, aprilie şi
iunie începea se-
Pe vremea aceea
ă un om sănătos
lui aproape exte-
a cursurile cu o
tară. Putea sta a-
ru Philippide care
ncios dintre toţi în

neînţeles, am mers
adevărat că sub
omânești", care re-
le vedere țărănist
pornind de la i-
din populația țării
ărani. Și atuncea,
eat un Partid Ță-
în 1920, eu am a-
acest partid. S-a
uvern, tot așa de
ca și liberalii sau
ată s-au purtat
atunci am plecat
am început să a-
ile de stînga; Miș-
ăzboiului, și după
vi punctul cul-
așa, al activității
unul singur, bine-
Comitetului Anti-
ațiunea Comitetului
e, deci în forma de
rte puțin pentru că
mbrie 1934, a fost
asociația „Ami-
ice" care mergea
Comitetul Antifas-
fiecare dintre noi,
i ai Comitetului
ntre foarte nume-
eastă mișcare po-
continuie să lu-
posibilităților sale
același sens ca și
a să revin la în-
ni-ați pus-o — e-
i important din

punct de vedere social-politic cu urmări și pentru mine, a fost aderarea la Comitetul Național Antifascist și alegerea mea ca președinte al acestui comitet.

— Erați la Iași atunci.

— Da. Inițiativa o aveau însă tovarășii de la București pentru că membrii comitetului erau la București, pentru că tot la București era și conducerea Partidului Comunist Român, aflat atunci, după cum se știe, în ilegalitate.

— A bătut pendula și-mi închipui că în viața dv. ceasul, bătaia ceasului, a avut întotdeauna o mare importanță.

— Aveți dreptate. Și chiar îmi place formularea, pentru că dovedește cel puțin din partea dv., o anumită sensibilitate, literară, poate chiar poetică, și a avut influența puțintel și asupra mea, cum se poate vedea din inflexiunile vocii mele la rostirea primelor cuvinte. E adevărat că am fost întotdeauna foarte atent la vreme. Dar nu din punct de vedere filosofic. Nici acum nu sînt atent la acest aspect, pe care-l numesc eu filosofic, al trecerii timpului. Atent din punct de vedere foarte practic. Adică aveam de lucru, nu stăteam degeaba, ca să zic așa, poate nici un moment. Și cînd mă jucam sau făceam sport, cu termenii de astăzi, tot făceam ceva, nu stăteam degeaba, poate chiar făceam cîteodată mai mult și mai bine decît citind vreo carte.

— Ce fel de sport făceați?

— Copil fiind, m-am jucat în toate felurile: de-a mingea, de-a țurca sau pichiul cum i se spune în alte părți; înotam, pentru că Tecuciul, orașul meu natal este așezat pe malul rîului Bîrlad și casa părintească se găsea numai la o sută de metri depărtare de apă; așa m-am învățat să înot de la vîrsta de șapte ani, bineînțeles, nu cu un profesor, ci singur. După aceea, iarna mă dam pe gheață. Nu spun că patinam pentru că n-aveam patine. Patinele erau foarte scumpe și mi-ar fi fost imposibil să mi le procur. Însă mă dam pe gheață cu cizmele care le-aveam, noi le spuneam ciubote, care aveau ținte mari pe talpă și potcoave la călcîi; și ne dam pe gheață, din punct de vedere al sănătății noastre și din punct de vedere al bucuriei noastre, cred că în condiții cel puțin egale cu ale patinatorilor propriu-zișii. Prin urmare nu conta cu ce alunecam pe gheață, cu ce fel de unelte, ci faptul însuși! Ei, după aceea, mai tîrziu, am început să joc tenis și să patinez în sensul strict al termenului pentru că îmi da mîna să cumpăr patine. Pe urmă am umblat foarte mult pe jos, chiar copil fiind, părinții mei au trăit cîțiva ani la Nicorești, celebra podgorie din sudul Moldovei, celebră și azi în toată țara pentru că continuă să aibă cel mai bun vin rosu, și cînd părinții mei aveau acolo două pogoane de vie, ne duceam noi copiii de la Tecuci la Nicorești, bineînțeles pe jos. Erau 14 kilometri și cred că și la 7 ani sau cel puțin la 8 ani făceam călătoria aceasta, bineînțeles cu frații mai mari și cu cîteva pauze, pentru că după 4—5 kilometri, oricît eram eu de bucuros să merg să ajung la Nicorești, trebuia totuși să mă odihnesc un pic. Și după aceea am cutreierat Moldova; cred că o cunoșteam mai ales în partea ei muntoasă. Și pasiunea aceasta pentru alpinism, cum i se spune, o am și acuma, numai că vîrsta nu-mi mai permite.

— Deși ținuta este aceeași, de tenisman, de sportiv.

— Da, datorită faptului că am făcut sport și asta m-a ajutat mult și în ce privește sănătatea, fiindcă dacă am acum o sănătate bună, sigur că în mare măsură se explică prin faptul acesta. Și aceasta m-a ajutat și în ce privește sănătatea cealaltă, spirituală. În ciuda atîtor necazuri pe care le-am avut mai ales după desființarea Comitetului Național Antifascist, am putut rezista, fără să recurg la nici un fel de compromis, fără să renunț la punctul meu de vedere. În ciuda acestor necazuri am continuat să fiu optimist, să iubesc oamenii, să simt bucurie cînd mă găseam în mijlocul lor și cred că asta a venit dintr-o măsură destul de însemnată, de la manifestările din afara preocupărilor mele obișnuite. De la un fel de distracție, în sensul etimologic al cuvîntului, adică mă distrăgeam de la munca mea didactică și științifică și făceam alte munci foarte plăcute.

— Îmi dau seama după aspectul încăperii în care ne aflăm; vă plac tablourile, cărțile de tot felul. Care este tabloul preferat, care este cartea preferată?

— La întrebarea aceasta este greu de răspuns. În ce privește tabloul preferat pot răspunde foarte prompt: nu există în colecția mea. Un tablou preferat, ar fi unul de Luchian care mi se pare cel mai mare pictor al nostru, în calitatea sa de colorist. Am văzut un mic tablou — flori, și privind acest tablou, nu știu cum, în ce poziție, am avut o zecime de secundă impresia că în mijlocul unela dintre flori, acolo unde se găsește ginoceul, este un minuscul bec electric. Senzația aceasta n-am uitat-o și n-am s-o uit niciodată. Pe urmă aș adăuga tabloul lui Phoebus, un pictor mai puțin cunoscut, însă am fost foarte bucuros că acum cîțiva ani i s-a asigurat o expoziție retrospectivă și eu am dat și acest tablou al meu, este o biserică din București, și-mi place pentru că mi se pare că îndeplinește toate condițiile, n-aș putea spune care sînt condițiile, pe care omul în măsura în care poate să le detecteze, cum se spune, numai le simte, însă nu-i în stare, nefiind de specialitate, să le și explice, să le descompună. Pe urmă aș adăuga portretul făcut în creion lui Ibrăileanu după o fotografie de către pictorul Steriadi. Aș putea să vă spun că și în ceea ce privește literatura...

— Tocmai vroiam să vă întreb care este preferința dv. în domeniul literaturii beletristice?

— ...deci, că și în ceea ce privește literatura, îmi place foarte mult romanul **Adela** al lui Ibrăileanu. Deși — este foarte greu de spus care este cartea cea mai dragă pentru că sînt mai multe.

— Despre Dante și Cervantes ați scris, despre Eminescu, Creangă și Caragiale de asemenea.

— Bine. Îmi sînt dragi mai întîi unele cărți de specialitate: „Originea românilor" a lui Alexandru Philippide.

— Ați scris și despre aceasta.

— Două volume foarte grele în toate sensurile, grele de conținut, ca muncă, ca elaborare spirituală și grele de citit. De aceea, îmi permit să adaug că nu prea sînt citite aceste două volume. Am constatat totuși, că în ultimii ani, de cînd se lucrează la **Tratatul de istorie a limbii române**, sub egida Academiei, lingviștii nieșeni, printre ei unii cu foarte mare autoritate, și mai vîrstnici, au început să-l descopere pe Philippide. Dar ar mai fi multe de spus...

— ... și ceasul nu ne iartă. Credeți că au vreun rost aceste întrebări?

— Sigur că da. Ne ajută să ne cunoaștem. Și cunoașterea este un lucru foarte important pentru om.

— Vă mulțumesc!

Interviu consemnat de Gloria LĂCĂTUȘU

Imperativul inițiativei

Spiritul revoluționar, specific activității comuniste cunoaște o continuă devenire și aprofundare — de la anii ilegalității luptei comuniștilor, cînd au loc marile bătălii de clasă purtate pentru cucerirea puterii de către proletariat, la perioada muncii de construcție a noii orînduiri socialiste, odată cu consolidarea noilor relații de producție și raporturi interumane, cînd are loc procesul de omogenizare socială, cînd la temelia muncii și vieții se află principiul colaborării și ajutorului reciproc.

Spiritul revoluționar, trebuie să observăm, pentru un comunist constituie o trăsătură fundamentală, definitorie. Opera istorică, atît de dinamică și complexă, a edificării societății socialiste, conferă spiritului revoluționar noi determinări de conținut și semnificație, îi deschide mereu noi domenii de manifestare. Intre aceasta, de o deosebită însemnătate este domeniul inițiativei. De altfel, în societatea socialistă, spiritul revoluționar și inițiativa sînt și trebuie să fie două realități atît de organic legate, încît se poate vorbi de necesitatea existenței unui adevărat **spirit revoluționar al inițiativei.**

Inițiativa, pentru omul nou al societății socialiste, este nu o problemă oarecare, ci una cu valoare de imperativ categoric. In sensul că ea trebuie să fie în mod necesar prezentă în activitatea fiecărui membru al societății, că nu poate să lipsească din activitatea pe care o desfășoară fiecare om la locul său de muncă. Prin natura ei, inițiativa este o deschidere spre nou. Este însăși calea de cucerire a noului. Fără inițiativă, noul se naște greu, cu întîrziere și cu mare risipă inutilă de energie. Iar societatea socialistă se opune risipei de orice fel, nu poate admite prezența acesteia sub nici o formă. Nici în domeniul vieții materiale, nici în acela al vieții spirituale. Socialismul, ca proces de construire a unei lumi noi, este societatea care descătușează energia creatoare a maselor, oferind acel cadru concret de muncă și viață în care să se afirme talentul și capacitățile fiecărui om, în care munca să însemne deopotrivă activitate utilă și pasiune a ființei. În acest cadru general de neîntreruptă construire a noului, realitatea vieții impune nevoia de inițiativă cu forța necesității obiective. Putem vorbi astfel, din această perspectivă, de un adevărat **imperativ al inițiativei.**

Insăși dialectica realului și dialectica gîndirii impun necesitatea inițiativei. Ea este un răspuns la această mișcare dialectică a realului și a gîndirii care generează noul. Apariția noului decurge din mișcarea reală a proceselor vieții și muncii în societate; noul stă în firea acestei mișcări, apariția sa avînd astfel o determinare legică. Dar noul, deși implică determinări de legitate, nu se naște de la sine, nu este o apariție de-a gata, ci trebuie inventat, creat. Inițiativa, ca imperativ pe care-l impune însăși mișcarea reală a apariției noului, înseamnă prin natura ei, deopotrivă, competență și responsabilitate. Practic, în afara acestor atribute, inițiativa nu poate exista. Inițiativa este operă a omului, și în consecință depinde de om — adică de valoarea omului într-un domeniu sau altul de activitate. Responsabilitatea, probitatea profesională, competența devin cu atît mai mari, cu cît funcția de decizie a omului într-un colectiv de muncă este mai mare. Munca eficientă, creatoare, generatoare de nou, presupune, prin însăși natura sa, ca o cerință necondiționată, concordanța dintre funcție și valoare. Expresia populară „omul potrivit la locul potrivit" exprimă, într-un mod concentrat și plastic, esența acestei concordanțe ca principiu social. Pentru inițiativă, această concordanță este o condiție fundamentală. Imperativ al muncii, inițiativa impune ea însăși în domeniul muncii, ca imperativ, **concordanța dintre funcție și valoare.** Concordanță al cărui criteriu de verificare este și trebuie să fie practica.

Activitatea pe care o desfășoară oamenii muncii astăzi, atît de complexă și dinamică, impune ca una din pîrghiile accelerării progresului, în mod necesar și obiectiv, imperativul inițiativei. Pentru omul nou, constructor al socialismului și comunismului, inițiativa este una din exigențele esențiale ale spiritului revoluționar. Practic, spiritul revoluționar presupune inițiativa ca un implicat al realității sale, încît putem vorbi și trebuie să vorbim de necesitatea existenței unui adevărat **spirit revoluționar al inițiativei.**

Mircea DRAGOMIR

dărîm". Îl va
alistrat Bogza.
ii. Tot el este
e casierul de
rul care trăi-
nde „patimile
l și ca apa:
Pus să săvîr-
mușcări fiind-
ă. Jandarmul
Moara cu no-
sof", supreve-
sul moral al
mare rafina-
trece și prin
e una empi-
prin tehnica
cesul de luci-
Lipan. Jan-
lezghețat, mai
servator care
muntelui, cît
u, apa, vîntu
mului e floa-
ia de pe apa
trivi.
are, depășind
ib cupola pă-
lunară, rege-
asiunea Luna
al iubirii ne-
cu adevărat
alpin de o
astrală.
semnalat și
a și compor-
cu Mădălina
e așa să mă
să te duc în
oaj, în regis-
siguranță în
îndrăzneală
anumită pu-
noi nimenea
nu se înstră-
ufletul oame-
agostea sim-
ecetea mun-
r liniștit și
olit, vorbea
fioroasă dul-
era una. Se-
e. dragostea
unților".
Bistriței nu
e din munte
dămînt. Mai
ortul. În a-
reaptă și de
ele amintesc
unul mitic.

NGEORZAN

Mihai CĂMĂRUȚ: „Vînat"

Mihai CĂMĂRUȚ: „Flori"

Paletă de vară

Înaintăm încet. Cerul e negru. Fantasăm: deasupra pădurii, antena releului de televiziune e o navă cosmică; becurile roșii întrețin frisonul numărătorii inverse ... Imagine străină. Dintr-o dată, în bătaia farurilor un cerb. Se pornise să treacă șoseaua și l-a oprit lumina. Rămîne încordat cîteva clipe, apoi lent, imperial, își rotește către pădure coarnele imense și dispare. Oprim, ne repezim către frunzișul negru: nimic! Ce navă, ce numărătoare inversă! Sîntem la noi, în pădure.

Sub soarele topit, unul lîngă altul, mulți, într-o vecinătate complice, cu ochii închiși (în pleope dansează o lume de microscop) ne bronzăm. Stropi mari și reci! Sărim arși: plouă? Nu. Cîinele barcagiului, lup cu părul cînepiu, a ieșit din apă și se scutură.

Pascal a descoperit că toată nefericirea oamenilor vine din faptul că nu pot rămîne liniștiți într-o cameră. Hai din nou la drum, nefericitule, mi-am zis azi, în zori.

În jurul lui e o mică colonie. Accentu-i muntenesc impune fără să sperie. E gras, dar se vede că a făcut sport în tinerețe, pielea foarte bronzată stă bine întinsă pe mușchi, părul cărunt e tuns scurt, e o perie aspră și curată, relatările lui, fără limite istorice și geografice, universale adică, într-o tonalitate de prezentator de estradă, cuceresc pînă la perplexitate colonia: vreo cinci țînci, cam între cinci și zece ani. Momentul intrării în apă are solemnitatea instructajului. Acum se vede cît de bine știe să înoate grăsanul! În jurul lui — țîncii, pe care-i dirijează diferențiat: tu, iedule, dacă ai obosit, bagă capul în apă, așa, nu e mai ușor acum? Și sub ochii noștri mirați, toată colonia aceasta originală plutește o jumătate de oră, o oră ...

Sub fereastră, într-un căruț supradimensionat, doi gemeni dorm în soare. Bronzați. Un fluture albastru, îmbătat de joacă, se așază pe minerul de aluminiu. Soarele dispare, începe să plouă. Gemenii se trezesc sub picăturile de sidef. Fluturele se sperie și zboară.

Apus de soare, la *Grădina Botanică*. Orizontul e roșu. În vale, lîngă uitatul conac, în balta altă dată iaz, broaștele toacă de vecernie. Aici, sus, printre ezotericele denumiri ale lui Linné, pe fostul drum, printre nuci, trece un car cu fîn. Cei trei oameni, grijulii cu încărcătura, scot sunete delirante, de muezini. Cineva, dincolo de gardul *Grădinii*, își cheamă găinile acasă. Și astea toate, la doi pași de microscopul electronic al institutului *Petru Poni*.

Val. GHEORGHIU

Mihai CĂMĂRUȚ: „Compoziție"

CONSIDERAȚII INCOMODE II

Cu două numere în urmă scriam, tot la această rubrică și tot sub acest titlu, despre ultimele comedii cinematografice românești și ajungeam la concluzia că acest gen mult gustat de public se află încă în suferință. Stimulat apoi de o anchetă a revistei de specialitate asupra realizărilor cineaștilor noștri în prima jumătate a anului în curs, precum și de faptul că asupra unora din producțiile acestei perioade nu-mi spusesem părerea, mi-am propus să continui aceste considerații care, și de data aceasta, vor fi tot... incomode. Pornesc de la opiniile tovarășului Marin Stanciu, director general al Centralei România—film, publicate în **Cinema** nr. 7/75 sub următoarele foarte optimiste și dătătoare de liniște titluri : **A crescut numărul de filme ; se poate vorbi și de un salt calitativ; Publicul iubește filmul românesc. Cifrele sînt grăitoare ; Întîlniri fericite între opiniile spectatorilor și ale criticilor.** Nici cea mai mică rezervă nu formulează tovarășul Stanciu, fapt ce ni se pare dacă nu un optimism exagerat, cel puțin o insuficientă analiză critică a produsului artistic la care se referă. S-au făcut, e adevărat, cîteva lucruri bune — unele chiar foarte bune — în această perioadă, mai ales în ce privește filmul politic (numesc doar **Actorul și sălbaticii** și **Zidul**) și de actualitate (**Filip cel bun**), dar a nu vedea că s-au și ratat unele încercări (**Ștefan cel Mare — Vaslui 1475, Comedie fantastică**), că au fost oferite publicului și filme modeste sau mediocre (la unele mă voi referi mai jos) înseamnă a privi fără discernămînt, fără simț critic ceea ce producem ; atitudine dacă nu dăunătoare, cel puțin inoperantă și, în ultimă instanță, superfluă.

Am scris adesea despre filmul românesc de actualitate, încercînd să-i pun în lumină dominantele valorice, remarcînd saltul calitativ pe care, fără îndoială, cineaștii noștri l-au realizat. De data aceasta voi încerca să demonstrez că, cel puțin în două cazuri, filmul de actualitate al ultimei perioade n-a atins cota valorică marcată de cinematografia noastră în general și de anterioare filme din aceeași categorie. Mă gîndesc la **Tată de duminică** de Mihai Constantinescu și la **Muntele ascuns** de Andrei Cătălin Băleanu.

La al doilea film al său, Mihai Constantinescu ne apare mai puțin decis și inspirat decît se arătase la acel mult discutat și bine primit debut cu **Despre o anume fericire**. Regizorul își păstrează preocuparea pentru temele acute ale actualității, insuficientă fiind, de data aceasta, doar temperatura la care dezbate tema, o temă desprinsă parcă dintr-un document de mare importanță în viața noastră — „Codul eticii și echității socialiste". **Tată de duminică** e un film care ar fi trebuit să ne tulbure cît de cît, să determine meditații serioase asupra felului cum ne organizăm viața, cum ne respectăm noi înșine dreptul la fericire ; dreptul nostru și dreptul alor noștri. Zic **ar fi trebuit** pentru că, deși intenționează să facă aceasta, filmul nu reușește, rămînînd doar o povestioară cu unele momente frumoase și emoționante, cu altele drăguțe și deconectante, dar numai atît. În fond se consumă niște drame, în fond se petrec lucruri grave, dar tratamentul regizoral superficial diminuează totul, diluează și înfrumusețează inutil și mai ales inadecvat. Care sînt dramele **enunțate** de scenariu ? Multe și de acută rezonanță : este mai întîi drama bărbatului care-și părăsește familia trăind — în ciuda tuturor aparențelor — viață de însingurat ; este apoi drama femeii care nu a știut să-și păstreze soțul ; drama copilului care nu știe dacă, miercuri, **tată** se spune tot **tată**; și mai sînt și alte drame colaterale (tînăra care își irosește viața, incapabilă să-și găsească un soț, procurorul care își vede foarte rar soția — agronomă, ș.a.). Există între toate acestea legături intime depistabile în scenariu (Octav Pancu-Iași), dar regizorului i-a fost parcă teamă să descifreze atît aceste legături cît și fiecare caz în parte ; sau nu a știut să cerceteze înlăuntrul personajelor sale, în grădinile lor interioare devastate de furtuni, bătute de crivăț ; sau a vrut să ne cruțe sensibilitatea și obișnuințele și locurile comune ale simțirii noastre cotidiene ! Dar de ce ? Spectatorul știe foarte bine că un om aflat în situația personajului pe care îl interpretează Gina Patrichi suferă, cumplit, chiar dacă e capabil să nu arate. Ori tocmai asta nu ne arată filmul : cum suferă femeia fără să arate. Cum suferă copilul fără să arate, cum suferă tatăl și așa mai departe. Și mai trebuia nu să ne menajeze sensibilitatea și să ne ofere un final deschis care să ne satisfacă dulcele conformism, ci să ne ia de piept și să ne facă părtași la suferință. Și la meditație asupra felului cum știm să ne organizăm fericirea ; a noastră și a celorlalți.

Dincolo de ceea ce ar fi trebuit să fie, filmul rămîne călduț, conformist și vag didactic. Dacă are totuși un punct de rezistență, acesta e dat de actori. Amza Pellea e bun, e foarte bun chiar, dar pus în alte condiții putea fi excelent, Radu Beligan e sobru și elegant, Gina Patrichi face tot ce poate cu o partitură ingrată, Olga—Delia Mateescu pare o promisiune... Copiii au figuri adecvate, dar nu știu nici să joace nici să vorbească, de aceea aproape tot ce fac ei în acest film pare fals.

Așadar, pasul înainte pe care îl așteptam de la Mihai Constantinescu nu a fost făcut. Este greu de înțeles de ce, căci detașamentul de tineri cineaști afirmați în ultimii doi-trei ani ne-a obișnuit cu evoluții convingătoare.

Acestui detașament i s-a alăturat recent un nume nou : Andrei Cătălin Băleanu, de care am mai auzit doar în legătură cu acel film colectiv, semidocumentar, „Apa ca un bivol negru", realizat cu prilejul inundațiilor din 1970. Venind cu statut de debutant în lung-metrajul artistic, (Muntele ascuns), Andrei Cătălin Băleanu își etalează cu oarecare dezinvoltură calitățile de observator atent al peisajului uman de excepție, fără a ști însă să-și ascundă incapacitatea de a ordona „materia primă" — adunată prin observație ascuțită — într-un sistem, într-o structură dramaturgică. Filmul său e, ca urmare, o suită de secvențe cuceritoare prin prospețime, prin precizia detaliului, prin acuratețea plastică, prin sinceritatea descrierii peisajului natural și uman, dar îi lipsește calitatea **de întreg**, cursivitatea și finalitatea. Eroii sînt priviți static, surprinși într-un moment al existenței lor, fără a fi angrenați în curgerea unei acțiuni și a unui conflict propriu-zis. Este adevărat că și în cazul lor se remarcă precizia observației, a detaliului psihologic, trăsăturile de caracter sînt surprinse cu pricepere doar din cîteva linii fine, că în desenele în peniță, dar eroii, ca și ceea ce fac ei, ne sînt doar arătați, nu sînt puși într-o relație dramatică. Scenaristul Mihai Creangă și regizorul Andrei Cătălin Băleanu par a spune : „Iată cum arată un șantier ; iată niște oameni care lucrează pe un șantier !". E bine, dar e puțin. Cineaștii n-au reușit, în **Muntele ascuns**, decît să ne arate materialul pentru un film care ar urma să se facă de acum înainte. Un material generos, dar numai atît ; nestructurat dramatic el rămîne, din păcate, de competența documentariștilor. Filmul artistic are alte exigențe.

Eroarea **Muntelui ascuns** pornește de la scenariu. Mihai Creangă și-a propus prea mult : intenția sa a fost, probabil, să realizeze o monografie a unui șantier, dar i-a lipsit forța necesară, puterea de a concentra și sistematiza. Enunțurile unor posibile conflicte sînt părăsite înainte de a se împlini și filmul apare ca o expoziție de schițe pentru o lucrare monumentală. Regizorul n-a avut cum evita această fărîmițare și atunci tot ce a putut face a fost doar să confere autenticitate și sinceritate fiecărui tablou în parte. L-au ajutat întru aceasta actorii — foarte bine aleși : George Constantin, Dana Comnea, Horațiu Mălăele (un debutant foarte original), Octavian Cotescu, C. Rauțchi ș.a. Autorul imaginii, N. Mărgineanu, ni s-a părut indecis. Deși știe a realiza o imagine curată, convingătoare, deși „scoate" prim-planuri sugestive, rămîne dator la capitolul consecvență (planuri realiste sînt alternate cu altele minate de gratuitate și calofilie).

Ceea ce rămîne valabil din filmul **Muntele ascuns** sînt cîteva schițe de portrete și ideea că șantierele sînt universuri umane complexe spre care merită să-și îndrepte atenția creatorii, și nu numai cei din cinematografie.

Iată, așadar, că, oricît de incomode ne-ar părea, observații se pot face unora dintre filmele noastre de actualitate. Atributul **de actualitate** este, fără îndoială, calitatea lor principală, dar nu de natură artistică, ci de natură tematică. Împletirea acestor două „naturi" este însă obligatorie, existența lor separată fiind de neconceput.

Ștefan OPREA

Teatrul Național-București

Valiza cu fluturi

de Iosif NAGHIU

Absența, Întunericul (Gluga pe ochi), **Într-o singură seară**, acum **Valiza cu fluturi** — sînt piesele care, **jucate** pe diverse scene, recomandă un dramaturg consecvent cu el însuși, în preocuparea de a trece dincolo de aparențe, de a căuta motivațiile adînci ale acțiunilor și sentimentelor, ale preocupărilor absorbante, ale comportamentului uman, în genere. Iosif Naghiu a refuzat succesul ușor, alegîndu-și totdeauna teme și subiecte dificil de tratat în teatru. Probleme psihologice și etice, în jurul reintegrării profesionale și chiar umane a unui profesor nedreptățit (**Absența**) ori sinuozitățile recuperării unei prietenii, după ce viața i-a ținut departe unul de altul pe cei doi foști camarazi de arme din piesa **Într-o singură seară**, ca și confruntarea unor universuri deosebite de gîndire și sensibilitate, reprezentative pentru clasele sociale antagoniste, în toiul celui de al doilea război (**Valiza cu fluturi**) dovedesc nu numai predilecția autorului pentru acele zone de conștiință în care gestează deciziile și aspirațiile omenești, ci și ascuțimea sondajului său interior, urmărit cu lucidă și gradată precizie. În termenii unor realități care vizează momente din evoluția societății noastre, întrevedem la Iosif Naghiu și o dorință de sincronizare a problematicii supusă discuției, ținînd seama însă nu de **soluțiile** curente ale creației dramatice desfășurate pe alte meridiane, ci de noile spații sufletești explorate, de stări și — mai ales — de ceea ce am numit mai sus **motivațiile** unor comportamente semnificatoare. Impactul realității trăite în afară, a realității comune unei epoci de transformări, pune în mișcare resorturi lăuntrice care se constituie într-o altă realitate, cea a unei conștiințe primind mereu infiltrările curenților din străfunduri, definind **persoana** în sensul unei psihologii a condiției umane. În cazul personajelor lui Iosif Naghiu, această psihologie pe apare încărcată etic.

Valiza cu fluturi — piesă de curînd reprezentată la Teatrul Național din București (sala mică) — se referă la un episod al luptei ilegale a comuniștilor din țara noastră. Autorul nu reconstituie, însă, un anume moment al rezistenței antifasciste desfășurate în cursul ultimului război. El nu ne propune o **frescă**, și nici măcar un conflict bazat pe evenimente exterioare. Anecdota este restrînsă la cele cîteva date de natură să justifice prezența laolaltă a celor trei personaje : soții Sandru și Ana, pe de o parte, tînărul comunist Alin de cealaltă parte. Deși piesa cuprinde și specificarea locului acțiunii, la Constanța, undeva, într-o vilă singuratică, pe malul mării — cadrul de desfășurare a ceea ce ar trebui să numim **intrigă** este cel de alcov. Fotolii, covoare, elocvente pete de culoare realizate și prin suprapunerea cinetică a costumelor în această ambianță, băuturi și țigări fine. (Decoruri și costume : Paul Bortnovschi și Smaranda Brănescu). Ce să caute în acest decor un comunist ? Tînărul Alin s-a refugiat aici spre a-și adăposti „valiza cu fluturi" (se pare că, **fluturașii — manifestele** pe care le adusese cu el din București fuseseră între timp substituiți cu... fluturi veritabili, spre perplexitatea agenților de urmărire). Alergînd cu acea valiză prin ploaie, Alin o întîlnise pe Ana, singură fiind, care i-a oferit protecția unui acoperiș. În cele din urmă apare și soțul Anei, în aparență un artist cu principii liberale, și — treptat are loc aici o lungă confruntare a concepțiilor, a sentimentelor, a idealurilor celor trei personaje, mai exact a celor două categorii de personaje. Esența piesei stă în această confruntare care dovedește sinceritatea, intransigența, luminoasa încredere în viitor, în ceea ce-l privește pe tînărul comunist Alin (care încalcă, însă, legile conspirativității — s-ar putea spune, dacă piesa nu ar fi o parabolă). Aceeași confruntare subliniază, de cealaltă parte, **amoralismul** cinic și agresivitatea mentalității definind astfel mai apropiat ceea ce abstract numim „morala burgheză". Alin asistă chiar, cu repulsie, la o „scenă" de reciprocă și violentă ponegrire între cei doi soți, scenă trimițînd la **Cui ii e frică de Virginia Wolf**. Mobilurile interioare astfel dezvăluite conferă personajelor consistență dramatică, depășind prin detalii și adîncime, schema bipolară : pozitiv-negativ. Totul este deja limpede, convingător, în momentul cînd aflăm, spre final că atît Ana, cu pretinsele ori cu realele ei angoase și exaltări, cu nota misterioasă și absentă, cît și Sandru, cu „practica" sa filozofie care ar vrea să sugereze că în fond, ea e platoșa de apărare a unei alte filozofii, mai subțiri și mai rafinate, deși sceptice, indiferente — sînt uneltele de lux ale siguranței. Alin fusese de fapt atras într-o cursă din care, indiferent cît ar mai fi întîrziat în casa foștilor săi protectori, nu avea scăpare. De aceea, în final, eroul vorbește din perspectiva viitorului, al unui viitor care îngroapă lumea celor doi, pentru că idealul moral și umanitar nu poate fi ucis, atunci cînd el reprezintă o necesitate istorică.

Regia semnată de Sanda Manu, cunoscută pentru detalierea psihologică a textelor, pentru subtilitatea intelectuală și calitățile ale fluirii ansamblului realizează aici o sinteză perfectă, am zice, a ambianței exterioare și a traiectoriilor interioare. Cu un gust sigur și cu o discreție prin care se evită capcanele banalității și ale schemei, regizoarea dezvoltă nuanță cu nuanță, moment cu moment, creșterea tensiunii dramatice, în sensuri contrarii, în cadrul acestei confruntări etice și politice care îmbracă, în fond, o lungă conversație. E o performanță care, valorificînd superior textul, pune în balanță intuiția ca și știința regizorală pornind de la alegerea interpreților spre finalizarea unui spectacol care oferă reale satisfacții. Ion Marinescu (în reprezentanție) este Sandru, imagine a descompunerii, tratată ca un portret deplin, în tușe multiple, cu o pastă uneori mai încărcată, însă de fiecare dată în tonurile exacte, adaptate unei complicate psihologii. În Ana joacă Valeria Seciu, cu finețe, cu pătrundere și, în plus, cu acel frison al feminității care menține personajul într-o zonă a enigmaticului, alternînd poza sensibilității cu bunăvoința, capriciul, ori cu gestul transant. În rolul tînărului comunist, Ovidiu Iuliu Moldovan, urmînd o partitură ceva mai firavă, compensează prin sinceritate neostentativă și printr-o discretă aură de poezie, caracterizînd idealul cuceritor și dăruirea eroului.

N. BARBU

Teatrul „Victor Ion Popa"

Drumul spre Everest

de George GENOIU

În ciuda deschiderii spre parabolă, pe care o sugerează titlul noii sale piese, „Drumul spre Everest" „George Genoiu nu-și propune, în esență, decît să recompună scenic un reprezentativ portret contemporan. Ceea ce nu este de loc puțin. La urma urmelor, piatra de încercare a unui spectacol, pe un text din dramaturgia noastră contemporană, o constituie tocmai capacitatea acesteia de a da expresie scenică unor personaje capabile să ilustreze definitoriu epoca pe care o trăim. O astfel de nesofisticată deschidere spre actualitatea imediată oferă șansa unui substanțial și eficient dialog scenă-sală. Nu ne rămîne deci decît să vedem în ce măsură a valorificat dramaturgul această șansă.

Spectacolul bîrlădean cu piesa „Drumul spre Everest" este rodul unei strînse colaborări dintre autor și teatru. Putem chiar spune, fără teama de a greși prea mult, că acestui fapt îi datorează piesa unele certe calități dar și unele, nu mai puțin certe, defecte. Printre acestea din urmă ar fi de semnalat o anume obsesie a teatralității, o supralicitare a sensibilității spectatorului, prin plasarea de efecte teatrale mai la fiecare cotitură a narațiunii scenice. Astfel încît, pe ici, pe colo, convenția teatrală cedează, făcînd loc impresiei de artificialitate. În rest, întîlnim o seamă de scene cotidiene, de un aparte firesc și de o menționabilă expresivitate. Între aceste două planuri se derulează conflictul piesei, cînd distilîndu-se în apele limpezi ale pregnantei notații teatrale, cînd învorburîndu-se pînă la străfundurile melodramatismului.

Și totuși, piesa e piesă cu reale virtuți dramatice, iar spectacolul — unul din cele care onorează eforturile colectivului bîrlădean. Un colectiv cu reale merite la capitolul promovării dramaturgiei originale. Fapt este că tot ce s-a supradimensionat în text, a fost surdinizat în spectacol, astfel încît „efectele", departe de a fi clamate, sînt doar pasager punctate, accentul căzînd pe spectacolul-portret, menit a ilustra imaginea unei femei-director, în toate ipostazele în care o angajează viața, inclusiv ca mamă și, dacă mai era cazul s-o spunem, ca femeie. Cristian Nacu a dat dovadă de simț al măsurii, eliminînd orice violență a expresiei și punînd în valoare, în mod inspirat, nuanțele unor cotidiene relații umane, de o apreciabilă elocvență. Este și meritul actriței Elena Petrican (Roxana), foarte în rol, realizînd un veritabil recital, pe baza unei generoase partituri, cu diezi și bemoli, interpretați, de fiecare dată, în nuanța cea mai firească și mai convingătoare. În general, spectacolul se impune printr-o notabilă acuratețe, distribuția integrîndu-se în tonalitatea firească a unui pregnant decupaj din viață. Dezinvolt și antrenant conturează Dana Tomiță portretul tinerei Adria, savuroasa intempestivitate a personajului umplînd scena cu farmecul vîrstei, drapate de un teribilism care-i stă bine și-i dă un plus de autenticitate. Împreună cu Virgil Leahu (Tiberiu Cristea), ea realizează un cuplu vioi pastelat, îmbogățind paleta tipologică a tabloului uman înfățișat. Contribuții menționabile aduc, în această direcție, și Smaranda Herford (Sina), Lidia Dumitrescu (Adriana), Vally Mihalache (Branea), Florin Predună (Sotir), Gheorghe Gheorghiu (Serafim). Deși handicapat de text, Ștefan Tivodaru s-a înscris în spectacol ca o prezență sugestivă, vădind tact și profesionalitate. O notă bună pentru Zefina Sîrbu (Ioana), apariție ilustrînd tenta melodramatică a textului.

AL. FRIDUȘ

Teatrul „Bulandra"

Hedda Gabler

de IBSEN

În ultima lună a anului teatral '74/75, Teatrul „Bulandra", dovedind o lăudabilă promptitudine, în îndeplinirea promisiunilor repertoriale, și-a încheiat prestigios activitatea cu două premiere : „Hedda Gabler" de Ibsen și „Titanic vals" de Mușatescu.

Pe scena teatrului „Bulandra" am reîntîlnit-o pe regizoarea Cătălina Buzoianu, semnînd spectacolul „Hedda Gabler" în așa fel încît putem spune, cu satisfacție, că a depășit — sperăm definitiv — perioada juvenilă a experimentelor, demonstrînd maturitate, în conturarea universului ibsenian, în profunzimea tragediei fiecărui personaj pentru a exprima contemporan dezbaterea etică propusă de marele dramaturg.

Într-un decor semnat de Dan Jitianu a cărui viziune rafinată și sugestivă a imaginat un spațiu închis, ca o imensă colivie, cu gratii albe și elegante (cu atît mai dramatică în claustrarea intenționată) eroii dramei se sfîșie între ei, încercînd fiecare să-l domine, tiranic, pe celălalt, frustrîndu-se fiecare, în final, de adevărata libertate umană.

Hedda — interpretată magistral de această mare actriță care este Gina Patrichi, se zbate în plictis și haos de orgolii devastatoare, cochetînd cu viața și înțelegîndu-și abia în final vina de-a fi trăit inutil, cu o dureroasă dorință de a se elibera.

Tesman, imagine aparentă de mic burghez cumsecade, devine în interpretarea lui Virgil Ogășanu, periculos în ipocrizia și lașitatea lui, la fel de primejdios social, ca și mătușa Julle, aparent generoasă și blîndă, dar capabilă de gînduri și intenții monstruoase, fără scrupule în drumul spre parvenire. (Ica Matache, în formă foarte bună în ultimul timp, realizează un portret interesant al personajului, poate ușor exagerat în unele momente).

Și doamna Elvsted, și asesorul Brack sînt îndrumați de regie spre dezvăluirea completă, uneori cumplită, a ambițiilor egoiste, materiale sau morale, dar, în timp Octavian Cotescu a izbutit cea mai pregnantă creație a sa, lucrată în filigran, Lucia Mara ne-a convins mai puțin, din cauza deselor stridențe vocale, din cauza exagerărilor melodramatice implantate într-un rol care se cerea exprimat cu multă sobrietate. Corect Emmerich Schaffer și foarte precisă în tonalitatea pitorească, ușor grotescă — Ioana Rodica Dianu.

Liliana ZENNE

Cenaclul „I. L. Caragiale" — Ploiești

Anul acesta se împlinesc 25 de ani de la înființarea cenaclului literar „I. L. Caragiale" de pe lîngă Palatul culturii din Ploiești. Membrii săi provin din diferite medii de activitate profesională. Pe la conducerea cenaclului au trecut: George Moroșanu, Eugen Simion, Ion Vergu Dumitrescu, Nicolae Breb Popescu, Teodor Vasilache. Membrii cenaclului nostru au avut schimburi de experiență cu cenaclurile „Asociației scriitorilor" din București și Brașov, cu celelalte cenacluri din orașele Tîrgoviște, Sinaia, Vălenii de Munte, Buzău, Cîmpina etc.

În ultimul timp, poeții și prozatorii din acest cenaclu au fost editați în culegerile de versuri și proză: **Condeie prahovene, Patrie, flacără înaltă, Pămînt al bucuriei** și altele.

Scriitorii din Ploiești cu unul sau mai multe volume sînt: George Moroșanu, Nicolae Rădulescu-Lemnaru, Leonida Secrețeanu, Ion Vergu Dumitrescu, Corneliu Șerban, Paul Sân-Petru, Nicolae Breb Popescu, Traian Bălăceanu, Aurelian Popescu și Natalia Boncu, ca să amintesc doar pe cei trăitori încă în cetatea aurului negru. Membrii cenaclului nostru se împrospătează mereu cu noi talente. Se remarcă Mihai Tatu, Nicolae Stanciu, Romea Cantemir, Dorel Trifu, Nicolae Alexandru și alții.

Propunem revistei **Cronica** și cititorilor ei, un grupaj de versuri din creația unor membri ai cenaclului.

Ion Vergu DUMITRESCU

Iulie vine pe-o cărare

Iulie vine pe-o cărare de grîu înflorit.
Din brațele cîmpiei
păsările se ridică în poem —
Multe lumini stau mărturie.
Piersicul cîntă pe coline a coacere și a visare,
șopîrla se taie în patru zări
și se aruncă în vînt.
De aceea uneori prind amurgul de aripi
și-l duc în suflet
ca într-un vas de aburi
cînd trec prin poezii.

Ion Vergu DUMITRESCU

Anotimp suprem

De pe acum se mută sufletul meu în flori
sub cerurile verii un spațiu pur se vestea.
Ca niciodată-i luminată stema și libertatea
îmi pare o ființă.
În numele ei se întîmplă totul.
Ne naștem și slăvim aceste seminte
pe care ea le vîntură deasupra.
În centrul ei se află fapta fiecăruia
și cuvîntul.
Cîte trepte urcăm cu fiece imn
sînt tot atîtea semne din viitor venind
de mai departe...

Emilian LUNCAȘU

Muzeu de istorie

Mai scriem încă istoria acestei țări
prin milioane de fire legați de temeliile
ei ca petalele de sinea unei flori imense.
Fiecare zbor e o altă viață
ce își varsă-n noi eternele flăcări
cum brazda își varsă în grîu toată
dragostea ei în ceasurile verii.
Coborîm spre marea agitată de lumini,
în voia acestui ritm ne lăsăm și mintea
și trupul.
Ce va rămîne după noi?

istorie și țară
pe mai departe, grădini de foc răcorind
stema de care prin milioane de fire
sîntem legați, noi milioanele de fii.

Romea CANTEMIR

Cealaltă parte

din cinci fîntîni văzătoare
cu cerul
mă strigă efebul

jertfit
în sfîntul lăcaș al soarelui;

Uitat-am retina deschisă
în labirintul iluziei.
Dar numele, altul,
cum de mi-l cunoaște strigoiul
lui Ahile, fratele, zeul,
nu-i pironirăm alt călcîi muritor?

— Prieteni cu inimi de munte
căutați-mi
fîntînile nevăzătoare cu cerul.

Traian BĂLĂCEANU

Cum

Cum să-mi învăț iubirea să adoarmă
cînd rîde iarba ca un prunc în palmă
și ochiul frunzei își viscează floarea
și-n păsări singerează depărtarea...

O, de s-ar frînge-n cer al undiței cîrlig
de care-atîrnă steaua cu pletele de frig
și galbenă zăpada-ar ninge-n triste urne —

cum să alung iubito norul de mătase
de unde mii de fluturi cu aripi vaporoase
aprind umbra luminii în apus
și-n noi lumina umbrei se vede tot mai sus?

Dorel TRIFU

Anotimp

Se naște-n noi un porumbel sălbatic.
Adună-n gușă pînză de lumină.
Să-ncapă astfel răsturnate-n ea
pădurile, cînd verdele-și înclină.

E pace-n cer. Semințele respiră
mai potolit. Și au atîta soare
în trupul lor mustind de germinații
în care doarme vara viitoare.

Ne îndepărtăm spre norduri
și ne devin mișcările nătînge
cînd un copil cu gesturi de profet
ne mai coboară înc-o stea în sînge.

E toamna vreme grea de armonie
cu praguri de miresme către cer,
lăsînd în noi o vagă bucurie
de-a naviga spre un pămînt stingher.

Nicolae STANCIU

Sisif căzut

Și a tăcut lumina cînd poetul
Ducea din greu poverile de stele
Ca să le scape-n apele prea reci —
Acolo, unde pînda e-o ciută în cădere.

S-a prăbușit poetul ca un cerb
Lovit de o tăcere între coarne,
Și nimeni n-a răspuns, cînd am strigat:
De ce ne doare frumusețea, doamne?

Niculae ALEXANDRU

cronica limbii

„La noi în țară"

În ultimele decenii ale veacului trecut a început a fi mult utilizată în publicațiile din România, expresia *la noi în țară* cu sensul „în țara noastră". Se pare că ea a căzut în desuetudine la începutul secolului nostru și n-a fost mai de loc întrebuințată pînă în anii care au urmat imediat după 1944, cînd a fost reactualizată în presa noastră și în vorbirea zilnică a unora dintre noi, desigur sub influența scrierilor socialiste din veacul trecut. De atunci ea este mereu în uz pînă astăzi. Socotim că această expresie este greșit formată și că ea trebuie să fie părăsită de cei ce vorbesc și scriu limba noastră literară. Corect este sau *la noi, în România*, sau *în țara noastră* sau *în țară*. Expresia *la noi în țară* a rezultat printr-o contaminație sintactică a celor două construcții printr-o combinație a lor: s-a luat prima parte din expresia *la noi, în România*, și prima parte din expresia *în țara noastră*, eventual formula *în țară*, legîndu-se împreună, în această ordine. Asemenea contaminații sintactice se realizează de multe ori în dezvoltarea limbilor și ele trebuie acceptate, dacă s-au generalizat în graiul popular și în fazele mai vechi ale limbii literare. Dar limbile literare nu trebuie să accepte inovațiile care rezultă prin erori, ci numai pe cele care se explică prin progresul spiritual, economic, politic și de tot felul al epocii. De aceea trebuie să înlăturăm cu totul din exprimarea noastră și din scrisul nostru această contaminație. Înțelegem ușor de ce ea a fost acceptată în publicistica din secolul trecut și de după 1944: ea aducea aminte de o exprimare familiară, chiar populară, căci limbajul familiar și cel popular dispun și de forme de exprimare neglijente. Ea constituie o concesie făcută limbajului popular și aduce o variație stilistică în exprimare: prin ea se înlătură banalitatea stilului, banalitatea celorlalte exprimări. Dar variația stilistică trebuie obținută pe alte căi, nu prin utilizarea unor erori de limbă.

„Pe parcurs"

O expresie care apare foarte des în ultimele decenii în limbajul vorbit și scris românesc de la orașe este expresia *pe parcurs*, cu sensul: *în timpul acestei munci, în timpul redactării, în timpul elaborării, în timpul traducerii în viață a acestor idei* etc. sau, mai exact, cu sensul: *între timp, în acest timp, în această perioadă*. Cum arată Valeria Guțu-Romalo în lucrarea *Corectitudine și greșeală*, p. 245-246, și această expresie este utilizată în scopul de a înnobila vorbirea, cuvîntul neologic *parcurs* apărînd el însuși drept un element al limbajului distins. Utilizarea este incorectă, pentru că, după cum a arătat Valeria Guțu-Romalo, în aceeași lucrare, p. 42, expresia trebuie să însemneze *în timpul drumului, în timpul străbaterii unei distanțe*, dat fiind că *parcurs* înseamnă „drum de străbătut, traiect". La baza expresiei e o metaforă: cariera, acțiunea la care ne referim etc. sînt considerate ca un drum (firește, de ordin spiritual), în cursul căruia se pot realiza anumite lucruri, planuri etc. Cred că nu caracterul figurat este de respins, ci faptul că cuvîntul *parcurs* din această expresie este lipsit de un determinant, care să arate despre ce e vorba. Cred însă că supără și cuvîntul *parcurs* însuși, care este artificial, căutat.

G. IVĂNESCU

Mihai CĂMĂRUȚ: „Natură statică"

LITERATURĂ ȘI ACTUALITATE

(urmare din pag. 1)

judecată și perspectivă. Căci actualitatea nu e numai un imens rezervor de viață. Ea exprimă în același timp sensul unei comunități spirituale ce unește o societate sau o desparte de alte moduri de existență. „Momentul" contemporan — chiar lărgind aria „stricto sensu" a actualității — e de fapt element al unei evoluții sociale ce marchează un avans, finalizează un trecut sau deschide un nou proces istoric. În „contemporaneitate" artistul își descoperă identitatea cu sensul epocii, își recunoaște propriile năzuințe, atît pe plan istoric, cît și în cadrul imens al expansiunii culturii. Cine nu surprinde în dezvoltarea literaturii noastre contemporane, în tematica și în fluxul ei dialectic, un conținut adînc uman, un fond autentic ce mărturisește pregătirea istorică a clipei de față și vigoarea acțiunii din prezent proiectată în viitor? Scriitorii remarcabili, prozatori, poeți sau dramaturgi de incontestabil talent, al căror nume e încrustat în paginile luminoase ale literaturii contemporane, au punctat cu real entuziasm pe planul creației originale — alături de momentele de suferință sau revoltă din trecut — procesul de formație a conștiinței revoluționare în clipele de față. Ar fi totuși temerar de afirmat fără rezerve, că marea vibrație creatoare a prezentului și-a găsit un exemplar ecou în sensibilitatea lirică generală sau în întreaga viziune epică a ultimului deceniu. Fără voie, ne revin în gînd suficiente lucrări în care virtuozitatea artistică sau intelectualitatea subtilă a autorilor nu au găsit drumul către esențialitatea „condiției umane" de astăzi în lumea socialismului.

Pe plan dialectic, prezentul descoperă sensurile înaintate ale gîndirii trecutului, integrînd în contemporaneitate pe marii lui reprezentanți. Căci intuiția lor excepțională ca și viziunea lor au marcat o „anticipație" a viitorului, depășind epoca și întrezărind destinele viitoare ale societății vremii. Neînțeles și adesea criticat fără rezerve de contemporani pentru problematica adîncă și puternica sa originalitate, Eminescu ne-a lăsat uimitoare pagini despre literatură, de critică și cronică literară, demne de epoca noastră și a căror valabilitate este evidentă. În același timp, visionarii revoluționari de la 1848 — Bălcescu, Rosetti, Kogălniceanu — au dovedit o înțelegere superioară, colorată de sclipiri de gîndire dialectică, a sensului progresului istoric-social al umanității.

Mai mult încă: conturarea liniilor de creație viitoare în spiritul operei literare a epocii e o primă etapă — desigur încă ideală — a încercării de structurare nouă a societății. Iar pentru noi, azi, înseamnă confirmarea valorii principiilor etice ale umanismului socialist și certitudinea desăvîrșirii ordinii sociale noi. Spiritul novator, prezent în artă și literatură, exprimă opoziția dialectică ireductibilă față de concepția perimată a imuabilității fenomenelor sociale și a fixității în aprecierea valorilor culturii.

În ansamblul tematicii artistice și literare trebuie să recunoaștem că tema contemporană aduce un imens flux de elemente și de aspecte capabile a da autenticitate literaturii. Forța de convingere și seducție a operei literare de inspirație contemporană se explică prin faptul că scriitorul e martor autentic al vremii sale și sensibilitatea lui e în permanentă atingere cu accentele și ecourile evenimentelor în curs de împlinire.

Caracterul „actualității" literaturii nu poate fi însă redus la tema sau fragmentul de viață, pe care scriitorul și-l alege din realitate și la „ornamentarea" lui cu unele aspecte caracteristice. O asemenea modalitate de tratare literară nu ar avea capacitatea de a reda esența lumii socialiste și nu ar putea exprima un mesaj de înaltă valoare umanistă. Căci nici o temă — oricît de sugestivă și valoroasă ar fi ea în sine — nu poate imprima operei caracterul de autenticitate, dacă nu vom descifra în ea perspectiva revoluționară, sensul dialectic al dezvoltării sociale, procesul intim al formării conștiinței omului nou. Sub acest raport, nu cred că apare undeva în literatură, cu mai multă consecvență, eroismul ce implică curajul moral în confruntarea cu realitatea, ca în piesa lui Titus Popovici: **Puterea și adevărul**, în care marea însușire a „condiției umane" este aceea de a recunoaște drepturile rațiunii alături de pasiunea fierbinte a acțiunii constructive imediate.

Exemplele se pot multiplica. Am sentimentul că imaginea modernă a diluviului din **Matca** lui Marin Sorescu — cu toate contrastele de umoare a dialogului ei ce alternează între tragism și umor — e o afirmare a forței morale a omului contemporan, eliberat de tutela apăsătoare a destinului și stăpîn pe conștiința propriei sale valori, a eroismului în luptapentru a asigura „matricea" generatoare de viață. Astfel de teme, tratate cu incomparabilă înțelegere a sensului contemporan al umanismului, depășind de departe comunicarea simplă și directă a reportajului, pot atinge valori culminante în literatura actualității. În lupta pentru asigurarea comportării etice în societate, ca și în înfruntarea cu vitregia sau calamitățile naturii se definește eroismul omului nou, constructor al unei lumi libere și demne. Ceea ce de fapt constituie mîndria și valoarea morală a epocii noastre pe planul creației artistice și literare a contemporaneității.

Timpul liber și sănătatea

Lumea contemporană se consolează, sub raportul cunoașterii medicale, cu o „baterie de cărți" așezate în vitrine și biblioteci personale. Timpul liber, așa cum este precizată noțiunea, înseamnă, într-o largă accepțiune, și a citi — pentru a te repauza, prin alternarea lecturii științifice cu lectura beletristică.

Sănătatea, văzută ca o complexă uzină, mai exact, ca un produs finit al „uzinei" care este corpul omenesc, n-āre cum fi „ideală" decît în contextul alternării muncii intelectuale cu munca fizică. Astăzi, cu greu poți imagina un lucrător al pămîntului care să nu citească zilnic pagini legate direct sau indirect de munca sa. Există, cert, o deplasare a situației, aș spune o revenire la fiziologic: intelectualul caută să-și completeze timpul liber cu ocupații fizice, vizînd „mișcarea" în aer liber, mersul pe jos, exercițiul fizic în săli amenajate; lucrătorul cîmpului și-l completează citind. Iată un rezultat evident al armonizării preocupărilor, cu repercusiuni dintre cele mai favorabile asupra sănătății organismului.

Ritmurile biologice, ele însele impuneau, dintotdeauna, o simetrie a activităților. Ele au suportat și suportă lipsa alternării acestor activități ca pe o agresiune, tendința spre armonie, spre homeostazie sub raport biologic fiind permanent prezentă. Sub acest raport nu s-ar putea afirma existența stress-ului în aceiași măsură în toate țările, și chiar în aceiași țară există o mare variabilitate individuală, pentru fiecare persoană în parte, în raport de numeroși factori. „Șocul viitorului" îmbracă, prin urmare, variabilitatea menționată.

La noi, constatarea că muncitorul din sate sau din orașe se găsește, în concediul său, în stațiuni balneo-climaterice, acolo unde altădată nu erau decît cei care, exploatînd munca altora, aveau banii necesari unei „relaxări", este în același timp constatarea generalizării la întreaga populație a unui mod de a concepe timpul liber. O foarte complexă ajustare, „adaptare" în termeni mai apropiați de biologie, se regăsește astăzi în relația organism-mediu. Omul contemporan călătorește mult mai frecvent dincolo de hotarele perimetrului unde s-a născut, a trăit, și unde lucrează, fenomen de natură să implice oboseala și relaxarea cu efecte bune asupra sănătății, asupra echilibrului organismului. Marea, litoralul, recunoaște în zilele noastre o sincronizare cu ritmul vacanțelor, a concediilor de vară, sincronizare consolidînd sănătatea oamenilor.

Timpul liber al omului de astăzi capătă valențe cu totul neașteptate. Muncitorul, oricare va fi fiind locul și datoria lui profesională, are o „vioară secundă" în tenis sau înot, în muzică sau în pictură. Privind astfel lucrurile, nu poți să nu te întrebi: care este conținutul noțiunii de „boli ale civilizației"? Sigur, termenul este inadecvat, dar o accentuată industrializare a dus la modificarea mediului, ceea ce obligă la a stăvili efectele negative ale aerului poluat, ale apei care devine din ce în ce mai impură, prin urmare, la a stabili un nou echilibru, printr-o intervenție activă. Într-o mare măsură, studiul, consultarea unor cărți, a unor cercetări în acest sens, a trecut de la ceea ce s-ar fi chemat „curiozitate", la interes vital, profesional, și a devenit astfel o problemă a tuturor. Nu sînt puțini acei care citesc cărți cuprinzînd date despre modul în care lucrează, despre noxele posibile ale acestuia, noxe care apar secundar unei opere constructive, industrializării în genere.

Adevărul și neadevărul despre sănătate, din multiplele neajunsuri puse pe seama „poluării", catalogare folosită astăzi de largi cercuri de avizați și de mai puțin avizați, suscită interesul oamenilor dornici să-și lămurească lor înșiși starea de fapt a situației care a devenit „acută" și printr-o publicistică foarte largă. A corecta, în termeni științifici, ceea ce este de corectat, înseamnă a opune unui anume scepticism, legat uneori de necunoașterea exactă a fenomenului, efortul științific în demonstrarea nocivității poluării cît și în stabilirea unor măsuri aplicabile. Fiindcă, a opune civilizației „bolile ei", înseamnă, într-o măsură, a minimaliza sau a nega civilizația.

Mijloacele de combatere a efectelor nocive menționate insistent de numeroși cercetători, efecte apărute ca urmare a „civilizației", pot avea o rezolvare tocmai în cercetarea științifică a acestor probleme, cercetare asupra căreia se insistă astăzi din ce în ce mai mult. A accepta reversul unor progrese tehnice, astăzi, cînd ideea de boli ale civilizației nu poate fi inconjurată, este o obligație. În lumea contemporană, problemele ridicate de tehnicizare au impus la rîndul lor alte probleme, incomparabil mai complexe, altădată nebănuite. Nu este, deci, surprinzător, în acest cadru, faptul că „nespecialistul" este interesat să afle date cît mai științific fondate despre o problemă cu implicații vitale și că el își petrece timpul liber în bibliotecă, sau pe litoral, citind, în vacanțele care sînt sau trebuie să fie odihnă activă.

Timpul liber înseamnă mult mai mult decît abstragerea din preocupările anterioare, exclusiv profesionale. El obligă la anularea stereotipului și la intrarea într-o alternanță, mai pronunțată, între activitatea fizică și cea intelectuală. El presupune destindere — reamintirea unor norme de sănătate extrem de vechi. Timpul liber înseamnă și o mai bună înțelegere a faptului că pentru evitarea „noxelor civilizației", activitatea corectă și responsabilă în producție, la întoarcerea din concediu, este determinantă. Aceasta înseamnă o preocupare permanentă pentru a păstra o anume ritmicitate și variabilitate în cursul celor 24 de ore, menținînd astfel antrenamentul, noțiunea esențială pentru o bună sănătate a organismului.

Dr. Iuliu HORAȚIU

STATUIA LUI CUZA - VODĂ

La 24 ianuarie 1909, la cincinzeci de ani de la Unire acest act epocal din viața statului nostru, Nicolae Iorga lua inițiativa, prin „Liga culturală", să se ridice la Iași un monument domnitorului Unirii. Această propunere a stîrnit un mare entuziasm. N. Iorga a ținut numeroase conferințe la Iași, Brăila, Craiova, București, Huși, Rîmnicul Vîlcea și în alte orașe, pentru strîngerea fondurilor necesare înfăptuirii acestui act pios. „Să creăm un fond Cuza-Vodă pentru a da Iașului statuia marelui domn și Muzeul comemorativ — propunea celebrul istoric. Oricine poate da o sumă cît de mică, să ne-o trimită. Ori la ce adunare să se facă o chetă pentru fondul Cuza Vodă".

Deși acest apel a fost primit cu rezerve în unele cercuri conducătoare, ecoul lui a mișcat inimile românilor, și au început a veni fonduri strînse de la săteni, muncitori, elevi, studenți, dăscălime de toate gradele, lucrători de la C.F.R., cei de la exploatarea minelor de cărbuni de la Jidava—Poienari, ostași din regimentul 6 „Mihai Viteazul", toți dîndu-și cu dragă inimă obolul în memoria lui Cuza-Vodă. Secția din Iași a Ligii culturale a colectat într-o singură zi suma de 12.000 lei (ceea ce în valuta de atunci însemna mult).

Tot atunci, prin Liga culturală, s-a inițiat și la Craiova ridicarea unei statui lui Cuza-Vodă.

Adunîndu-se fondurile necesare, statuia de la Iași a fost comandată sculptorului italian Romanelli, care a înfățișat măreț silueta lui Cuza Vodă, iar în planul al doilea pe principalii săi colaboratori: M. Kogălniceanu, Costache Negri, V. Alecsandri și generalul I. Em. Florescu. A fost inaugurată la 27 mai 1912, în piața denumită Cuza-Vodă, în prezența unei imense asistențe, printre care erau și numeroși săteni, cărora le-a vorbit cu entuziasmul lui înflăcărat N. Iorga. Astfel, orașul Iași a fost înzestrat cu monumentala statuie a Voievodului Unirii Principatelor. Ea constituie un memento pentru toate generațiile.

Emil DIACONESCU

ESTIVALE

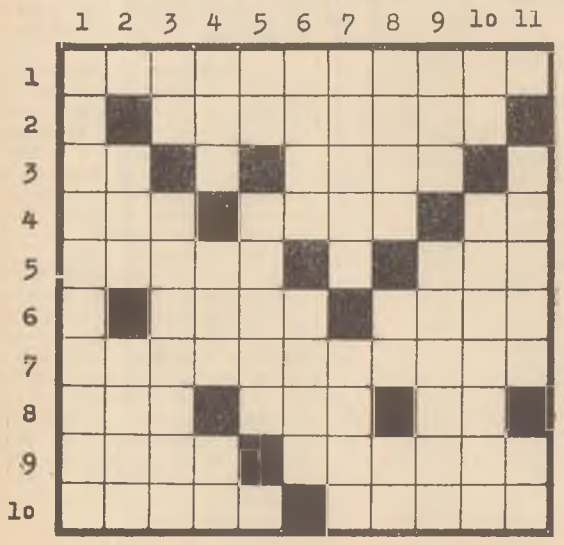

ORIZONTAL: 1. Locuința sa de vară e la țară; 2. Straniul zugrav al „Pașilor verii"; 3. Șef — A pictat tabloul „La scăldat"; 4. Metrul pădurii — Ambarcațiune — Pe la 1 august!; 5. Jorge cu „Secerișul roșu" — Vopsea (reg.); 6. Dan pe ecran — „Estivale"; 7. Baron cunoscut... „Din viața unui pierde-vară"; 8. Sci! — Onomatopee — Baciu Iulian; 9. Ca vara — Prezent anul acesta în librării cu „Vară secetoasă"; 10. Adresată cu căldură — A imortalizat pe pînză ziua de „14 iulie".

VERTICAL: 1. Camelia cu... „Vara"; 2. Adăugat verii de T. Williams — I-a topit soarele aripile; 3. Cînd soarele coboară! — Autorul tablourilor „Călăreț însetat" și „Ciobănaș cu pepene"; 4. Vechi mișmaș chimic (simb.) — Dat de căldură (expr.) — Balneolog (abr.); 5. 21 grade! — Regretatul autor al volumului „Floarea-soarelui"; 6. Din vară... în vară! — Inegalabil; 7. Compozitorul suitei „În tabără" și al „Valsului litoralului" — 15 C spre Văratec; 8. Îmbia la somn — Cap toropit! — Vîrf montan!; 9. Oază kuweitiană — Semnatarul muzicii filmului „Un surîs în plină vară"; 10. Ene! — Folclorist care a studiat „Sărbătorile de vară la români"; 11. Grup sonor la grădina de vară — Încălzită!

Dicționar: Sar, Sci, Zîr, Atn.

Viorel VÎLCEANU

Figuri din trecut

ANA CONTA — KERNBACH

Soția a filozofului materialist Vasile Conta, Ana Conta-Kernbach (1863—1921) a fost una dintre personalitățile marcante ale culturii românești de la apusul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Ea a ilustrat în mod strălucit un domeniu de activitate unde prezența femeii s-a făcut poate cel mai din plin simțită de-atunci timpului: pedagogia, știința educației.

Penultima fiică din cei zece copii ai institutorului și preotului Grigore Conta — părinte vreednic, dar aspru — orfană de mama de la vîrsta de un an, ea s-a format sub influența fratelui său, cu mult mai mare, dar cu care a avut unele note comune: amîndoi au făcut muzica, au scris versuri și cugetări, amîndoi au avut înclinație pentru filozofie — înclinație care dacă la V. Conta s-a cristalizat în originala sa operă filozofică, la Ana Conta Kernbach s-a manifestat în tendința de a fundamenta pedagogia pe filozofie, logică, psihologie.

Anul 1891 a marcat două evenimente importante, strîns împletite în viața ei: debutul literar — pentru că o altă preocupare constantă a Anei Conta-Kernbach a constituit-o creația literară — și căsătoria cu juristul și poetul Gheorghe Kernbach, cunoscut în lumea literelor sub pseudonimul Gheorghe din Moldova. Prin asociație, ea a semnat unele versuri (apărute în „Convorbiri literare" și „Viața Românească"), cu numele Cornelia din Moldova. Poezia sa, după cum remarcă unul din criticii literari, „deși lipsită de originalitatea operelor mari, aduce o însemnată contribuție la capitolul literaturii feminine din preajma secolului al XX-lea".

Unicul lor copil — și ultimul vlăstar al familiei Conta — Mariana, înzestrata la rîndul ei cu un remarcabil talent literar, s-a stins în plina tinerețe, lăsînd în urma sa patru lucrări de literatură.

Ana Conta-Kernbach a fost profesoară de pedagogie la Școala normală de învățătoare „M. Sturdza" din Iași, directoarea școlii de aplicație de pe lîngă această școală și inspectoare generală a școlilor de fete. Ea a fost prima femeie din țară aleasă în Consiliul general al instrucțiunii și a reprezentat Ministerul Instrucțiunii la congresele internaționale de la Petersburg, Nürnberg, Geneva și Bruxelles, unde s-a afirmat prin preocupări de modernizare a școlii, în direcția unui învățămînt activ, care să pregătească elevii pentru viață.

Urmărind să generalizeze pe plan teoretic experiența didactică pe care a acumulat-o la catedra și să difuzeze ultimele informații pedagogice cu care era la curent, ea a elaborat manuale școlare (pedagogie, didactică și metodica, care au cunoscut cinci ediții), lucrări de pedagogie comparată, pedagogie experimentală, igienă școlară, istoria pedagogiei, politică școlară — opera sa pedagogică reprezentînd o importantă contribuție la dezvoltarea pedagogiei românești într-un moment de cotitura spre „pedagogia nouă", modernă. Politica sa școlară vizînd promovarea învățămîntului de fete general și egal, în condițiile societății moderne cînd femeia era tot mai mult solicitată la viața din afara căminului, și a organizarii leagănelor și grădinițelor de copii, a fost determinată nu numai de condiția ei de intelectual conștient (alături de Vasile Conta, dr. C. I. Istrati, P. Poni, C. Dimitrescu-Iași, etc.), ci și de aceea de militanta neobosită pentru emanciparea femeii. Pentru ca un alt aspect al activității Anei Conta-Kernbach îl reprezintă lupta stăruitoare — pe care a desfășurat-o în cadrul „Asociației pentru emanciparea civilă și politică a femeilor române din Iași", printre conducătoarele căreia s-a numărat — pentru promovarea femeii în viața civică și politică. Văzînd în emanciparea femeii, în primul rînd, o descătușare pe plan etic, ea cerea ca aceasta să fie ridicată la „trepta de tovarășă" a bărbatului pentru dublul considerent al respectării demnității ei personale, a demnității de om și al consolidării morale a rolului de educatoare a copilului, rolul ei firesc, observînd că inferioritatea legală o face improprie sub acest raport.

Interesantă pentru ilustrarea spiritului de răspundere care o caracteriza este teza sa asupra necesității pregătirii femeii pentru intrarea în arena politică. Astfel pentru a nu fi periclitată viața socială a țării prin „intrarea în mecanismul politic a unei mase de cîteva milioane în total nepregătită", ea propune încetățenirea **individuală** după modelul anticității, cînd dreptul de cetățean constituia răsplata supremă pentru merite personale sau publice. Același spirit de răspundere o caracterizează pe profesoara Ana Conta-Kernbach. Utiliza fiecare clipă a orelor sale — ne informează un biograf — în chipul cel mai folositor, cerînd același lucru și elevilor: „După fiecare oră de clasă — le sfătuia ea — puneți-vă întrebarea cu cîte cunoștințe v-ați îmbogățit mintea în ora care a trecut și nu uitați niciodată că ora care nu v-a adăugat nici un bun nou în suflet este timp risipit, pe care nu-l mai puteți regăsi niciodată". Ca profesoară, ne informează o fostă elevă, „a fost o captivatoare de suflete... avea un farmec deosebit în rostire, un ce magnetic se desprindea din privirea, gestul ei, cuvîntul ei... O priveai, o ascultai și uitai unde ești... ne stăpînea fără să ne dăm seama", încît „Lecțiile ei nu se terminau în clasă, ne urmăreau și după oră și prin farmecul lor și prin întrebările ce le trezeau".

Distribuindu-și timpul între activitatea pedagogică, literară și socială, sfîrșitul a suprins-o la masa de lucru: traducea ediția din versiunea franceză a filozofului V. Conta „Teoria fatalismului". Se stingea astfel una dintre cele mai distinse femei a timpului său, admirată și respectată de... „toată lumea școlară din vremea ei, de Iașul, de Moldova ei dragă... de elevele ei... pentru cultura sa vastă, pentru viața sa sobră închinată muncii, artei, școalei".

Stela IANCU

curier

Dr. **Radu Priboi** din Galați ne scrie: „Satisfacția inserării observațiilor noastre în cadrul rubricii „Curier" din „CRONICA" nr. 27/1975 a fost amplificată de completările pertinente ale lui I. Hajós în nr. 30/1975 al revistei. Numai modestia semnatarului din Cluj — Napoca, trăsătură ce dublează un spirit fin, a permis să-și califice drept „modest" eruditul articol inițial.

Cele ce au determinat intervenția din „Curier" au fost atît ineditul articolului privitor la Kant în România cît și talentatele referiri la Macrobiotica lui Hufeland și la traducătorul ei, care își trece între titlurile de onoare și pe acela de „... a învățatei soțietăți medico-naturale din Iași, mădular corespondent"; în nici un caz nelămurirea exprimată referitor la acel an nu incrimina cu necesitate o eroare a semnatarului.

Dacă ar fi de îndreptat ceva, atunci ar trebui să insistăm asupra unei afirmații a lui I. Hajos în ultimul său articol: (macro ?) termenul „Weltbürgergesellschaft" nu îl ascunde pe Max Bürger (cum notează semnatarul din Cluj-Napoca), ci relevă pe însuși Immanuel Kant, care îl utilizează într-o scriere definitorie a iluminismului (v. H. Glaser, J. Lehmann, A. Lubos: „Wege der deutschen Literatur", Frankfurt/Main — Berlin, 1962), context în care a și fost introdus în fraza respectivă.

Fortuita vecinătate între observațiile din „Curier" și nota privitoare la Academia Mihăileană ar aminti mai curînd că I. T. Albineț și-a săvîrșit traducerea Macrobioticii lui Sobernheim, elev fiind al acestui lăcaș, înainte deci de a fi promovat „țiitor locului de profesor Retoricii și Repetitor" iar ulterior, profesor.

Întru totul subscriu opiniei lui I. Hajós pentru economia de timp și spațiu editorial în tratarea la nivel de articol a subiectului (inepuizabil), fără a omite însă că numai preocuparea continuă față de acesta a făcut ca media de vîrstă să tripleze în prezent pe cea a sfîrșitului de secol XVIII. Și aceasta prin osîrdia devotaților artei ce figurează în subtitlul Macrobioticii.

* **Miella David**, din Buzău, aducînd un liric omagiu „umorului din glasul moldovenilor — mai dulce decît glasul mierlei", se întreabă dacă nu i-ar reveni revistei noastre și „nobila sarcină de a lega umorul din cuvintele atît de dulci ale șugubeților moldoveni de adnotările pe care le face despre viața și opera lui Eminescu". Dacă înțelegem bine, ni se sugerează o temă de cercetare filologică. În măsura în care vom primi un articol corespunzător cu acest subiect, eventual unul scris de corespondenta din Buzău, vom fi gata a-i da curs. Vom vedea, poate, atunci dacă autoarea scrisorii se referă la glas în sens de timbru vocal ori la idiomul moldovenesc: particularități fonetice și lexicale. Ne întrebăm, însă, puțin nedumeriți, ce-o fi avînd „dulcele grai" la care se referă Miella David și care ar avea calitatea de a desface chiar „inimile granitate" cînd cuvintele frumoase sînt „lecturate" — cu exprimările de acest fel, — nepotrivite din punctul de vedere al limbii române în general?

* Scriitorul Petru Pascu ne atrage atenția asupra faptului că, din recenzia revistei „Manuscriptum" (Nr. 2/1975) publicată de noi în nr. 30 din 25 iulie, lipsește numele lui Barbu Brezianu, publicist cunoscut, autorul fotografiilor inedite reproduse în paginile consacrate de revista bucureșteană lui Mateiu I. Caragiale. Facem dar cuvenita completare, mulțumindu-i tovarășului Petru Pascu.

MOMENT

Mihai Cămăruț la Fălticeni

— În sfîrșit, iată-mă-s acasă ! a exclamat cîndva Nicu Gane descinzînd la Fălticeni și începînd una din povestirile sale despre care Mihail Sadoveanu, tot la Fălticeni, scrie că „se destășoară firesc și în ea o priveliște a blîndei noastre Moldove".

Întotdeauna întoarcerea acasă are ceva duios — nostalgic. Dar aceasta al lui Mihai Cămăruț, revenit în orașul adolescenței lui cu brațele pline de daruri, asemeni marelui meșter Ion Irimescu, ni s-a părut o întărire a comuniunii creatoare dintre pămîntul care îl dăruiește necuprinsului și omul ce nu uită nicicînd, oricît de sus ar zbura, micul cerc magic în al cărui centru a deprins primele zvîcniri de aripi. Născut la Liteni, Cămăruț a văzut cîndva în Fălticeni cetatea plină de minuni și de cutezanțe, urbea vespar de lume în zilele iarmaroacelor, orașul care oferea totul. Probabil că pentru el, ca și pentru Aurel Băieșu, pe care l-a cunoscut și îndrăgit, Fălticenii au rămas pentru totdeauna locul dumbrăvilor minunate și al nadei florilor, de vreme ce a ținut să-și aducă pentru totdeauna aici, în Galeriile de artă, uleiurile și acuarelele prinos de recunoștință plaiurilor care i-au legănat vîrsta de borangic.

Și, întrucît era vorba și de sărbătorirea septuagenatului, pictorul a venit acasă înconjurat de prieteni și admiratori, iar simezele expoziției au primit omagiul colegilor ieșeni. În lumina egală, filtrată prin vegetația care acaparează tihna orașului din preajma iazului Șomuz, lucrările lui Cămăruț au căpătat o solemnitate festivă de treabă făcută temeinic, un aer de taină gravă și ceva din frumusețea spirituală a lucrurilor îndelung purtate mai păstrînd urmele trudei. Și minunat îi stau în preajmă culorile generoase din peisajul lui Victor Mihăilescu-Craiu, sfătoșenia paletei lui C. Agafiței, cumințenia acuarelei lui Șt. Hotnog, poezia iernei lui C. Radinschi, vigoarea liniei lui Al. Popovici, subtilitatea cromatică a lui Ion Petrovici, îndrăzneala compoziațională a lui Dan Hatmanu, meșteșugul de orfevrier a lui Dimitrie Gavrilean, maturitatea încîntătoare a lui Adrian Podoleanu, gestica largă a lui Cornel Ionescu, poematica subtilă a lui Val Gheorghiu, lirismul decorativ al Ecaterinei Pop-Petrovici, zîmbetul sever al Feliciei Brîndaș-Gavrilean, spumoasa paletă a lui Fr. Bartok, amploarea viziunii lui V. Istrate, acuitatea de portretist a lui Mircea Ispir, forța pastei lui Liviu Suhar, gestica sobră a lui Aurelian Dinulescu. . . !

Înconjurat de toți, modestul Mihai Cămăruț a trebuit să-și plece fruntea ușor ninsă sub metaforele poeților George Lesnea și Vasile Filip, iar mîinile lui asprite de șpaclu să strîngă sute de mîini calde venite să-l întîmpine în sălile din inima Fălticenilor. Omagiul conducerii județene de partid și de stat, al Comitetului județean de cultură și educație socialistă, cuvintele admirative ale prietenilor suceveni și ieșeni au cinstit deopotrivă pe sărbătorit și arta care înflorește plenar în acest an de edificare socialistă.

Emoționat, primarul orașului, tov. Gheorghe Acatrinei a primit cu alese cuvinte de recunoștință cele trei saloane cu lucrări dăruite, Mihai Cămăruț alăturîndu-se astfel colegului său de profesorat la Iași Ion Irimescu și prietenul din Suceava Dimitrie Loghin. Iar noi, cei care am avut fericirea să-l vedem pe Mihai Cămăruț la el acasă într-o asemenea zi unică în care Iașul și Suceava și-au dat întîlnire spre a omagia prin culoare și verb activitatea unui artist, noi cei care i-am ascultat confesiunea, am înțeles o dată mai mult ce forță unică rezidă în cele doar patru litere scrise neapărat cu majuscule : ARTA.

Fălticenii au devenit posesori ai unei colecții unice în țară (Băieșu, Șoldănescu, Irimescu, Cămăruț, Loghin) iar artele plastice au dobîndit o nouă strălucire prin locul cucerit în stima publică.

Aurel LEON

Concursul de poezie pentru debut în volum al Editurii „Dacia"

În vederea stimulării și promovării tinerelor talente, Editura „DACIA" instituie concursul de poezie pentru volumele de debut.

Concursul are drept scop publicarea acelor poezii care, prin mesajul și ținuta lor artistică, exprimă realitățile contemporane ale patriei și contribuie la educarea cititorilor în spiritul ideilor nobile ale umanismului socialist, ale Programului Partidului Comunist Român, de edificare a socialismului și comunismului în țara noastră.

Manuscrisele vor fi expediate editurii în două exemplare dactilografiate, pînă la data de 15 octombrie 1975 și vor purta mențiunea **Pentru concursul de debut al editurii „Dacia".**

Manuscrisele vor fi trimise într-un plic închis, purtînd un motto. Același motto trebuie să fie reprodus pe un alt plic, ce va conține numele autorului, adresa și cîteva date biografice, acest plic urmînd a se deschide numai după stabilirea cîștigătorilor concursului.

Redactorii de specialitate vor face o preselecție a acelor manuscrise care, prin calitățile lor, merită să fie propuse atenției juriului.

Juriul, alcătuit din critici și scriitori, personalități ale literaturii noastre de azi, va acorda trei premii, constînd în publicarea volumelor și plata drepturilor de autor, în funcție de valoarea lucrării, conform legislației în vigoare.

Rezultatele se vor anunța pînă cel tîrziu la data de 15 ianuarie 1976, iar volumele premiate vor fi publicate pînă la sfîrșitul lunii decembrie a aceluiași an.

Manuscrisele nereținute pentru publicare nu se înapoiază.

Adresa editurii : Cluj, str. 1 Mai nr. 23. Informații suplimentare la telefon : 1 16 65.

Arhitectură

Din inițiativa Comitetului municipal de cultură și educație socialistă din Tecuci, în cadrul programului de acțiuni dedicate Anului internațional al patrimoniului arhitectural european, a fost inaugurată, la sala „Gh. Petrașcu", din localitate, expoziția documentară „De la Partenonul atenian la Intercontinentalul bucureștean".

Expoziția, care cuprinde 42 de panouri cu peste 700 imagini color ale celor mai renumite monumente de artă, reconstituie evoluția tuturor stilurilor, din antichitate și pînă astăzi, reușind să ofere vizitatorilor o admirabilă istorie ilustrată a arhitecturii naționale și europene.

Manifestarea care este, deocamdată, singulară pe plan european a fost realizată cu concursul profesorului Ștefan Andronache, posesorul unei bogate colecții cartofilice.

Sărbătoarea Vasluiului

În zilele de 19—20 septembrie se vor desfășura la Vaslui mari manifestări cultural-artistice, organizate cu prilejul împlinirii a 600 de ani de la prima atestare documentară a existenței orașului. Totodată va fi comemorat compozitorul Stan Golestan, originar de pe meleagurile vasluiene și trăit la Paris, de la a cărei naștere se împlinește un secol.

În colaborare cu Radioteleviziunea și avînd asigurat concursul Operelor din București și Iași, în afara cadrelor de la Teatrul de stat — Bîrlad, vasluienii pregătesc două spectacole festive : „Bucuriile muzicii" și „Bucuroși de oaspeți". De asemenea, pictorii care au lucrat vara aceasta în tabăra de la Vaslui vor organiza o expoziție cu lucrările lor.

În rest, întîlniri ale oamenilor muncii cu scriitori, muzicieni, actori, programe ale formațiilor de amatori din județ și — bineînțeles — un simpozion pe tema „600 de ani de atestare istorică".

N. IRIMESCU

Top Cronica R.Tv. nr. 29

Secția română

1. Melodiile dragostei — Ol. Panciu+ M. Costantinescu (I. Cristinoiu). 2. Într-un amurg de vară — M. Pîslaru (N. Demetriad). 3. Dacă nu te-ntîlneam — M. Voica (A. Poșteanu). 4. Adăpost în calea furtunii — Transfer. 5. Baladă — EMIN. 6. Fii lacrimilor tale — M. Saftiuc. 7. Cîntec de dragoste și dor — Estudiantina. 8. Pe drumul luminii — Ethos. 9. Gargărița-Aurel Neamțu (A. Păuța). 10. Piatra lunii — Modal Quintet.

Secția străină

1. Ajută-mă să treacă noaptea — Joan Baez. 2. Tu che sei (Tu care știi) — I Dik-Dik. 3. Sweet Rhode Island Red-Ike & Tina Turner. 4. Probleme, probleme — Rey Charles. 5. Cine te oprește — Delicia. 6. Bateți din palme — Peret. 7. Ding-a-dong — TEACH IN. 8. Cîntă fetițo — Corvina. 7. Shame, shame — SHIRLEY. 10. Baladă — Tonica.

TELE...grame

Despre cîteva afirmații

O frază pentru a rezuma : rubrica vă prezintă în stilul ei tele...grafic, cîteva capitole ale unui studiu foarte interesant despre televiziune aparținînd francezului Jacques Thibau. Firește, nu era posibil ca un asemenea studiu să nu înceapă cu cîteva referiri la sondaje. Thibau face un aspru rechizitoriu acelor televiziuni care își bazează activitatea pe reclamă, care își supun programele reclamei, care nu țin seamă de adevăratele interese ale marii mase a telespectatorilor. (Dealtfel, în ultimii ani, în lumea apuseană se face remarcată o serioasă luare de poziții împotriva aservirii acestui puternic mijloc de informație, educație și divertisment, unor scopuri total contrarii misiunii lui). Unele sondaje — menționează Thibau — țin loc de politică a programelor, explicînd mai bine zis lipsa oricărei politici de programe. Cînd ai, menționează Thibau, pentru o emisiune excelentă cinci milioane de telespectatori, nu scoți din program o emisiune care nu are decît un milion, doar pentru că „dătătorilor de reclame" nu le convine situația. „Mai bine o emisiune bună pentru un milion de telespectatori, decît una proastă pentru cinci milioane". Iată o concluzie interesantă. Pe baza ei, Thibau face o pledoarie bine documentată pentru televiziunea educativă prin excelență. Educativă, dar nu plictisitoare. Și aici, el vine cu un argument care a fost preluat de numeroase recente consfătuiri internaționale : televiziunea nu trebuie să plictisească. Dar a te amuza în înțeles burghez înseamnă doar a nu te plictisi. Este o diferență gigantică între înțelesul dat cuvîntului înainte și acum. O emisiune medicală bună, o seară de istorie, o adaptare după clasici — toate acestea nu-l plictisesc pe telespectator, ci dimpotrivă, îl pasionează. Problema s-a schimbat radical : dorinței burgheze de „a te distra", televiziunea îi opune imperativul de a cointeresa, de a acapara, de a atrage. Numai în felul acesta se poate face o televiziune bună. Dar ce înseamnă după părerea lui Thibau o televiziune bună ?

Vom afla în Tele . . .grama următoare.

Alexandru STARK

Simpozion Thomas Mann

Orașul München a fost, de curînd, gazda Simpozoinului Internațional Thomas Mann, organizat cu prilejul împlinirii a o sută de ani de la nașterea marelui scriitor german. Alegerea orașului gazdă nu s-a făcut la întîmplare : născut la Lubeck, acum 100 de ani, la 6 iunie, Thomas Mann și-a petrecut numeroși ani în capitala Bavariei. Aici se stabilise — după moartea tatălui — mama sa cu cei trei frați mai mici. Aici, la München, a cunoscut-o pe Katia Pringsheim, fiica profesorului münchenez de matematică Alfred Pringsheim, aici și-a început drumul spre glorie, de aici va lua, în 1933, calea exilului.

Au participat numeroși oaspeți, printre care Katia Mann, văduva scriitorului, în vîrstă de 93 de ani, rămasă tînără ca potență spirituală, după cum atestă și cartea ei memorialistică publicată în 1974 sub titlul **Amintirile mele nescrise**, apreciată de exegeți drept „cea mai frumoasă, spontană, irezistibilă și captivantă carte despre Thomas Mann" ce s-a scris pînă la data resectivă ; a fost apoi prezent și Golo Mann, fiul lui Thomas Mann, savant de reputație mondială cu contribuții mai cu seamă în domeniul istoriografiei (a publicat, între altele, o carte despre Wallenstein, definită de numeroși critici drept una din cele mai importante contribuții din domeniul istoriografiei moderne). Au fost, de asemenea, prezenți specialiști din nouă țări, care au susținut în 6 zile 38 de comunicări, informațiile curgînd prin două canale — cele două secții ale simpozionului. Semnalăm prezența unor scriitori și critici prestigioși ca : Peter de Mendelssohn, președinte al Academiei de Arte Frumoase din Bavaria, autorul recent apărutei scrieri biografice **Vrăjitorul**, operă de proporții monumentale, numai primul volum, care urmărește viața lui Mann pînă în 1924, însumînd 1 200 de pagini ; Benno von Wiese, decanul germanisticii din R. F. Germania, Klaus W. Jonas, profesor la Universitatea din Princeton, reputat bibliograf, prof. univ. dr. Hubert Ohl, Claude David de la Sorbona, Tsunekazu Murata din Japonia, Georgy Gulia, scriitor din Uniunea Sovietică și mulți alții. Simpozionul a fost deschis de profesorul dr. Hans Maier, ministru de stat bavarez pentru artă și cultură precum și de Georg Kronawitter, primarul Münchenului, după care a urmat discursul festiv inaugural rostit de Peter de Mendelssohn (**Un scriitor la München**). În tratarea temelor s-a pornit, în general, de la specificul operei lui Thomas Mann și de la locul ce-i revine în ansamblul literaturii mondiale, reușita întîlnirii explicîndu-se prin pertinența unui mare număr dintre referate, fapt care a permis formularea unor concluzii întemeiate pe premize temeinice. Din cele ce am putut prinde în avalanșa unei cantități de informație uneori greu de stăpînit, s-a reliefat, între altele, referatul lui Erich Heller, **Dr. Faustus și anularea celei de a Noua Simfonii.** Heller a vorbit despre modul în care Thomas Mann reînvie mitul faustic, precizînd valoarea simbolică a cărții, felul în care autorul întruchipează, vădind o inepuizabilă capacitate de înnoire a formelor, în limitele unei tematici de bază neschimbate, destinul poporului său și, totodată, destinul epocii.

Peter Pütz, profesor la Universitatea din Bonn, și-a dezvoltat apoi, comunicarea **Înrîurirea asupra literaturii germane contemporane**, argumentînd convingător că esența creației poetice a lui Thomas Mann găsește un ecou puternic și în perioada postbelică, menținînd viu idealul scriitorului-cetățean.

Cu dezinvoltură și un temperament de admirat avînd în vedere vîrsta referentului, celebrul Gottfried Bermann Fischer, de la editura Fischer, a evocat în referatul **Vremuri agitate** momente ale legăturii sale de prietenie și ale colaborării îndelungate cu Thomas Mann. Referatele s-au ocupat în majoritatea cazurilor de romanele **Dr. Faustus** și **Muntele Vrăjit**, de probleme de limbă și stil, precum și de aspecte ale receptării operei lui Thomas Mann în străinătate (Thomas Mann în Uniunea Sovietică, în Franța, Suedia, Japonia și S.U.A.). Au fost oarecum neglijate, în schimb, alte sectoare importante ale activității lui Thomas Mann, de pildă contribuțiile sale în domeniul prozei scurte.

Discuțiile care au urmat după fiecare referat au fost interesante, deși au purtat în unele cazuri, destul de vizibil, amprenta momentului festiv ; ele ne-au sugerat completări cu privire la circulația și receptarea operei lui Thomas Mann în Romania, la structura scrierilor sale romanești și, în fine, la specificul prozei sale scurte. Am arătat, între altele, că Thomas Mann considera genul scurt drept o excelentă școală de maturizare artistică prin care se ajunge la lărgirea ulterioară a cîmpului de observație, la organizarea materialului faptic în planuri multiple. Mann scrie primele sale nuvele **pour se faire la main**, pentru a dobîndi meșteșugul necesar unei construcții compoziționale mature și dense ca romanul.

Hertha PERETZ

SĂPTĂMÎNA Tv.

PROGRAMUL I

VINERI, 8 AUGUST

16,00 Emisiune în limba germană. 17,30 Tragerea Loto. 17,40 Campionatele balcanice de atletism. 19,20 : 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 România viitorului. 20,40 Film artistic „Ultima întîlnire" (producție a studiourilor sovietice). 22,10 : 24 de ore.

SÎMBĂTĂ, 9 AUGUST

11,00 Ora copiilor. 12,00 Moment folcloric. 12,10 Telecinemateca (reluare). 13,25 Telex. 13,30 Muzică ușoară. 13,45 O zi din viața lui Filip Marian. 14,00 Preferințele dvs. muzicale sînt și preferințele noastre. 15,00 Telerama. 15,30 Vîrstele peliculei. 16,25 Efigii lirice. 16,45 Caleidoscop cultural artistic. 17,05 Club T. 18,00 Campionatele balcanice de atletism. 19,20 : 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Teleenciclopedia. 20,45 Film serial „Un șerif la New-York" (Lovitură îndrăzneață). 22,20 : 24 de ore. 22,40 De la o melodie la alta.

DUMINICĂ, 10 AUGUST

8,30 Deschiderea emisiunii. 8,35 Avanpremiera. 8,40 Cravatele roșii. 9,35 Daktari. 10,00 Viața satului. 11,35 Ce știm și ce nu știm despre. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 15,45 În cartea naturii, cu Walt Disney. 16.30 Virtuoși ai arenei. 16,50 Film serial UFO, 17,40 Ziua minerului. 18.00 Campionatele balcanice de atletism, finala. 19,00 Lumea copiilor. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. Comentariul săptămînii. 20,00 Pe drumuri de glorie. 20,20 Film artistic : „Un fapt . . . clasat". 21.35 Unora le place opereta. 22,00 24 de ore. 22,20 Duminica sportivă.

LUNI, 11 AUGUST

16,00 Teleșcoală. 16,35 Emisiune în limba maghiară. 19,00 Unde și cum lucrează tinerii din satul dumneavoastră. 19,25 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Steaua fără nume. 20.50 Ancheta socială tv.: „Părinți orfani". 21,20 Publicitate. 21,25 Roman foileton: „Și totuși se învîrtește". 22,10 24 de ore.

MARȚI, 12 AUGUST

9,00 Teleșcoală; Teatru comentat pentru elevi: „Hernani". 10,00 Muzeul. 10,20 File de dicționar : Andrzej Wajda — film „Fermecătorii inocenți". 12,15 Telex. 16,00 Volei masculin România — Ungaria. 17,30 Telex. 17,35 Actualitatea cultural-artistică. 17,55 Muzică populară. 18,10 Lecții Tv. pentru lucrătorii din agricultură. 18,45 Melodii la malul mării. 19,00 Teleglob. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Reflector. 20,20 Seară de teatru „Personalitate pentru concurs" de Corneliu Marcu. 21,20 Viena pe note — film muzical. 22,10 24 de ore.

MIERCURI, 13 AUGUST

9,00 Teleșcoală. 10,00 Matineu de vacanță: Stiletul — episodul 7. 10,30 Muzică ușoară. 10,45 Biblioteca pentru toți. 11,30 Intermezzo coregrafic. 11,40 Aveți legătura directă cu : Oficiul județean de comerț exterior Sibiu. 12,00 Telex. 16,00 Volei masculin: România — Bulgaria. 17,30 Telex. 17,35 Ateneu popular Tv. 18,15 Pentru timpul dv. liber vă recomandăm... 18,25 La volan. 18.35 Tragerea Pronoexpres. 18,45 Melodii, melodii. 19,05 Tribuna Tv. 19,25 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Revista economică Tv. 20,25 Telecinemateca. Ciclul mari actori : Tatiana Doronina, în filmul „Sora cea mare". 21,50 Vedete în recital. 22,10 24 de ore.

JOI, 14 AUGUST

16,30 Teleșcoală. 17,00 Telex. 17,05 Cabinet juridic. 17,25 Din țările socialiste. 17,35 Vetre folclorice : Bistrița — Năsăud. 17.55 Publicitate. 18,00 Enciclopedia pentru tineret. 18,25 Muzică. 18.45 Universitatea Tv. 19.20 1001 de seri. 19.30 Telejurnal. 20.00 Ancheta socială Tv. : „Al nostru". 20.35 Publicitate. 20.40 Ansamblul „Ambasadorii cîntecului". 21.30 Revista literar artistică Tv. 22,10 24 de ore.

VINERI, 15 AUGUST

15.30 Volei masculin: România — Iugoslavia. 17,00 Emisiune în limba germană. 18.45 Tragerea loto. 18.50 Din lumea plantelor și animalelor. 19,25 1001 de seri. 19.30 Telejurnal. 20.00 Univers științific. 20.35 Internretul preferat: Corina Chiriac. 20.45 Film artistic „Agentul X 25" (producție R.S.F. Iugoslavia). 22.10 24 de ore.

SÎMBĂTĂ, 16 AUGUST

11,00 Ora copiilor. 12,00 Telecinemateca — reluare. 13.25 Pe drumuri de glorie. 13,45 Vetre folclorice Bistrița — Năsăud. 16,05 Telex. 14,10 Studiou 75. 14,35 Muzică ușoară. 14,45 Bucureștiul necunoscut. 15,00 Preferințele dv. muzicale sînt și ale noastre. 15,50 Telerama. 16,20 Eroii de la Moisei. 16,40 Vîrstele peliculei. 17,40 Caleidoscop cultural-artistic. 18,00 Club T . . . La munte. 19,00 În ciclul **Cîntare omului** „Cu tot ce aparțin acestui pămînt" — emisiune de versuri. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Teleenciclopedia. 20,45 Film serial „Un șerif la New York". 22,20 24 de ore. 22,40 Mic concert de seară.

SPORT

Documentare

Mai sîmbăta trecută au fost văzuți doi scriitori ieșeni — sintagmă mult iubită de critica sportivă — într-o destul de proaspătă Dacia 1300, luînd-o pe șleahul Păcurarilor, făcînd plinul la fîntîna cu benzină din marginea tîrgului iar de aici pornind-o decisă tot înainte pe șușaua sublimă, cum ar spune un alt poet decît cel din numărul precedent. Cîntau păsărelele în aer, cîntau păsărelele în tranzistor și mașina înainta reglementar de voioasă pe direcția sud-vest. „Ce minunăție trebuie să fie acum în Țara de Sus, spuse scriitorul de la volan, am trecut nu de mult pe acolo, să vezi cum stau clăile de fîn ca niște ciobani sprijiniți în bîte ancestrale"... Mașina, cu număr istoric, se plia cuminte pe faldurile șoselei, trecu prin Podu-Iloaiei („uite acolo mi-a sărit în față un cetățean, nu știu dacă era turmentat, dar abia am reușit să-l evit, iar el rîdea, înțelegi, rîdea ...") și după Tîrgu Frumos se înscrise spre Trei Iazuri („Aici se vinde pește proaspăt") și Roman. În parbriz, unde tot omul are o mascotă, două minuscule ghete de fotbal loveau fără încetare o minge liliputană, ventilînd imperceptibil aerul și deviind conversația pe tema Dănilă. La Roman luară o jună pereche de autostopiști polonezi care pronunțau inteligibil două cuvinte : Bakau, Constanța. Scufundați sub bagaje, emanînd o mireasmă jilavă din fînul de curînd cosit (reminiscența unei nopți petrecute lîngă apa Moldovei), autostopiștii picotiră tot drumul.

La Bacău, scriitorii ieșeni se întîlniră cu scriitori băcăoani și după un scurt popas în „Parc", după o scurtă informare reciprocă asupra vieții și petrecerii concediului de odihnă au fost văzuți peripatetizînd spre un imens amfiteatru în aer liber unde cîteva mii de spectatori așteptau... fluierul de începere. „La noi joacă Bădin !". „La Iași joacă Unchiaș" (rimă nouă). „O. F. K. Beograd are cinci internaționali în echipă". „Ala de la Metrom Brașov nu e Gane ?". „Care Gane, dom'le, cel ce **a făcut linie** cu Năftănăilă ?". Și uite așa se desfășurară două piese, una fără conflict (S. C. Bacău — Metrom Brașov 2—0) și alta cu răsturnări previzibile și imprevizibile de situații („Poli" Iași — O. F. K. Beograd 3—3). Prin pauze (au fost destule) citiră un **Album sentimental** de o foarte bună ținută, scris de ziaristul si... microbistul local Ștefan Olteanu, editat cu prilejul împlinirii unui sfert de veac de existență a Sport Clubului băcăoan. Rezultate, fotografii, confesiuni, comentarii — toate respirînd o mare iubire : pentru sport și pentru **culorile clubului**. La mulți ani și la mai mare !

Ce-au mai observat cei doi scriitori ieșeni (cai troieni !) aflați, precum se vede, în documentare la Bacău ? Mai întîi faptul că, vă rog să nu vă speriați, Politehnica Iași are tendința să devină o echipă care nu va mai pune probleme suporterilor ci adversarului. Iată un fapt pozitiv ! Fără a fi cu pregătirile **în faza finală, „Poli" a ținut** în șah formația belgrădeana, conducînd-o timp de o repriză prin două goluri sclipitoare ale lui Romilă și Dănilă. Dar stînd mai prost cu fizicul, ieșenii s-au văzut egalați și erau gata să piardă un meci pe care l-au crezut prea devreme cîștigat. Drept pentru care Romila, luîndu-și elanul său obișnuit (cam de pe la Nicolina) a dat o lovitură de grație și de năduf în bară, de unde biata minge a ricoșat la Dănilă și de la acesta în gol. Scriitorii ieșeni au fost văzuți exultînd ca la acordarea unui premiu literar. Băcăoanii au prezentat cordiale felicitări.

Ce s-a mai observat cu ochiul liber ? Că din partea Bacăului (e vorba de Sport Club) nu trebuie să ne facem griji (singura grijă a celor doi este de a evita să fie martori la meciul dintre „Poli" și S. C. Bacău).

Ce s-a mai auzit ? Din gura lui Ilie Oană : Ilie Oană nu l-a vrut și nu-l vrea pe Dumitrache. Alții, în lipsa antrenorului, au ținut morțiș să-l facă pe Dumitrache student ieșean, și l-au și făcut.

Din gura (aurită) a poetului Mihai Sabin : „Pot să vă spun o echipă care retrogradează : F. C. Constanța. De ce ? Are ultimul meci din retur la Iași, cu Politehnica ...".

Iată o opinie istoricește determinată.

INTERIM II

Un dicționar al literaturii române în Polonia

Semn al interesului crescînd pentru cultura și literatura română, la Varșovia a apărut de curînd, în editura Wiedza Powszechna, un **Mic dicționar al scriitorilor români (Maly slownik pisarzy rumunskich)**, volumul făcînd parte dintr-o serie de dicționare enciclopedice dedicate literaturii universale. Autoarea, Halina Mirska-Lasota, doctor în filologie română, este lector de limba română la Universitatea din Varșovia.

Dicționarul, reprezentînd cea mai completă sinteză, apărută în Polonia, asupra întregii literaturi române, se impune, prin cîteva calități esențiale, ca una din lucrările substanțiale de acest fel despre literatura noastră, apărute în străinătate. O primă constatare are în vedere structura dicționarului. Pentru a oferi o imagine cît mai bogată asupra fenomenului literar românesc, în afara articolelor dedicate scriitorilor (sînt selectați 153 de poeți, prozatori și dramaturgi), dicționarul cuprinde și articole speciale privitoare la unele curente literare și culturale cu manifestare exclusiv autohtonă: **Școala ardeleană, poporanism, sămănătorism, gîndirism**, un articol despre **pașoptiști** și altul despre **Junimea**, precum și articole informative despre principalele reviste literare, de la „Albina românească" și „Dacia literară", pînă la „Viața Românească" și actuala „România literară". În felul acesta, lucrarea își depășește oarecum titlul, devenind un dicționar nu numai al scriitorilor, ci și al istoriei și vieții literare românești. În sprijinul acestei lărgiri a perspectivei vine și un amplu articol sintetic despre structura, particularitățile și evoluția limbii române.

Articolele închinate scriitorilor, concepute cu deosebită rigoare lexicografică, se remarcă, înainte de toate, prin densitatea și bogăția informației și prin străduința de a cuprinde în formulări succinte relieful propriu și originalitatea marilor scriitori. Notabilă ni s-a părut, de asemenea, ponderea literaturii noastre vechi. Despre **Învățăturile lui Neagoe Basarab...**, despre cronicari, Varlaam sau Dosoftei se fac aprecieri exacte, dezvăluind o bună cunoaștere a bibliografiei românești și o înțelegere justă a însemnătății marilor personalități ai acestei perioade din cultura noastră.

Alături de prezentarea scriitorilor, dicționarul Halinei Mirska-Lasota își propune și semnalarea circulației literaturii române în Polonia. Printr-un ingenios artificiu lexicografic — menționarea titlurilor de opere mai întîi în poloneză și apoi în românește, atunci cînd opera a fost tradusă, și invers, în cazul celor netraduse — cititorul polonez poate afla, de fiecare dată, scrierile românești pe care le poate citi în limba sa. La sfîrșitul articolului despre un scriitor se dau și numele traducătorilor polonezi. Dintre scriitorii noștri, Vasile Alecsandri — aflăm din dicționar — a fost unul dintre cei mai cunoscuți în Polonia. Încă în 1882 îi era închinat un studiu amplu și chiar o odă (către „prințul cîntecului românesc"), iar în 1895 poeziile sale figurau într-o antologie de literatură universală. Eminescu (cu opt traducători) și Arghezi (cu doisprezece traducători) sînt poeții români cei mai cunoscuți cititorilor polonezi, iar dintre cei patruzeci și doi de autori contemporani incluși în dicționar, douăzeci și unu au fost traduși și în limba polonă.

Ajunși la literatura actuală, remarcăm, din nou, deplina cunoaștere a literaturii române, ca și informația „la zi" asupra activității scriitorilor noștri. Se poate observa aici și o anumită opțiune în cazul scriitorilor tineri și, știut fiind, „conservatorismul" dicționarelor, ni se pare remarcabilă prezența, alături de scriitorii consacrați de o îndelungată carieră literară, și a unor scriitori din ultimele generații (Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Nichita Stănescu, N. Velea ș.a.). Dar, tot în privința scriitorilor contemporani, este de regretat omiterea inexplicabilă a unor poeți ca Geo Dumitrescu, Virgil Teodorescu, Ștefan Aug. Doinaș sau Ion Caraion, ca și absența, dintre prozatori, a lui D. R. Popescu, așa cum, pentru perioada premergătoare, prezentarea lui Tudor Mușatescu și a lui Victor Ion Popa era, credem, obligatorie. Să nu uităm, însă, că selecția numelor pentru un dicționar a fost întotdeauna chestiunea cea mai delicată și mai controversată.

Fără îndoială, dicționarul scriitorilor români al Halinei Mirska-Lasota înseamnă un eveniment în relațiile literare româno-polone și izbutește, chiar și în limitele unei lucrări cu caracter preponderent informativ, să compună o imagine vie asupra literaturii noastre.

L. VOLOVICI

Un studiu inedit de

TZVETAN TODOROV

O SĂRBĂTOARE RATATĂ: RETORICA (II)

Noua elocință se distinge de cea veche prin aceea că idealul ei este calitatea intrinsecă a discursului și nu aptitudinea lui de a servi unui scop exterior. La drept vorbind, retorica anterioară cuprindea mai multe noțiuni care puteau, de la început, să devină suportul unei noi concepții despre elocință; în perioada crizei de care vorbim, aceste noțiuni își precizează sensul și își măresc considerabil rolul. Este cazul termenului **ornatio, ornare**, care devine centrul noului edificiu retoric: „sensul primar al lui **ornare** este acela de a înzestra și de a echipa. Dar în accepția de a împodobi va deveni **ornatio** termenul specific elocvenței" (A. Yon). Regăsim ambele sensuri ale cuvîntului la Cicero, cu adevărat o personalitate de tranziție.

Și mai semnificativ este cazul termenului figură (**skhema, conformatio, forma, figura**). Nu sensul său este acela care variază, de la Teofrast sau de la Demetrios pînă la Quintilian! de fiecare dată figura este definită ca sinonimă a formei, sau prin comparație cu gesturile și atitudinile corpului: așa cum corpul adoptă în chip necesar anumite atitudini, la fel discursul posedă întotdeauna un anume fel de a fi. Astfel le definește Cicero: „figurile, pe care grecii, ca și cum ar fi „atitudini" ale discursului, le numesc **skhemata**...". (**Oratorul**, XXV, 83). Luată ad litteram, definiția ne duce la concluzia că orice discurs este figurat; fapt observat de Quintilian, care dă aceeași definiție a figurii: „orice formă pe care o îmbracă gîndirea, așa cum corpurile au o atitudine diferită, după felul cum sînt puse" (IX, I, 10), pentru a conchide: „În accepția aceasta, înseamnă că orice exprimare își are figura (...). Deci, în sensul prim și comun, nu e nimic care să nu fie figurat" (IX, 1, 12).

Așadar, în timp ce înainte figura nu era decît un mod printre multe altele de a analiza discursul, acum acest concept autotelic devine nu se poate mai potrivit, din moment ce discursurile, în întregime, încep să fie apreciate „ca discursuri"! Rolul figurilor nu va înceta să crească în retoricile epocii — și, după cum se știe, se apropie ziua cînd retorica nu va mai fi decît o enumerare de figuri. Dar se produce o schimbare încă și mai importantă, o schimbare ce vizează organizarea însăși a cîmpului retoricii. Se știe că edificiul retoric se subdivizează în cinci părți, dintre care două privesc enunțarea iar celelalte trei enunțul: **inventio, dispositio, elocutio.** În perspectiva instrumentalistă, aceste cinci părți erau în principiu (și în ciuda preferințelor uneori nete ale autorilor) de egală importanță: ele corespundeau celor cinci aspecte ale actului lingvistic, care, **toate**, erau subordonate unui obiectiv exterior, acela de a convinge auditoriul. Acum însă obiectivul exterior a dispărut și **elocutio** — adică figurile, podoabele — ocupă un loc din ce în ce mai important, deoarece datorită ei se atinge cel mai bine noul obiectiv, acela de a vorbi (sau a scrie) cu artă, de a crea discursuri frumoase. Astfel invenția, sau căutarea ideilor va fi treptat eliminată din retorică; **elocutio** obține o victorie ambiguă, căci ea cîștigă lupta în interiorul retoricii dar pierde războiul: disciplina însăși se găsește, tocmai din cauza acestei victorii, puternic depreciată. Cuplul mijloace—scop va fi înlocuit prin cuplul formă—fond; retorica are de-a face cu forma: „ideile", odinioară un mijloc comparabil „cuvintelor", asumă acum funcție externă și dominatoare a „scopului".

Or, discursul pe care îl apreciem ca atare, pentru el însuși, din cauza calităților sale intrinseci, a formei și a frumuseței sale, exista deja la romani; dar nu era ceea ce ei numiseră pînă atunci elocință; era mai curînd ceea ce noi numim astăzi **literatură**. Aper, în dialogul lui Tacit, este conștient de această modificare: „Căci astăzi noi pretindem unui orator și podoabe poetice; nu îmbîcsite de rugina lui Accius și Pacuvius, ci împrumutate din sanctuarul lui Horațiu, Virgil și Lucanus" (XX). Elocința era definită ca fiind dominată de preocuparea pentru eficacitatea tranzitivă; poezia era admirată pentru ea însăși, pentru transformările pe care le-au suferit chiar cuvintele discursului. Astfel Cicero, cînd vrea să distingă pe oratori de poeți, spune că cei din urmă „se ocupă mai mult de cuvinte decît de idei" (**Oratorul** XX, 68).

Noua elocință nu este prin nimic diferită de literatură; noul obiect al retoricii coincide în fapt cu literatura. Și dacă elocința era definită odinioară prin eficacitatea ei, astăzi, dimpotrivă, este la mare cinste discursul inutil. Să revenim pentru ultima oară la dialogul lui Tacit. Textul se deschide cu o discuție despre care nu am vorbit pînă acum: aceea între Aper și Maternus privind valoarea elocvenței și respectiv a poeziei. Dar, deși opiniile lor sînt opuse, cei doi sînt de acord asupra unui punct: elocința are o utilitate pe cînd poezia este inutilă; diferită este doar aprecierea pe care ei o dau utilității. Astfel elocința îngăduie „să cîștigi prietenii și să le aperi, să-ți creezi legături și să-ți atragi simpatiile provincialilor" (V) spune Aper; dar, răspunde Maternus, oratorilor „li se cere în fiecare zi cîte ceva și totuși nemulțumesc pe aceia pe care îi ajută" (XIII). Pentru Aper, „poezia și versurile (...) nu aduc nici o demnitate onorifică celor ce le cultivă și nici nu le sporesc averea. (...) Cui îi sînt de folos, Maternus, frumoasele discursuri pe care le pronunță în opera ta Agamemnon și Iason? Cine este acela care, în chipul acesta, se întoarce acasă apărat și cu îndatoriri față de tine?" (IX); pentru celălalt, **„plăcutele Muze**, după cum se exprimă Virgil, ducă-mă departe de neliniștea, de grijile și de nevoia de a făptui în fiecare zi ceva împotriva cugetului meu, înspre singurătatea aceea sacră și la izvoarele sfinte. Să nu mai înfrunt zorit nebunia și dezmățul forului și nici emoțiile popularității" (XIII). Așadar, unul reproșează poeziei că nu servește la nimic, pentru celălalt aceasta este un motiv de satisfacție.

Oricare ar fi atitudinea față de literatură, cu toții sînt de acord în ceea ce privește inutilitatea ei. Nu altfel gîndește Quintilian: „farmecul literaturii atunci este mai curat cînd, sustrasă acțiunii, adică ostenelii, aceasta se bucură de propria sa contemplare" (II, 18, 4); „unica preocupare a poeților este de a plăcea" (VIII, 6, 17). Așadar, acest discurs inutil, ineficace va deveni obiectul retoricii iar aceasta va fi teoria limbajului pe care îl admirăm în și pentru el însuși. Desigur, s-au făcut auzite voci care cereau reîntoarcerea la eficacitate; astfel Sfîntul Augustin va dori, pentru predicatorii creștini, o elocință măcar tot atît de eficientă ca aceea a adversarilor lor.

Cea de a doua mare perioadă a retoricii, de la Quintilian la Fontanier (retorica este o disciplină unde asemenea periodizări sînt posibile ba chiar legitime, într-atît de lentă a fost evoluția ei. Quintilian și Fontanier, dacă ar fi putut comunica peste secole, s-ar fi înțeles perfect), se caracterizează deci prin aceea că uită funcția discursului: dintr-odată, textul poetic devine exemplul privilegiat. In **Retorica către Herennius**, într-un mod poate naiv, descrierea fiecărei figuri este urmată de aceea a efectelor ei; în retoricile posterioare, funcția va fi mai întîi separată, apoi unificată pentru toate figurile și discutată într-un capitol final; apoi, ea va fi complet uitată. Cînd Fontanier se ocupă de efectele figurilor și ale tropilor, el nu se mai gîndește la acțiunea exercitată asupra cuiva, ci la raportul dintre expresie și gîndire, dintre formă și fond: prin urmare, la o funcție interioară limbajului: „Vom fi întrebați dacă este util să studiem, să cunoaștem figurile. Da, vom răspunde, nu e nimic mai util, și nici chiar mai necesar, pentru cei ce vor să pătrundă geniul limbajului, să aprofundeze secretele stilului, să poată sesiza exact adevăratul raport dintre expresie și idee sau gîndire" (**Figurile discursului**).

Traducere de Al. CĂLINESCU

ORAȘE UNIVERSITARE

Pe străzi străjuite de biserici și catedrale gotice, de turnurile fostelor cetăți sau de simple case multicentenare, trăiești sentimentul istoriei și în atmosfera creată informația livrescă punctează fapte: aceste orașe adăpostesc universități din secolele al XIV-lea (Heidelberg — 1386) și al XV-lea (Freiburg — 1457). Spre universitățile din zilele noastre există punți de legătură; în numeroase săli din clădirile înconjurate de impresionantele ziduri ale castelului care domină Tübingenul își desfășoară activitatea mai multe institute de cercetare ale universității, printre care cel de arheologie și istorie veche, de etnografie și unul de lingvistică. In săli boltite, amenajate pentru cabinete și biblioteci, se dau examene și poți consulta ultimele publicații de specialitate.

O surpriză plăcută: în holul clădirii Facultății de filologie din Tübingen s-a pus o placă amintind studiile făcute aici în anii 1922—1923 de matematicianul și poetul Dan Barbilian — Ion Barbu și de esteticianul, criticul și istoricul literar Tudor Vianu.

Peisajul citadin este variat. Numai Heidelbergul a rămas neatins de bombe la sfîrșitul ultimului război. Astfel că în vecinătatea turnurilor care vegheau porțile vechii întărituri a burgului feudal Freiburg — **Schwabentor, Martinstor** — se ridică impozantele cuburi uriașe, din oțel și sticlă, ale supermagazinelor **Hertie**, în halele cărora, dispuse pe cinci — șase nivele, se găsește tot ce are nevoie omul în casă, de la ac și ață la ultimele instrumente electrice automatizate. Iar în piața **Münsterului**, catedrală construită în jurul anului 1500, socotită una dintre bijuteriile artei gotice, se instalează, dimineața, o imensă și zgomotoasă piață de legume, zarzavaturi și flori, care dispare cu tot cu tarabe la amiază, ultimele urme fiind energic îndepărtate de cîteva mașini ale serviciului de salubritate.

Pentru vizitator, tradiția culturală este evocată la tot pasul prin cele mai variate mijloace. O placă pe un han de pe o străduță abruptă dinspre castelul din Tübingen amintește că acolo a trăit profesorul lui Kepler, casa de pe malul Nekarului, cu turnul în care a trăit Hölderlin, este un evocator muzeu. Pe parapetul de piatră al podului de la castelul din Heidelberg este săpată o inscripție care amintește că din acel loc a desenat Goethe, în anul 1779, turnul de la poartă, iar pe un zid de pe terasa castelului sînt săpate versuri ale Mariannei von Willemer scrise în amintirea ultimei întîlniri cu poetul, în acel loc, „în zilele de toamnă ale anului 1815". Și, indirect, Goethe este evocat de inscripția cu frumoasă scriere gotică de pe peretele hanului **Zum Löwen**, supranumit **Fauststube**, din Staufen (devenit și el **Fauststadt** în anunțurile publicitare), care afirmă că acolo a fost ucis în 1539 **Doktor Faustus**, „un așa uimitor necromant", după cum se miră autorul textului pentru a mări curiozitatea cititorilor, trezită de desenul naiv care-l înfățișează pe Mefistofel desăvîrșindu-și opera.

Cheia înțelegerii vieții acestor orașe o găsești întotdeauna în muzeele istorice, etnografice și de artă, numeroase și bogate. Obiecte și arme din cele mai vechi timpuri, unelte, veșminte, interioare de case țărănești, burgheze sau aristocratice din ultimele secole, sculpturi și picturi din biserici, tablouri ale celebrităților din domeniul științelor și artelor care au fost cetățeni ai orașului îți reconstituie, pentru cîteva ore, un trecut bogat în fapte și realizări spirituale.

Invitația pentru vizită este făcută adesea spiritual. Heidelbergul, care a dat numele celei mai vechi ființe umane din Europa (Homo Heidelbergensis), îi prezintă vizitatorului, la intrarea muzeului de istorie, un panou cu mostre ale culturii materiale în diferite epoci. Uneltelor de piatră și ceramicii, cu care este ilustrat paleoliticul, li se opun, ironic, pentru ultimul secol, metalul tuburilor de cartușe, al dopurilor de sticle de Coca-Cola și materialul plastic al pixurilor cu pastă și al cîrligelor de rufe. Intr-o aripă a castelului se găsește Muzeul farmaciei, unic în R.F. Germania, comparabil cu cel al jucăriilor de la Nürnberg sau cu cel al cărților de joc de la Bielefeld. Cunoscătorilor, dar și profanilor, le rețin atenția instrumente, instalații, mobilier și laboratoare din secolele al XVII-lea pînă în secolul al XIX-lea.

La Freiburg, în **Augustinermuseum**, fostă mănăstire, fost teatru orășenesc, sînt expuse cărți vechi și instrumente din laboratoarele de acum cîteva sute de ani ale universității.

Amatorii de artă sînt răsplătiți din plin de goticul bisericilor, de succesiunea de gotic, renaștere și baroc marcînd perioadele

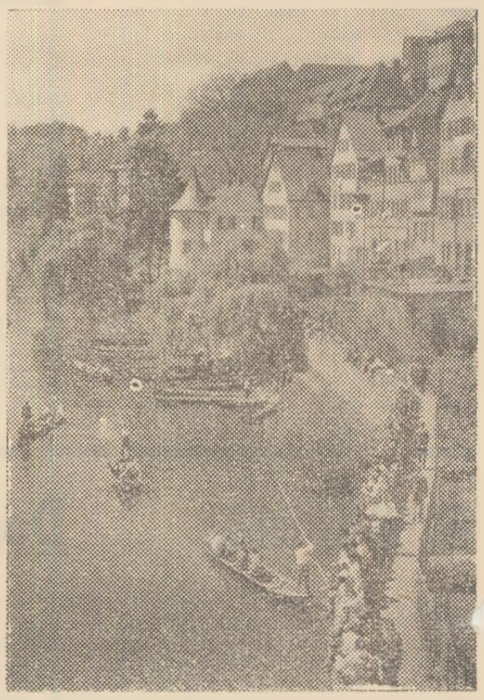

construirii, între sec. al XIV-lea și al XVII-lea, a castelului din Heidelberg, de stilul suab, caracteristic, al caselor sau de remarcabila fațadă în stil Renaștere a vechii primării din Tübingen. La **Augustinermuseum** sînt expuse vechi vitralii și sculpturi în piatră înlocuite cu prilejul reconstruirii **Münsterului** în secolele anterioare, iar în Muzeul din Heidelberg pot fi admirate, printre altele, o **Madonă** și **Suzana și cei doi bătrîni** de Peter Paul Rubens sau **Jupiter și Antiope** a lui van Dyck.

*

In ghidurile turistice, aceste orașe, alături de vestita vale a Rinului, sînt prezentate ca simboluri ale romanticului. Romantismul orașului studențesc Heidelberg stăruie în literatură și în amintirea vizitatorilor. Orașele universitare Heidelberg, Tübingen sau Freiburg trăiesc însă intens viața cuceririlor de astăzi ale științei, viața agitată a epocii contemporane.

Heidelberg, iulie 1975

Stelian DUMISTRĂCEL

CRONICA
Săptămînal politic-social-cultural

Colegiul de redacție: LIVIU LEONTE, redactor șef, ANDI ANDRIEȘ, redactor șef-adjunct, ȘTEFAN OPREA, secretar general de redacție, N. BARBU, VASILE CONSTANTINESCU

Redacția și administrația: Iași, str. V. Alecsandri nr. 8; telefoane: 11430, 15847

Tiparul: Întreprinderea Poligrafică Iași, str. V Alecsandri nr. 6.

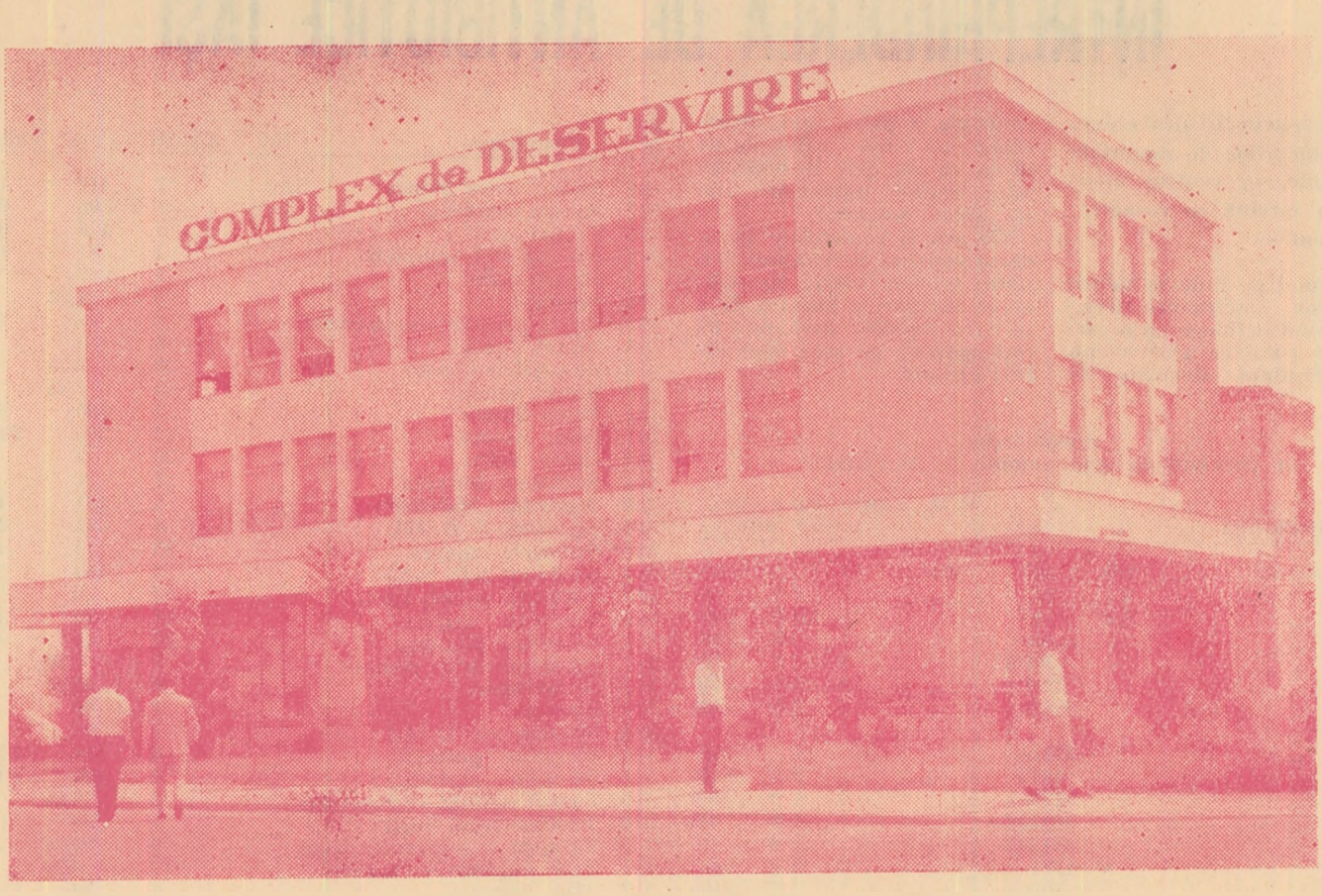

COOPERATIVA „MUNCA COLECTIVĂ" PAȘCANI

merge în pas cu viața

E trecută vremea cînd Pașcanii însemnau doar Atelierele C.F.R. și gara, în rest locuitorii fiind tributari Iașului pentru cele mai mărunte deserviri. E drept că și astăzi Atelierele, devenite Întreprinderea de reparații material rulant, sînt o forță industrială dar li s-au alăturat altele și există perspectiva ca platforma industrială a Pașcanilor să crească. Aceasta, însă, la scară uzinală. Pentru deservirea necesităților de fiecare zi Pașcanii au fost dotați cu o foarte bine organizată unitate: **Munca colectivă.** E vorba de o întreprindere ce întregește forța industrială a orașului prin complexele sale și vine totodată în întîmpinarea cerințelor vieții moderne.

Colectivul de conducere ambiționează ca unitatea să nu lase fără acoperire nici una din solicitările pășcănenilor, convinși fiind că necesitatea creează specialitatea respectivă și totul trebuie să se afle în slujba clientelei. Dezvoltarea luată an de an de această cooperativă marchează creșterea puterii economice a Pașcanilor și ridicarea nivelului de viață. În consecință, precizează tovarășul președinte, „evoluția viitoare depinde de cerințele vieții moderne spre care aspiră orașul contemporan, acest oraș edificat pe tîrgușorul copilăriei lui Sadoveanu și al bătrînelor ateliere C.F.R Pașcani. El nu mai însemnează azi doar un nod de cale ferată ci un oraș cu pondere industrială în dezvoltare și o viață cu exigențe de confort modern".

„Munca colectivă" nu precupețește nimic pentru a răspunde prompt și în condiții optime la solicitări.

*

În orașul Pașcani, cooperativa „Munca colectivă" are două complexe de deservire a populației:

Marele complex din str. Ștefan cel Mare 13, o clădire importantă, unde se află și birourile întreprinderii. La parter veți găsi:

— Atelier foto
— Atelier reparații ceasornicărie
— Atelier reparații aparate uz casnic.
— Frizerie-coafură
— Marochinărie
— Tricotaje
— Croitorie bărbați
— Încălțăminte comandă
— Lenjerie
— Reparații radio Tv.
— Cojocărie
— Confecții pentru femei
— Dactilografie;
— Artă populară (artizanat)
— Reparații stilouri și ochelari
— Încadrare tablouri, geamuri, oglinzi

Complexul nou din cartierul de jos (Piața gării), unde se află următoarele secții:

— Atelier covoare
— Croitorie comandă bărbați și femei
— Frizerie-coafură
— Ceasornicărie
— Reparații aparate electrice.

Cum se poate constata, e vorba de o gamă largă incluzînd tot ce e necesar ca activitatea fiecărei gospodării și cea a instituțiilor să nu sufere.

În zona Pașcanilor, cooperativa dispune de 8 magazine de prezentare și desfacere în principalele comune. De asemenea, are un atelier de dărăcit lîna la Tătăruși, un gater la Sirețel și un atelier de teracotă la Miroslovești.

*

În plus, cooperativa are și o secție de covoare, unde se realizează splendidele modele „Dorna" și „București" (innodate) și o secție de plăpumărie. De asemenea, ca secții dispersate, tîmplărie și tăbăcărie. Numai această simplă enumerare ne oferă o imagine asupra varietății paletei desfășurate sub emblema „Munca colectivă" — Pașcani.

INTREPRINDEREA „TEXTILA" IAȘI

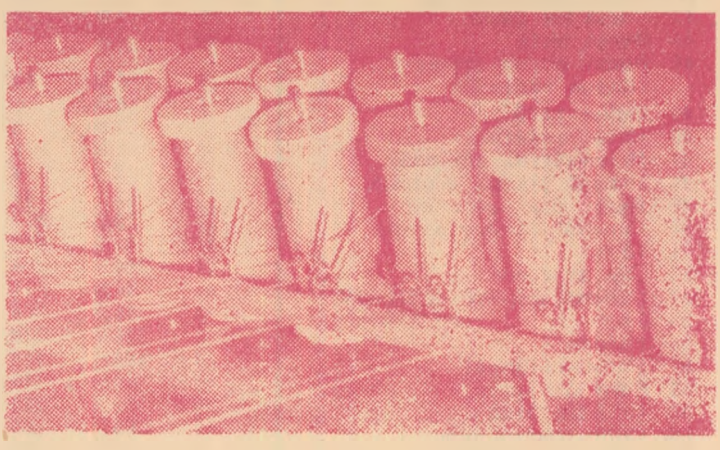

produce fire groase de cînepă — iută, țesături groase din fire de in, cînepă și iută, saci textili și sfori.

Înființată în anul 1886, ca prima industrie textilă din Moldova, întreprinderea are o veche tradiție în fabricarea produselor mai sus arătate, care în mod justificat se bucură de o bună reputație. Produsele întreprinderii „Textila" Iași cunosc o largă cerere pe piața națională, unele din ele fiind chiar deficitare, datorită dezvoltării impetuoase a ramurilor consumatoare: agricultura, industria alimentară, de mobile, a cablurilor electrice, a construcțiilor etc.

Avînd în vedere aceste considerente, creșterea producției de marfă a devenit o necesitate de prim ordin, la care colectivul întreprinderii a răspuns cu un deosebit elan. Dubla calitate, aceea de producători și de proprietari ai mijloacelor de producție, conferită muncitorilor fabricii prin actul naționalizării de la 11 iunie 1948, a stimulat inițiativa creatoare și a creat un climat propice marilor realizări. În acest sens, trebuie să arătăm că **în acest an, volumul producției-marfă a crescut față de realizarea anului 1949 de aproape 19 ori, iar productivitatea muncii de 10 ori.**

Este demn de remarcat că aceste realizări s-au obținut mai ales pe seama unei mai bune organizări a muncii, prin mobilizarea tuturor rezervelor interne, printr-un avînt creator a întregului colectiv în frunte cu comuniștii.

Paralel cu aceste realizări, trebuie să mai arătăm că aspectul întreprinderii s-a schimbat în mod radical, efectuîndu-se lucrări de mozaicare și faianțare a pereților, s-a introdus iluminatul fluorescent, s-au amenajat vestiare, băi, bufet și s-a construit o instalație de ventilație de mare eficiență.

În primul semestru al acestui an, harnicul colectiv de la întreprinderea „Textila" Iași a obținut succese importante, îndeplinindu-se planul la toți indicatorii. Răspunzînd cu elan chemării Partidului și a secretarului său general, s-a realizat peste plan o valoare a producției marfă de 558 000 lei, obținîndu-se o economie suplimentară la prețul de cost de 111 000 lei. Mobilizați de grandiosul program elaborat de cel de al XI-lea Congres al Partidului, colectivul întreprinderii „Textila" Iași este ferm decis să realizeze noi succese, contribuind astfel alături de întregul popor la progresul și înflorirea patriei noastre socialiste.

Reînnoiți-vă abonamentele la CRONICA

pentru semestrul II al anului 1975

Față de cererile sporite de exemplare, revista CRONICA a efectuat o redistribuire a tirajelor în funcție de necesități. Pentru a vă asigura primirea fiecărui număr la domiciliu, indiferent de fluctuațiile vînzării prin chioșcuri, efectuați abonamente individuale.

M. I. Ch. — C. I. M. C. C. L.

INTREPRINDEREA DE ANTIBIOTICE IAȘI

— Aducerea în circuitul economic a stocurilor de materiale disponibile, în centrul atenției, ca sarcină cu caracter permanent —

Acționînd pe linia lichidării stocurilor supranormative, considerînd acțiunea ca o sarcină cu caracter permanent, am determinat stocurile de rulmenți și piese auto, disponibile, pe care, călăuziți de ideea că ele pot fi necesare altor unități, publicăm mai jos aceste stocuri.

Ele pot fi comandate pe adresa noastră, Serv. aprovizionare, telefon 16637, cu obligația din partea noastră de a le livra imediat, dacă nu au fost epuizate pe baza altor cereri primite.

Specificație
cu rulmenți în stoc neprod. la 30.VI.1975

Nr. fișă	Denumirea		Seria	U/M	Cantit.	Preț unitar	Val. totală
84	rulmenți	N5	305	Buc.	15	40	600
105	"	N5	312	"	2	121	242
90	"	KP	3032	"	1	1600	1600
110	"		11308	"	31	65	2050
121	"		1306 K	"	8	31	248
128	"		2317	"	10	380	3800
155	"		30224	"	2	290	580
276	"						
161	"		31314	"	20	145	3190
163	"		6320	"	2	310	1860
167	"		32219	"	4	175	700
179	"		46120 L	"	1	198	198
180	"		46124 L	"	1	218	218
79	"	N	42317	"	33	263	8679
257	"		7906	"	5	37	185
267	"		51226	"	2	300	600
305	"		1 319	"	5	240	1200
70	"		1215 K	"	11	80	880
150	"		23048	"	5	2018	10090
222	"		6407	"	8	52	416
272	"		1303	"	7	24	168
152	"		3020	"	1	405	405
116	"		1209	"	7	34	238
330	"		51101	"	10	16	160
267	"		51226	"	2	300	600
130	"		204	"	5	33	165

LISTA
pieselor de schimb auto — disponibile —
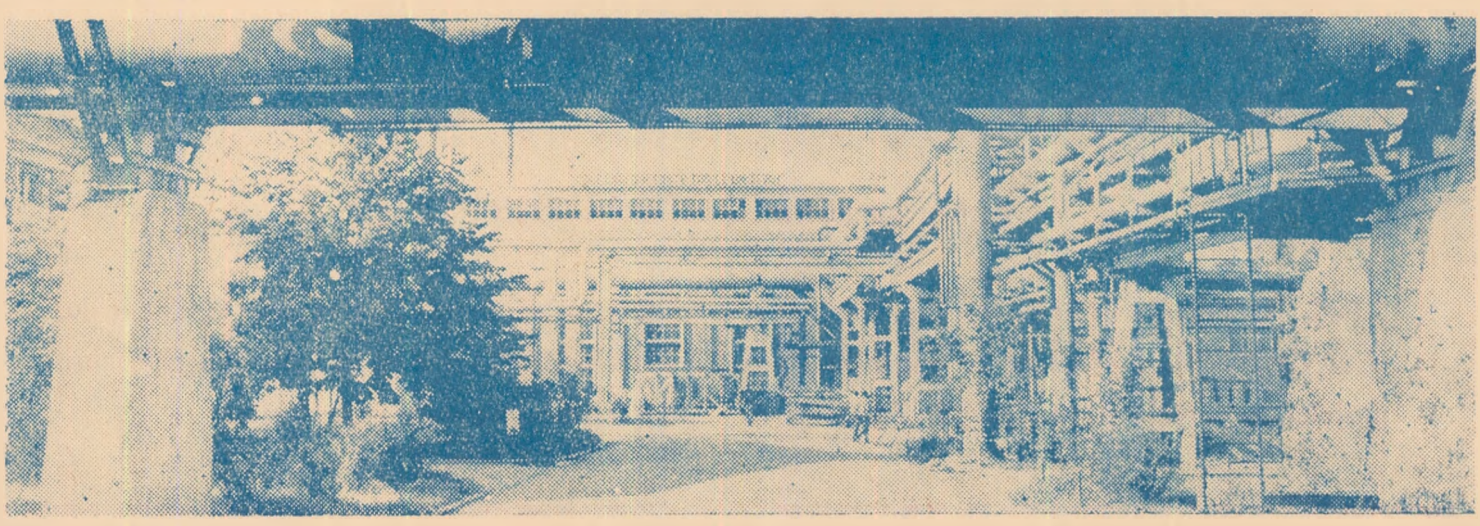
Nr. crt.	Denumirea	U/M	Cantit.	Preț	Valoare
	Auto S.R. 113.				
1	Ampermetru	Buc.	6	15	90
2	Arbore cotit compresor	"	1	70	70
3	Arbore flexibil viteză	"	1	12	12
4	Arbore intermediar	"	1	222	222
5	Arbore intermediar	"	1	116	116
6	Arbore intermediar	"	1	94	94
7	Arbore secundar	"	1	140	140
8	Arbore secundar	"	2	149	298
9	Arbore pompă apă	"	2	4,35	8
10	Arbore casetă direcție cu mele	"	2	53	106
11	Arbori intermediari	"	1	16	16
12	Ax cu pinion, apă, ulei	"	2	47,50	95
13	Ax față bloc accelerator	"	1	11	11
14	Ax furcă schimbător vitezăI	"	1	4	4
15	Idem	"	3	7,30	22
16	Ax furcă schimbător viteza II	"	1	10	10
17	Ax furcă schimbător viteza IV—V	"	1	12	12
18	Idem IV	"	1	11,50	11
19	Idem I	"	1	11,50	11
20	Idem I. II	"	3	7,25	22
21	Ax pinion basculant	"	4	13,40	53
22	Ax pinion mers înapoi	"	2	19,75	39
23	Ax pinion mers înapoi	"	1	11,50	11
25	Ax pompă ulei	"	1	8	8
26	Ax principal 01—21	"	1	80	80
27	Ax antrenor pompă ulei	"	2	11	22
28	Bolț arc față	"	17	10	170
29	Braț parbriz	"	3	30	90
30	Braț ștergător parbriz	"	2	8	16
31	Braț ștergător parbriz	"	3	30	90
32	Bielă motor	"	1	73	73
33	Bucșă arc spate-față	"	12	8,20	98
34	Idem	"	22	10,50	231
35	Bucșă bielă	"	16	4	64
36	Bucșă bulon fuzetă	"	3	7,50	22
37	Bucșă cauciuc amortizor	"	53	3	159
38	Bucșă circulară spate	"	10	2	20
39	Bucșă pinion mers înainte	"	6	5,45	33
40	Bucșă pinion mers înapoi	"	6	4,10	25
41	Bucșă tacheți motor	"	28	5	140
42	Bucșă arc spate	"	6	4,80	29
43	Bucșă bielă	"	32	3,50	77
44	Bucșă pinion arbore sincron viteza IV	"	2	6,20	12
45	Bulon bielă	"	1	6,50	6,50
46	Bulon amortizor	"	2	2,60	5
47	Bulon pîrghie ambreiaj	"	3	0,50	1
48	Burduf pompă centrală	"	2	2	4
49	Butuc disc ambreiaj	"	2	22	44
50	Cameră amestec pompă	"	22	26,25	577
51	Idem	"	16	42	672
52	Cap ax cardan	"	1	104	104
54	Carcasă sincron vit. III—IV	"	1	10,80	11
55	Idem vit. IV—V	"	4	16	64
56	Cardan	"	1	510	510
57	Carter ambreiaj	"	1	164	164
58	Cerc arc spate	"	2	9	18
59	Cilindru frînă	"	5	55	275
60	Cîmp electromotor	"	1	65	65
61	Colector evacuare	"	1	90	90
62	Colector admisie evacuare	"	1	126	126
63	Cruce cardan complect	"	6	120	720
64	Cruci cardanice	"	8	156	1 248
65	Cruci cardanice	"	3	154	616
66	Cui ventil cu lăcaș	"	1	9,75	9
67	Element filtru ulei	"	41	31,50	1 291
68	Flanșă arbore cardan	"	2	54	108
69	Flanșă furcă cardan spate	"	2	54	108
70	Flanșă pinion stoc	"	1	40,20	40
71	Fulie arbore cotit	"	2	61	122
72	Fulie pompă apă	"	5	45,15	225
73	Furcă mers înapoi	"	1	32	32
74	Furcă glisantă ax cardan	"	1	109	109
75	Grup conic	"	5	189	945
76	Inel sincron	"	3	40	120
77	Lampă cabină	"	3	10	30
78	Macara geam dreapta-stînga	"	1	34	34
79	Manetă schimbător viteză	"	3	33,50	100
80	Manșon cauciuc cardan	"	3	13,75	55
81	Manșon intermediar	"	17	19,85	337
82	Mele direcție	"	1	60	60
83	Perii electromotor	"	179	6,50	1 163
84	Perii dinam	"	147	11	1 617
85	Perii electromotor	"	2	3,55	7
86	Perii electromotor I—II	"	198	6,50	1 287
87	Pinion kilometraj	"	1	14	14
88	Pinion planetar	"	2	209	418
89	Pinion sincron	"	1	32	32
90	Pinion intermediar vit. IV	"	1	68	68
91	Pinion mers înapoi	Buc.	1	116	116
92	Pompă centrală	"	7	95	665
93	Pompă ulei	"	5	124	620
94	Pompă ulei completă	"	2	81	162
95	Pompă auto	"	1	67	67
96	Prestupă	"	8	11,70	93
97	Releu pornire electromotor	"	6	48	288
98	Resort frînă	"	6	3	18
99	Resort frînă spate	"	28	3,15	88
100	Resort saboți	"	15	0,45	7
101	Rotor dinam	"	2	300	600
102	Rotor dinam	"	12	300	3 600
103	Rotor delco	"	30	2	60
104	Segmenți ferodou	"	1	27	27
105	Segmenți „Molotov"	"	1	101	101
106	Segmenți S. R. 101	"	4	72	288
107	Segmenți ungere	"	13	14	182
108	Segmenți S.R. 102,5	"	3	100	300
109	Segmenți saboți spate	"	13	20	260
110	Segmenți ungere	"	11	10	111
111	Semering planetar	"	33	14	462
112	Siguranțe bolți piston	"	7	0,50	3
113	Semeringuri	"	8	10,20	82
114	Sincron	"	1	40	40
115	Sincron vit. II—IV	"	1	21	21
116	Ștergător parbriz	"	6	215	1 290
117	Ștergător parbriz	"	9	129	1 161
118	Suport oglindă retrovizoare	"	2	0,25	—
119	Tambur frînă mînă	"	1	58	58
120	Tampon el. sup. roată spate	"	9	25,50	229
121	Tijă împingător tacheți	"	12	6,20	74
122	Tijă tacheți	"	2	10	20
123	Turbină pompă apă	"	2	16	32
124	Turbină pompă apă	"	2	44,50	89
125	Suport cabină S.R. 113	"	16	4	64
126	Cilindru recepție față S.R. 113	"	9	27	243
127	Garnitură chiulasă	"	63	28	1 764
128	Garnituri colector	"	4	10,50	42
129	Garnituri servo frînă	"	30	10	300
130	Garnituri supape ad. evacuare	"	66	6	396
131	Gresoare auto	"	107	2,20	235
132	Indicatoare presiune ulei	"	26	25	650
133	Indicator nivel combinat	"	2	31,40	62
134	Piston hidraulic basculant	"	1	572	572
135	Piston motor	"	3	33	99
136	Piston motor	"	4	37	148
137	Plutitor carburator	"	4	3,10	12
138	Pompă apă	"	15	280	4 200
139	Pompă ulei	"	2	121	242
140	Șurub reglare curbutor	"	5	3,75	15
141	Tablou bord dreapta	"	6	49	29,40
142	Tachet motor	"	3	7	21
143	Tachet motor	"	8	6,25	50
	Piese schimb auto S.R. 101				
144	Arbore pompă	Buc.	5	11	55
145	Arbore pompă apă	"	2	10	20
146	Arbore pompă S.R. 110	"	4	824	3 296
147	Arc față	"	2	247	494
148	Bendix electromotor	"	1	100	100
149	Bobină stator dinam	"	4	70	280
150	Bridă arc spate	"	25	25,50	662
151	Bucșă casetă direcție	"	1	4	4
152	Bucșă suport fuzetă	"	4	8	32
153	Capete bară	"	4	42	168
154	Cărbune cu arc distribuitor	"	4	2	8
155	Cărbune dinam	"	25	6,50	162
156	Chiulasă compresor	"	1	30,20	30
157	Cilindru frînă	"	2	49	98
158	Fulie dinam	"	3	23,70	71
159	Perii dinam	"	147	11	1 617
160	Placă cercel arc	"	3	7,20	21
161	Geam parbriz față	"	1	333	333
	Piese schimb auto S.R. 116				
162	Ax cu caneluri	"	1	26	26
163	Ax pîrghie căutător viteză	"	2	11,50	23
164	Bandă ferodou 7/015	ml.	7	106	742
165	Butuc roată	buc.	4	97	388
166	Bridă față tractor	"	16	17,50	280
	Piese schimb auto M. 461				
167	Arbore arc conic pt. motor	"	1	180	180
168	Arc spate	"	1	235	235
169	Ax pinion mers înapoi	"	3	12,75	38
170	Ax cu camă	"	4	180	720
171	Bucșă pivot fuzetă	"	4	9	36
172	Bucșă radiator	"	2	8	16
173	Bulon sferic cap bară	"	2	3,50	7
174	Bulon sferic cap bară	"	4	19,50	78
175	Bulon spate cap bară	"	4	12	48
176	Butuc sincron III—IV	"	3	36	108
177	Cruce cardan	"	1	120	120
178	Flanșă furcă fuzetă	"	1	181	181
179	Foaie arc spate 1—2	"	9	41	369
180	Furcă cardan	"	1	21	21
181	Furcă mers înapoi	"	2	35	70
182	Furcă mers înapoi	"	1	19	19
183	Furcă glisantă	"	1	65	65
184	Mele kilometraj	"	1	33	33
185	Piston arbore sec. vit. I	"	2	105	210
186	Piston arbore cot.	"	4	37	148
187	Piston interm. vitez. III	"	1	72	72
188	Piston arbore sec. vit. III	"	1	67	67
189	Piston arb. came disc	"	4	30	120
190	Piston arb. came vit. III	"	4	60	240
191	Piston arbore sect. vit. III.	"	1	62	62
192	Piston arbore cotit	"	2	67	134
193	Piston arbore cu camă	"	1	27	27
194	Piston arbore vit. III	"	4	72	288
195	Piston arbore vit. I	"	2	91	182
196	Piston comandă pompă ulei	"	2	9,30	18
197	Piston satelit	"	6	15	90
198	Piston viteza III	"	1	58	58
199	Pîrghie comandă direcție I	"	2	50	100
200	Pîrghie de trecere	"	12	3,50	42
201	Idem	"	9	19	171
202	Pivot fuzetă	"	2	30	60
203	Idem	"	6	26	156
204	Radiator apă	"	1	1 248	1 248
205	Tampon față	"	2	8,50	17
206	Cruce satelit	"	3	24	72
207	Piuliță bulon bielă	"	10	2,60	26
208	Pivot fuzetă	"	6	30	180
209	Pivot fuzetă stînga	"	2	10,30	20
210	Pivot interior — sup. fuzetă	"	4	18	72
211	Pivot fuzetă	"	1	39,50	39
	Piese schimb auto Moskvici 408				
212	Furcă glisantă	Buc.	1	64	64
213	Furcă viteza II—III	"	1	41	41
214	Furcă schimb viteza III—IV	"	2	50	100
215	Idem I—II	"	3	41	123
216	Garnituri pompă apă	"	12	11,70	140,40
217	Grup conic	"	3	227	681
218	Pinion secundar 4—5	"	1	38	38
219	Bucșă pivot clapetă	"	4	8	32
220	Cameră auto 640×16	"	14	23	322
221	Tambur Varszawă	"	2	141,70	283